BUCUREȘTI
Inventar Nr. 28786

Biblioteca Bucureștilor

3
Martie
2004

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

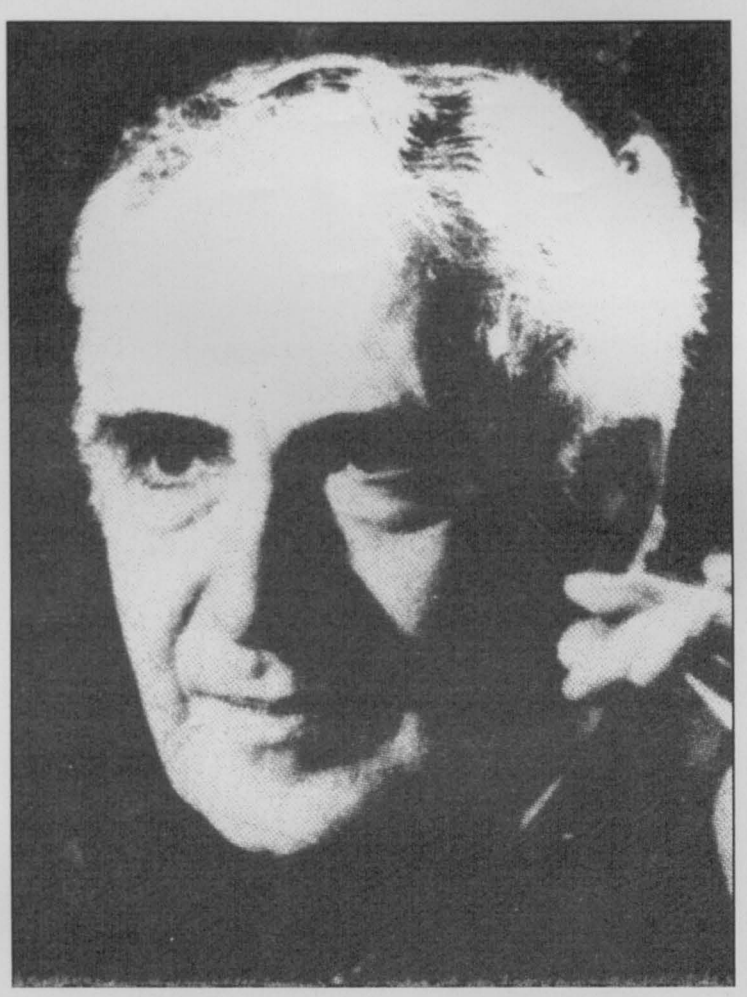

BARBU BREZIANU

95 de ani de la naştere

"Cartea lui Barbu Brezianu, **Brâncuşi în România,** *constituie un inepuizabil izvor de inspiraţie – de la aforismele şi desenele sculptorului, sau de la semnăturile Meşterului readunate în corpul lucrării – şi pînă la importanta bibliografie şi la preţioasele facsimiluri de documente cu care volumul se încheie.*

Între copertele acestei cărţi cititorul ţine în mîini o splendid ilustrată cronologie a lui Brâncuşi şi a timpurilor de el trăite, precum şi – filă după filă – întregul său carnet de crochiuri de tinereţe, de asemenea şi fişe referindu-se cu meticulozitate la fiecare din operele sculptorului expuse cîndva în România sau deopotrivă păstrate în colecţii româneşti.

Impecabila rigoare a demersului de cercetare întreprins de Barbu Brezianu, cunoaşterea fără egal de profundă a rădăcinilor româneşti ale lui Brâncuşi se îmbină aici în chip fericit spre a face din acest studiu o nepreţuită mină de informaţie pertinentă şi de pătrunzătoare intuiţii..."

Sidney Geist – ianuarie 1998

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 2

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

V. ALECSANDRI – Cântece de stea și Povestea vorbei 4

Dimitrie August LAURIAN – Un cântăreț uitat 5

Ana Maria ORĂȘANU – Domni, doamne și domnițe (I) 7

Patrimoniu 9

Istoria cărții

Mariana JAKLOVSZKY – Lume veche = lume nouă 10

Centenar Mircea Vulcănescu 14

Autografe contemporane

Mihai UNGHEANU – 65 16

Meridian biblioteconomic

Viorica PRODAN – Structurile infodocumentare și cercetarea 18

– Revista "Biblioteca Națională a României" 20

Biblioteca Municipală din Helsinki 22

Puncte de vedere

Americanism sau europenism în gândirea politică actuală 27

Orizonturi spirituale

Julieta MOLEANU – Cultură și civilizație indiană 32

Catalog 36

Agenda culturală

Theodor Damian – 30 de ani de slujire preoțească 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 –

Ion NECULCE

I Ştefan-vodă cel Bun, luund domnia Moldovii şi viind turcii în dzilele lui să treacă în Moldova la Gălaţi, i-au bătut foarte rău pre turci şi au luat şi Cetatea Albă şi Chilia de la turci. Apoi mai pe urmă iar le-au luat turcii aceste doao cetăţi. Şi în cîteva rînduri s-au bătut Ştefan-vodă cu turcii. Iar cînd s-au bătut la Războieni, atunce s-au aşedzat turcii cu Ştefan-vodă. Şi le-au dat hotar şi olat Bugeacul şi au făcut pace. Şi turcii apoi au adus tătarî din Crîm şi i-au aşedzat în Bugeac, carii stau şi pănă astădzi, pre cum au aşedzat şi la Hotin lipcani.

II Ştefan-vodă cel Bun multe războaie au bătut. Şi aşe să aude din oameni vechi şi bătrîni că, cîte războai au bătut, atîte mănăstiri cu biserici au făcut.

III Ştefan-vodă cel Bun, cînd s-au apucat să facă mănăstirea Putna, au tras cu arcul Ştefan-vodă dintr-un vîrvu de munte ce este lîngă mănăstire. Şi unde au agiunsu săgeata, acolo au făcut prestolul în oltariu. Şi este mult locu de unde au tras pănă în mănăstire. Pus-au şi pe trii boierenaşi de au tras, pre vătavul de copii şi pre doi copii din casă. Deci unde au căzdut săgeata vătavului de copii au făcut poarta, iar unde au căzdut săgeata unui copil din casă au făcut clopotniţa. Iar un copil din casă dzicu să fie întrecut pe Ştefan-vodă şi să-i fie căzdut săgeata într-un deluşel ce să cheamă Sion, ce este lîngă mănăstire. Şi este sămnu un stîlpu de piatră. Şi dzic să-i fie tăiat capul acolo. Dar întru adevăr nu să ştie, numai oamenii aşe povestescu. Fost-au şi bisericuţă de lemnu întru acel deluşel şi s-au răsipit, fiind de lemnu. Şi aşe au fost făcut mănăstirea de frumoasă, tot cu aur poleită, zugrăvală mai mult aur decît zugrăvală, şi pre dinlăuntru şi pre denafară, şi acoperită cu plumbu. Şi dzicu călugării să fie fost făcut şi sfeşnicile cele mari şi cele mici şi policandru şi hora tot prisne de argint, şi pe urmă să li fie luat un domnu şi să fie făcut alteli de spije, care le-am apucat şi noi. Iar strîcîndu-să un clopot mare la mănăstire şi făcînd călugării clopotul a doa oară, au pus aceste toate ce scriu mai sus în clopot, ca să fie mai mare.

Lăsat-au Ştefan-vodă cel Bun la mănăstirea Putna, după moartea lui, arcul lui şi un păhar, ce vorbie călugării la mănăstire că este de iaspis, ce era în chipul marmurii albe şi al farfurii, ca să fie întru pomenire la sfînta mănăstire. Şi arcul l-au fost trăgînd cu vîrtej. Şi la vremea lui Constantin Cantemir-vodă, fiind răscoale, au venit nişte căzaci cu leşi, cu moldoveni joimiri, vrînd ca să jecuiască ce ori găsi în mănăstire. Deci fiind un turnu cu bună tărie, nu pute să jecuiască. Deci au dzis călugărilor să de turnul, că nu vor lua a mănăstirii nemică. Iar călugării necredzind, nu vre să de turnul. Iar acei căzaci cu leşi şi cu moldoveni îndată au aprinsu mănăstirea, iar călugării, vădzind că aprind mănăstirea, îndată au dat turnul. Atunce, îndată, avînd puşci de apă, acei căzaci, leşi şi moldoveni au stînsu focul. Deci atunce au jecuit tot din turnu ce au fost a boieri şi a neguţitori, iar a mănăstirii n-au luat nemică, fără numai arcul lui Ştefan-vodă. Iar păharul au fost pănă la a triia domnie a lui Mihai Racoviţă-vodă. Şi scoţîndu-l din turnu un egumen, pre anume Misail Chisiliţă, şi vrînd să să fălească, au băut la masă cu acel păhar a lui Ştefan-vodă, cu nişte slugi boiereşti, ce era zlotaşi. Şi bînd mult cu acel păhar, s-au îmbătat şi, fiind beţi, au stricat un lucru scumpu domnescu şi de minune ca acela.

IV Ştefan-vodă cel Bun, bătîndu-l turcii la Războieni, au mărsu să între în Cetatea Neamţului. Şi fiind mumă-sa în cetate, nu l-au lăsat să între şi i-au dzis că pasirea în cuibul său nu piere. Ce să să ducă în sus, să strîngă oaste, că izbînda va fi a lui. Şi aşe, pe cuvîntul mîne-sa, s-au dus în sus şi au strînsu oaste.

Iară împăratul turcescu au venit cu toată puterea lui la Cetatea Neamţului. Şi au suit puşcile deasupra unui munte pre despre Moldova. Şi au început a bate Cetatea Neamţului foarte tare. Iar pre acee vreme era un neamţu închis în cetate. Şi vădzind că bat cetatea, au dzis păzitorilor să

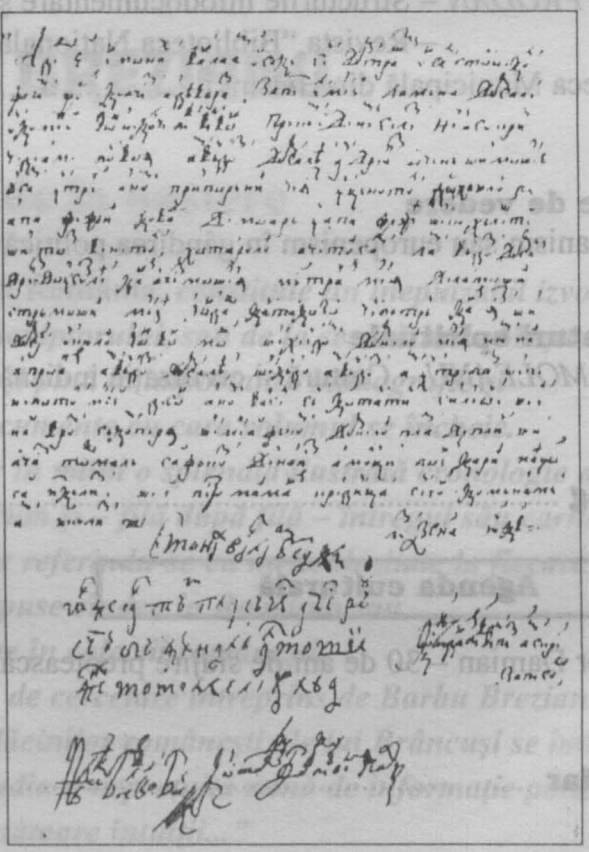

Pagină dintr-o scrisoare a cronicarului

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

spuie mumei lui Ştefan-vodă să-l sloboadă de la închisoare, din temniţă, pre dînsul, că el va mîntui cetatea de acel greu. Deci slobodzindu-l pre acel neamţu de la închisoare, s-au şi apucat acel neamţu de au îndreptat puşcile din cetate asupra turcilor, unde sta acolo în munte, de avè nevoie cetatea. Şi au şi lovit în gura unii puşci turceşti, de au sfărmat-o. Şi au început a bate în corturile turcilor, cît şi boldul de la cortul împăratului l-au sfărmat. Deci n-au mai putut sta turcii întru acel vîrvu de munte, de unde avè cetatea nevoie, ce numai le-au căutat a să da în laturi de la acel locu.

Iară Ştefan-vodă, mergînd de la Cetatea Neamţului în sus pre Moldova, au mărsu pe la Voroneţ, unde trăie un părinte sihastru, pre anume Daniil. Şi bătînd Ştefan-vodă în uşa sihastrului, să-i descuie, au răspunsu sihastrul să aştepte Ştefan-vodă afară pănă ş-a istovi ruga. Şi după ce ş-au istovit sihastrul ruga, l-au chemat în chilie pre Ştefan-vodă. Şi s-au ispovedit Ştefan-vodă la dînsul. Şi-au întrebat Ştefan-vodă pre sihastru ce va mai face, că nu poate să să mai bată cu turcii: închina-va ţara la turci, au ba? Iar sihastrul au dzis să nu o închine, că războiul este a lui, numai, după ce va izbîndi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfîntului Gheorghie, să fie hramul bisericii. Deci au şi purces Ştefan-vodă în sus pe la Cernăuţi şi pre la Hotin şi au strînsu oaste, feliuri de feliuri de oameni. Şi au purces în gios. Iar turcii, înţălegînd că va să vie Ştefan-vodă cu oaste în gios, au lăsat şi ei Cetatea Neamţului de a o mai bate şi au început a fugi spre Dunăre. Iar Ştefan-vodă au început a-i goni în urmă şi a-i bate, pănă i-au trecut de Dunăre. Şi întorcîndu-s-înapoi Ştefan-vodă, **s-au apucat de au făcut mănăstirea Voroneţul. Şi au pus hramul bisericii Sfîntul Gheorghie.**

V Ştefan-vodă cel Bun, cînd s-au bătut cu Hroit ungurul, precum dzicu unii la Caşen, iar letopisăţul scrie că s-au bătut la Şcheie pe Siretiu, au fost căzdut calul cu Ştefan-vodă în războiu. Iară un Purice aprodul i-au dat calul lui. Şi nu pute în grabă încăleca Ştefan-vodă, fiind om micu. Şi au dzis Purice aprodul: «Doamne, eu mă voi face o moviliţă, şi vino de te sui pe mine şi încalecă». Şi s-au suit pe dînsul Ştefan-vodă şi au încălecat pre cal. Şi atunce au dzis Ştefan-vodă: «Sărace Purece, de-oi scăpa cu şi tu, atunce ţi-i schimba numeli din Purice Movilă». Şi au dat Dumnedzeu şi au scăpat amîndoi. Şi l-au făcut şi făcut boier, armaş mare, pre Purece. Şi dintru acel Pureci aprodul s-au tras neamul Movileştilor, de au agiunsu de au fost şi domni dintru acel neam. Dar şi aprodzii atunce nu era din oameni proşti, cum sînt acum, ce era tot ficiori de boieri. Şi portul lor, era îmbrăcaţi cu şarvanele, cu cabaniţe. Aşe trebuie şi acum să să afle slugi, să slujască stăpînului, şi stăpînul să miluiască pre slugă aşe.

VI Cînd au aşedzat pace Ştefan-vodă cel Bun cu leşii, fiind Ion Tăutul logofăt mare, l-au trimis sol la leşi. Şi au dăruit craiul leşescu Tăutului aceste sate la margine: Cîmpul Lungu rusescu, Putila, Răstoaceli, Vijniţa, Ispasul, Milie, Vilavce, Carapciul, Zamostie, Vascăuţii, Voloca. Toate aceste le-au dăruit craiul leşescu Tăutului logofătului. Şi au pus hotar apa Cirimuşul, întru o Duminică dimineaţa.

VII Ştefan-vodă cel Bun, vrînd să margă la biserică întru o Duminică dimineaţa, la liturghie, în tîrgu în Vasluiu, şi ieşind în polimari la curţile domneşti ce era făcute de dîn-

Mănăstirea Voroneţ, frescă – detaliu, 1547

sul, au audzit un glas mare de om strigînd să aducă boii la plug. Şi mirîndu-să ce om este acela să are Duminica, şi îndată au trimis în toate părţile, ca să-l găsască pre acel om, **să-l aducă la dînsul. Şi l-au aflat pre om în sus, pre apa Vasluiului, cale de patru ceasuri, arînd la o movilă ce să** cheamă acum Movila lui Purcel. Că pe acel om încă îl chema Purcel. Şi ducîndu-l pre acel om la Ştefan-vodă, l-au întrebat Ştefan-vodă: el au strigat aşè tare, şi pentru ce ara Duminica? El au dzis că au strigat el să aducă boii la plug, şi ară Duminica, că este om sărac, şi într-alte dzile n-au vrut frate-său să-i de plugul, şi acum Duminica i-au dat. Deci Ştefan-vodă au luat plugul fratelui celui bogat şi l-au dat fratelui celui săracu, să fie a lui.

VIII Ştefan-vodă cel Bun şi cu fiiul său Bogdan-vodă, de multe ori au avut războaie cu leşii. Şi multe robii au făcut în Ţara Leşască, cît au pus pe leşi în plug de-au şi arat cu dînşii, de au sămănat ghindă, de au făcut dumbrăvi pentru pomenire, ca să nu să mai acolisască de Moldova: Dumbrava Roşie la Botăşeni şi Dumbrava Roşie la Cotnari şi Dumbrava Roşie mai gios de Roman. Şi leşii încă nu tăgăduiescu, că scrie şi în cronica, în letopisăţul lor. Numai mă mier de Miron logofătul, cum au acoperit acest lucru de nu l-au scris. Şi aşè vorbăscu oamenii, că, cînd au fost arînd cu dînşii, cu leşii, i-au fost împungînd cu strămurările, ca pre boi, să tragă. Iar ei să ruga să nu-i împungă, ce să-i bată cu biciuşcile, iar cînd îi bătè cu biciuşcile, ei să ruga să-i împungă.

IX Cînd au murit Ştefan-vodă cel Bun, au lăsat cuvînt fiiului său, lui Bogdan-vodă, să închine ţara la turci, iar nu la alte neamuri, căci neamul turcilor sînt mai înţălepţi şi mai puternici, că el nu o va putè ţinè ţara cu sabia, ca dînsul. [...]

(*Letopiseţul Ţării Moldovei şi O samă de cuvinte*, ediţie îngrijită, cu glosar, indice şi o introducere de Iorgu Iordan, ESPLA, 1955)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Cântece de stea și *Povestea vorbei* de Anton Pann

V. ALECSANDRI

Există la noi o carte foarte prețioasă și de o mare însemnătate, un adevărat tezaur de spiritul și de înțelepciunea poporului român; și însă acea carte, necunoscută de acei care ar trebui să o cunoască, zace lepădată în fundul librăriilor!

Ca și dânsa, autorul ei, perdut în umbră, a fost pe timpul lui victima superbiei ignorante, și chiar astăzi când societatea noastră s-a democratizat, astăzi când oamenii literați și-au dobândit un loc la soare, numele lui Anton Pann deșteaptă mai mult imaginea unui psalt de strană, decât suvenirul unui poet.

Cine a fost Anton Pann?

– Un simplu cântăreț de biserică. Iată ce răspund indiferenții!

– Ce a scris Anton Pann?

– *Spitalul amorului*! Iată ce răspund ignoranții!

E timpul dar a spune adevărul și a face lumină pe mormântul unui om de merit, care, în cursul vieții sale modeste, a scris, fără a se gândi la recompensă, și a cules, coordonat, publicat *Proverburile* noastre, acele cugetări ieșite din cuminția românului sub forme concise și originale, acele aforisme născute la școala experienții seculare, acele adevăruri

de prin lume adunate
și iarăși la lume date.

Ne pare mult rău că nu posedăm notiții biografice asupra *dascălului* Anton Pann, pentru ca să le publicăm aice, căci tot ce privește viața unui autor este interesant. Ne lipsește asemenea lista completă a scrierilor sale și nu putem înșira deocamdată decât următoarele pe care ni le aducem aminte. Lăsăm dar altora, mai bine informați, mulțumirea și datoria de a umple această lacună.

Anton Pann a publicat un poem în mai multe tomuri tradus din limba grecească în versuri românești, sub titlul de *Eretocrit*.

Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea.

O șezătoare la țară, tablou viu de obiceiuri câmpenești, în care sunt diverse hore popolare.

Cântece de stea, sau versuri ce se cântă în sara Nașterii Domnului Is. Hristos, cu un adaos de *cântece morale* și de note bizantine de muzică numite *glasuri*.

Spitalul amorului, colecție de cântece de lume și de câteva hore și balade poporale.

Cântătorul beției și diata bețivului pocăit.

Povestea vorbei sau culegere de Zicale românești (3 tom.).

În toate aceste volumuri și broșuri autorul dă probe de un spirit adevărat românesc, de cunoștința deplină a limbei

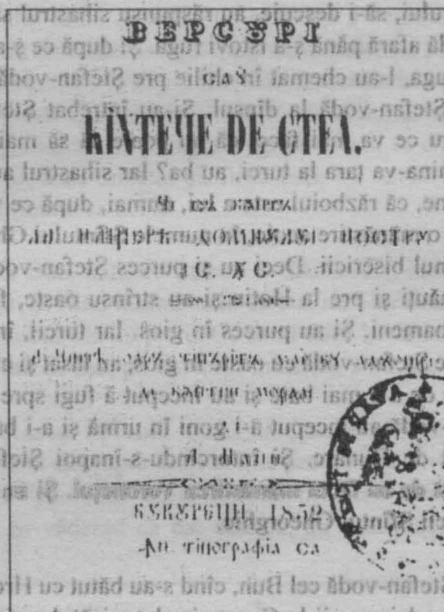
ВЕРСꙊРІ
КÎНТЕЧЕ ДЕ СТЕА.
Ӑн типографіа са

Cântece de stea – **foaia de titlu**

poporului și de o mare facilitate de versificare, și chiar unele pasagiuri din broșura *Cântecelor de stea* au meritul lor.

Afară de aceste, au mai publicat: *Epitaful sau Prohodul* Domnului nostru Is. Hristos; *Proschinătorul* sau *Închinătorul sfintelor locuri* și *Docsastarul*.

Din toate operele sale cea mai importantă este *Povestea vorbei* la care el a trebuit să consacre mai mulți ani de lucrare, căci pe lângă proverburi a adăogit multe anecdote populare, scrise în versuri, care se leagă strâns între ele. Trei volumuri formează acea minunată colecție ce se poate cu drept cuvânt numi *Filosofia poporului român*. Ele cuprind șiruri lungi de *zicale*, unele în mic număr, traduse din limbi străine, iar cele mai multe culese din gura poporului nostru, și acele șiruri sunt coordonate cu inteligență căci deși numărul lor e considerabil, nu există nici o confuzie între dânsele. Astfel, de pildă într-un șir găsim toate proverburile relative la *frică* sau la *vitejie*, în altul acele ce se rapoartă la *nerozie*... etc., și de fiecare sunt lipite anecdote originale povestite cu destul talent.

Să răsfoim acele trei tomuri ale lui Anton Pann, și de vom alege ce-i mai caracteristic în fiecare șir de proverburi, vom compune o comoară de cugetări care ne va face mândri de profunda cuminție a neamului românesc.

....

În adevăr, uvragiul lui Anton Pann este o operă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

națională de un foarte mare preț, atât pentru noi cât și chiar pentru filologii străini; iar judecând de pe varietatea anecdotelor adăugite pe lângă proverburi, precum și de pe felul celorlalte publicații, adică: *Năsdrăvăniile lui Nastratin Hogea*; *Moș Albu sau O șezătoare la țară*; *Spitalul amorului*; *Cântătorul beției*; *Cântece de stea* etc., venim a crede că Anton Pann cunoștea cu desăvârșire datinele naționale, că el era vârât deplin în pielea românului, și că mintea lui era o comoară de cântece, de cimilituri, de păcălituri și de istorioare de tot soiul. El a fost negreșit un om ce știa multe și care știa a le spune, un tip de român vesel, glumeț, spirituos, păcălitor, cântăreț, povestitor, o carte plină din scoarță-n scoarță, un Păcală literat, bun de gură, bun de petrecere, precum le plăcea părinților noștri.

Asemene oameni sunt cronici în picioare, ei cunosc pe de rost *Alexandria* și *Arghir*, cunosc sute de povești poporale pline de minciuni frumoase și mii de anecdote asupra țiganilor, asupra evreilor, asupra nemților, asupra rușilor, asupra serbilor, asupra ungurilor, asupra turcilor, asupra grecilor, într-un cuvânt asupra tuturor neamurilor străine cu care au avut a face românul. Ei vorbesc de *Ileana Cosinzana*, de *Făt-Frumos*, de *Sfarmă-Piatră*, de *Strâmbă-Lemne*, de *Statpalmă-barbă-cot*, de *Zmei*, de *Balauri*, de *Pajuri*, de *Cai năzdrăvani*, de *Sfânta Gioe*, de *Sfânta Miercuri*, de *Sfânta Vinerea*, de *Mama Pădurei*, de *Stihii*, de *Stafii*, de *Strigoi*, de *Moroi*, de *Tricolici*, de *Vârcolaci*, de *Carul lui Sf. Ilie*, de *Drăciile lui Pepelea*, ca și când ar fi copilărit în acea lume fantastică creată de închipuirea poporului.

Însă, din nenorocire, asemene oameni devin din zi în zi mai rari; ei dispar sub nivelul – uniforma – civilizației și sub năvălirea preocupărilor timpului de față.

Dacă Anton Pann ar mai fi trăit, el singur ar fi fost în stare să scrie poemul național al lui Pepelea, acest tip poporal de spiritul glumeț al românului; el singur ar fi putut să aștearnă în versuri facile nenumăratele păcălituri dintre Păcală și Tândală; însă el și-a dus veselia pe ceea-lume, lăsând în urmă-i un monument neperitor: *Povestea vorbei*!

În Panteonul literar al României imaginea lui Anton Pann poartă un sigil caracteristic și mult interesant! Ea ne apare cu înțelepciunea filosofică a strămoșilor pe frunte, și cu râsul maliții al lui Pepelea pe buze.

Mircești – ianuar. 1872

Un cântăreț uitat

Dimitrie August LAURIAN

* * *

Când Murgilă începea să împrăștie pâcla, printr-o adiere ușoară, câțiva camarazi ne îndreptăm către grădina Luxemburgului, plini de voioșie că am scăpat de închisoarea zilei și proferând vorbe facile. Unul din noi, îmi aduc bine aminte, era poet sau mai bine făcea versuri; el întrebuința des și cu mult spirit proverbe rimate. O zicătoare ne aminti pe autorul *Povestea vorbei*, și de aci, Anton Pann deveni obiectul conversațiunii al serei întregi.

Discusiunea fu lungă; probă că ea prezenta controverse. Mai toți vedeau în Anton Pann un cântăreț cu totul de rând, ba încă unul, un june ofițer, îmi pare, îl identifică... *prof pudor!* cu un oare-care-domn State... și nu mai știu cum. Ei se mirară și râseră mult, când cel ce scrie aceste rânduri le susținu teza contrarie și afirmă că Anton Pann va ocupa un loc meritos în istoria literară a timpului său.

Comparațiunea ce le prezentam între cântărețul nostru și trubadurii și rapsozii altor popoare, între Anton Pann și colectorii de cântece, de povești, de zicătoare naționale, fu, se vede, fără efect, căci fiecare rămase cu opiniunea sa.

De atunci, diverse împrejurări nu mai m-au lăsat să cuget la Anton Pann, cu toată buna dorință de a vedea pe acest om de merit, după mine, restabilit în drepturile sale de cetățean în republica literelor românești.

Numărul din urmă al *Convorbirilor literare* fu un bil de îndemnitate – permiteți-mi această espresiune diplomatică – pentru cele ce zisesem amicilor mei din Paris, în anul 1869. D-nu Basiliu Alessandri, una din cele mai splendide geme din coroana poeziei noastre, luă cuvântul ca să smulgă din pulberea uitării un nume ce trebuie iubit.

.....

Lucrarea D-lui Alecsandri ne dă și nouă curagiul de a scrie câteva linii asupra acestui bărbat, și de a subveni, prin puținile notițe biografice, ce am putut strânge și prin completarea listei scrierilor sale, ilustrului poet, care luă inițiativa de a ridica un colț al vălului ce acoperă memoria lui Anton Pann.

* * *

.....

Anton Pann era al patrulea băiat, al unui căldărariu din Sliven (Bulgaria). Încă copil, el fu dus în captivitate, cu toată familia sa, de către ruși, în tempul rezbelului, ce se termină prin pacea de la București (1812). După ce servi, ca muzicante, în armata muscălească, câtva timp, el dezertă în Româ-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Casa lui Anton Pann din București, unde a locuit între anii 1848 și 1854

nia și se stabili la București, unde își agonisi pâinea cântând pe la biserici, și dând lecțiuni de muzică orientală pe la diverse monastiri.

Mai târziu, la 1830, el publică prima sa lucrare *Cântece de stea*. Din acest moment, Anton Pann se puse cu pasiune la lucru, călători în toate unghiurile României și Moldovei pentru a culege cântecele, povestele și zicătorile poporului, pe care le iubea din inimă și cu care, deși străin, era strâns legat, compuse un mare număr de versuri, făcu traduceri din grecește și așeză pe note o mare parte din cântecele bisericești. Cărțile sale erau foarte mult citite, căci el trase mai multe edițiuni. Câți băieți de pe la prăvălie, câți oameni din popor nu învățară să citească, numai din cărțile lui Anton Pann, numai din dorința de a gusta *Povestea vorbei* și *Năzdrăveniile lui Nastratin-Hogea*. Câți preoți și călugări nu ieșiră din școala lui Anton Pann? Chiar Emm. Sa Primatele României este *ucenicul* ăstui dascal de psaltichie.

Către 1847, el începu să-și întemeieze o tipografie, unde mult timp autorul își imprimă singur lucrările. Cât de mult înțelegea ăst om importanța și beneficiile unei tipografii se poate vedea din starea în care o lăsă fiului său, popa Lazăr de la Sf. Visarion. La moartea sa, ea consta din două teascuri, unul de fier și altul de lemn, și cu cinci rânduri de slove, și anume: Terția, Cicero, Garmond, Note orientali și Note europene, cu toate castele lor; cum și din patru rânduri de Stempi și Matrice, dimpreună cu un instrument de turnatul slovelor, două instrumente de linie mici și o Machină de tăiatul slovelor.

Cu această tipografie, Anton Pann aduse servicii, ce nu trebuiesc să fie uitate, patriei sale adoptive, împrăștiind în toate părțile României și Moldaviei o parte din tezaurul simtimentelor și cugetărilor poporului, cari fără dânsul poate ar fi rămas perdute pentru generațiunile venitorie.

Anton Pann știa carte, cunoștea bine muzica vocală și instrumentală, vorbea grecește, turcește, rușește și românește.

* * *

În zilele trecute vizitai casa lui Anton Pann. Arhitectura ei prezenta un ce fantastic. O cameră mică formează secundul cat. În dreapta și în stânga ei, pe coperișul primului *cat*, cântărețul nostru cultiva niște terațe cu flori, ornate cu o mulțime de statuiete, cari dădeau ăstei căscioare un aspect poetic. Acolea, Anton Pann scria cărțile sale, punea pe muzică stihurile și le executa însuși, seara, la lumina lunei, din coardele armonioase ale chitarei, în care era maestru.

El avea simțul frumosului; natura îl înzestrase și cu talente. Când Pann mergea să cânte în strana Mitropoliei, lumea nu mai avea loc în băscrică.

Ultima nevastă a lui Pann, căci el avu trei neveste, conservă încă un tabelu, ce reprezenta imaginea primului său bărbat. O față brunetă, închisă și niște ochi plini de vivacitate ne făcu să vedem în acest om una din figurile pasionate ale Orientului.

Acesta este cântărețul pe care mulți l-au uitat. Nu putem termina, fără a reproduce epitaful ce singur și l-a făcut:

Aici s-a mutat cu jale,
În cel mai din urmă an,
Cel ce în cărțile sale
Se suptscrie Anton Pann.
Acum mâna-i încetează.
Ce la scris mereu ședea
Nopți întregi. Nu mai lucrează
La lumină Cărți să dea.
Împlinindu-și datoria
Și talantul nengropând,
Și-a făcut călătoria
Dând altor în lume rând.

(Texte reproduse din vol. *Crestomație. Pagini de critică și istorie literară, evocări, rememorări, eseuri și versuri – de la 1854 până astăzi – dedicate vieții și activității literare și muzicale a lui Anton Pann.* Cronologie bio-bibliografică, selectarea și stabilirea textelor de Constantin MOHANU, Editura Horion, Râmnicu-Vâlcea, 1996)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Din vremea lui Anton Pann
Domni, doamne și domnițe
(I)

Ana Maria ORĂȘANU

Memoria comunitară locală păstrează numeroase mărturii despre cei care au reuşit să obţină mult-râvnitul tron al Ţării Româneşti în perioada la care ne referim, anii 1812 – 1854, precum şi despre aceia care s-au aflat în preajma lor; despre domni, doamne şi domniţe, fanarioţi şi pământeni, care s-au remarcat în momente de excepţie sau prin fapte şi iniţiative notabile în raport cu problemele oraşului şi ale oamenilor de aici.

Îl ştim sau îl bănuim şi pe Anton Pann printre cei mulţi care participau la marile bucurii sau necazuri colective ale Bucureştilor din acele vremuri.

Pacea din 1812 pusese capăt ocupaţiei ruse (1806 – 1812) şi în acelaşi an Poarta îl numea domn pe Ioan Caragea; numire unilaterală, fără consultarea curţii moscovite, încălcându-se tratatul abia semnat. Cu toate că acesta prevedea: "Darea de bacşişuri în vederea numirii este interzisă", Caragea, mare dragoman la Constantinopol şi fost vornic în Moldova (1783), cumpărase tronul cu 8.000 pungi de galbeni promiţând în schimb marelui vizir că se va retrage de bunăvoie după trei ani. Abil, inteligent, energic şi hotărât să profite pentru el şi ai săi de răgazul acordat, noul fanariot a intrat cu mare alai în Bucureşti pe data de 12 septembrie, însoţit de Doamna Elena şi cei cinci copii, beizadelele Gheorghe şi Constantin, şi domniţele Roxanda, Smaranda şi Ralu. O zi rece şi ploioasă, când drumurile noroioase ale oraşului deveneau dificile. Pe Podul Mogoşoaiei s-a produs o mare vălmăşeală, când mulţimea curioasă întâmpina alaiul domnesc. S-au răsturnat câteva trăsuri în gropi, s-a produs panică şi au murit oameni nevinovaţi. Bucureştenii au luat întâmplarea ca semn de rău augur. S-au speriat iar a doua zi s-au îngrozit. Curtea Nouă din Dealul Spirii, abia reparată pentru familia voievodală, a luat foc iar incendiul a distrus-o definitiv. De atunci, tradiţia locală o aminteşte drept Curtea Arsă.

Domnia astfel începută s-a dovedit împovărătoare şi abuzivă pentru bucureşteni în special. Pe de altă parte, Caragea s-a preocupat şi de unele probleme gospodăreşti, încercând să îmbunătăţească viaţa cetăţenilor. A hotărât ca în fiecare sâmbătă să se curăţe podurile; să se rânduiască pieţele şi tarabele; să se curăţe malurile Dâmboviţei; să se lumineze uliţele prin felinare cu lumânări de seu, aşezate la distanţă de şapte case, să se organizeze intervenţiile de stingere a incendiilor prin grija breslelor de coşari, sacagii şi tulumbagii.

Dar numele său este asociat mai ales teribilei epidemii de ciumă ce s-a abătut asupra Ţării Româneşti în primii ani ai domniei. "Ciuma lui Caragea" semnifică deopotrivă ravagiile pricinuite de molimă, ca şi asuprirea cruntă prin care vodă se străduia să-şi sporească averile.

Ciuma a izbucnit în 1813. Grozăvia bolii a fost amplificată la cote inumane de comportamentul cioclilor şi al impostorilor care profitau de această nenorocire. Un contemporan nota: "Toţi beţivii, toţi destrăbălaţii îşi atârnau la gât un şervet roşu, se urcau într-un car cu boi şi, sub cuvânt că adunau bolnavii spre a-i duce la lazaret, se puneau pe hoţie din curte-n curte şi din casă-n casă". Se relatează apoi scene terifiante cu cei luaţi, abandonaţi sau ucişi cu brutalitate. Au urmat revolte, cea mai impresionantă fiind chiar a ciumaţilor.

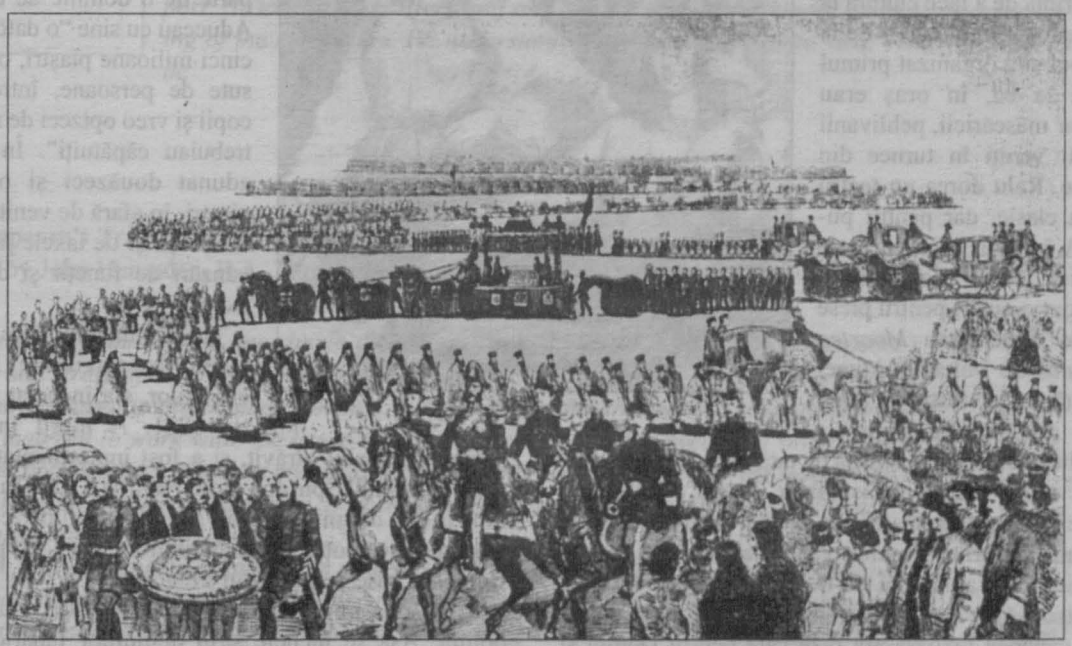

Cuza-Vodă la înmormântarea lui Alexandru-Vodă Ghica

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Alexandru Suțu

Ioan Vodă Caragea

S-au instituit noi reguli în serviciul sanitar. Vodă a hotărât inspectarea locuințelor de ciocli și vătășei, care umblau din casă-n casă, întrebând: "Sănătoși, copii?", îmbunătățirea spitalelor, instituirea funcției de medic al orașului și organizarea ciocliilor sub conducerea unui polcovnic cu rang de boier cu caftan.

Caragea nu a plecat după trei ani, ci după șase. În mare grabă, cu tot ce a putut aduna și cu întreaga familie. În plină zi, sub pretext că merge la o moșie din Prahova, a trecut granița la Brașov și nu s-a mai oprit decât în Italia, stabilindu-se la Pisa. Așa a scăpat cu viață și avere.

Fiica sa, domnița Ralu, o celebritate a vremii prin preocupările artistice și dorința de a face cultură la București, a adus primul clavir de la Constantinopol și a organizat primul teatru. Până la ea, în oraș erau cunoscuți doar măscăricii, pehlivanii și comedienii veniți în turnee din țările apusene. Ralu dorea un teatru cu repertoriu clasic, dar pentru publicul larg. A început cu spectacole în care recita alături de studenți greci. Au urmat montări pentru piese ca *Oreste* de Alfieri sau *Moartea fiilor lui Brutus* de Voltaire. Atunci s-a remarcat tânărul Constantin Aristia, pe care domnița l-a trimis la Paris, să studieze cu o bursă oferită de tatăl său. În iarna anului 1816 a zidit teatrul "Cișmeaua Roșie". Clădirea, amplasată pe Podul Mogoșoaiei, era alcătuită din două mari săli, una pentru balurile orașului, iar cealaltă pentru teatru. Interiorul reproducea ambianța tea-trelor europene. Sala avea formă de potcoavă cu trei rânduri de loje. La o parte, lângă orchestră, o canapea luxoasă era rezervată pentru Domni și Doamne, iar în spatele ei pai-sprezece rânduri de bănci pentru publicul obișnuit. Scena era închisă cu o cortină decorată cu chipul lui Apollo. Prima reprezentație publică a avut loc la 8 septembrie 1818, cu spectacolul *Italiana în Alger* de Rossini, în interpretarea trupei vieneze Giorgy.

Teatrul a funcționat până în 1825, când a ars. Alte inițiative, datorate altor inimoși, au dat ulterior orașului alte săli de teatru, până la cel adevărat, Teatrul cel Mare, ridicat tot pe Podul Mogoșoaiei și inaugurat în 1852.

După fuga lui Caragea a fost numit domn Alexandru Suțu iar Poarta a emis acel "Canun-Name", document prin care se stabileau cele patru familii fanariote cu acces la tronul Țărilor Române.

Veniți și ei cu gânduri de grabnică îmbogățire, Alexandru Vodă și Doamna Eufrosina au avut parte de o domnie de doar doi ani. Aduceau cu sine "o datorie de patrucinci milioane piaștri, o suită de opt sute de persoane, între care nouă copii și vreo optzeci de rude care toți trebuiau căpătuiți". În doi ani au adunat douăzeci și opt milioane piaștri, în afară de veniturile cămării domnești și de taxele judiciare, prin vânzări de funcții și de licențe de export.

Domnia lui Suțu, tulburată de zvonurile privitoare la mișcările eteriștilor, s-a încheiat pe 30 ianuarie 1821. A murit în împrejurări neclare, probabil otrăvit, și a fost înmormântat cu alai fastuos, la Sfântul Spiridon Nou. Familia a fugit la Brașov. Una din fiice, domnița Ralu, a revenit după câțiva ani la București, ca soție a bancherului Meitani, proprietarul unei frumoase case de pe Podul Mogoșoaiei.

Urmașul investit, Scarlat Calimachi, nu a mai putut domni. Așa se încheie șirul domniilor fanariote. A urmat mișcarea revoluționară din 1821 și apoi turcii au fost nevoiți să întroneze domni pământeni.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București

L'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques **par M. B*****
Paris, Imprimerie Bailly, Divry et Ce, 1856

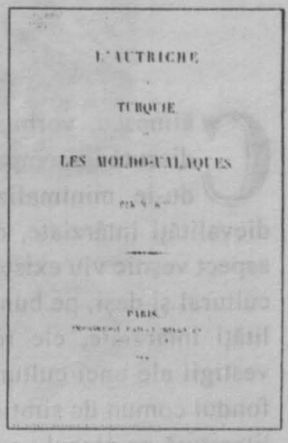
L'AUTRICHE
TURQUIE
LES MOLDO-VALAQUES
PARIS

... Cette sentinelle est le peuple Roumain des Principautés, ces descendants des Roumains, qui vinrent, sous Trajan, habiter la Dacie. Ce peuple s'y trouve encore tel qu'il avait été avec sa langue, ses mœurs, ses aspirations et son type latin. Mais les colons Romains forment aujourd'hui un peuple de onze millions d'âmes, partagé entre la Russie, l'Autriche et la Turquie. Ceux qui se trouvèrent sous des rois chrétiens furent traités en peuple subjugué; ceux qui se trouvèrent sous les Ottomans conservent encore une liberté conditionelle. Nous ne parlerons que de ces derniers...

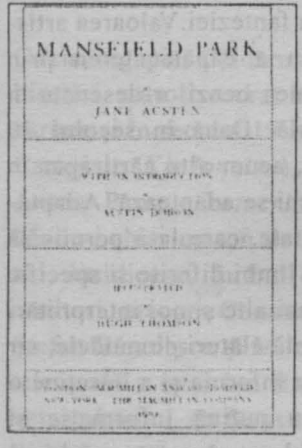
MANSFIELD PARK
JANE AUSTEN

Jane AUSTEN, *Mansfield Park*
With an introduction by Austin Dobson. Illustrated by Hugh Thomson
London: Macmillan and Co., Limited. New York: The Macmillan Company, 1902

... After Sense and Sensibility *was off her hands in 1811, and* Pride and Prejudice *had followed in 1813, she seems to have proceeded actively with* Mansfield Park, *which she had commenced in 1812. By the beginning of March 1814 it had apparently been completed, for her brother Henry is reading it approvingly (presumably in manuscript) on a posting journey which she takes with him to London, perhaps in order to arrange for its publication. 'Henry's approbation,' she tells her sister Cassandra at this time, 'is hitherto even equal to my wishes. He says it [*Mansfield Park*] is different from the other two [novels]; but does not appear to think it at all inferior. He has only married Mrs. R[ushworth]. I am afraid he has gone through the most entertaining part. He took to Lady B[ertram] and Mrs. N[orris] most kindly, and gives great praise to the drawing of the characters. He understands them all, likes Fanny, and, I think, foresees how it will all be'...*

Shakespeare's Tragedy of *Julius Cæsar*
Edited by John Hampden, B.A. Thomas Nelson & Sons, Ltd. London and Edinburgh, 1927

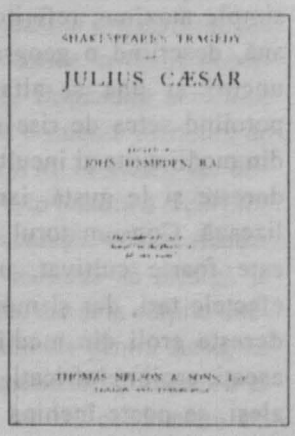
JULIUS CÆSAR
JOHN HAMPDEN, B.A.

This series is planned with one simple aim in view – to make the reading of Shakespeare's plays as easy and straightforward as possible.

Notes are reduced to the smallest compass. First, in order that the reader's imagination may have definite material to work with, the list of the dramatis personæ *is followed by a suggestion of their dress and appearance: and when practicable illustrations are given. Second, the text, which is presented without any further preliminary, is accompanied by footnotes which form a Glossary of obsolete or misleading words...*

Fourth, and last, comes a causerie in several divisions: offering, for any who are studiously inclined, a short commentary; marking the place of this particular drama in Shakespeare's career; tracing its importance in his poetic development; estimating its artistic value; and suggesting a number of other questions on which an intelligent student might reflect with pleasure.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

Lume veche = lume nouă

Mariana JAKLOVSZKY

Călinescu, vorbind despre cărțile populare, le discută în compania unor scrieri înrudite numindu-le minimalizator "traduceri, apocrife, medievalități întârziate, cărți de colportaj", ignorând un aspect veșnic viu existent în toate literaturile, schimbul cultural și deși, pe bună dreptate le socotește medievalități întârziate, ele reprezintă în forma românească vestigii ale unei culturi, înțelegerea și receptarea ei și fondul comun de simțire, după propria sa exprimare "o literatură pe placul poporului", și mărturisește criticul, "intrăm într-un adevărat folclor cosmic, unde orice iluzie de originalitate apare distrusă prin obiectivitatea antropologică a formelor". Autorul acestor povestiri este uitat, oricum nu interesează, deoarece doar conținutul, povestea, trezește interes. Privindu-le istoric, aceste cărți au evoluat de la oral la forma scrisă, beneficiind de un fel de regie specifică, dată de povestitorul care-și joacă narațiunea, apoi de cel care o scrie, apăsând pe unele paragrafe, adăugând altele și ilustrându-le cu desene. În perioada tiparului, aceste cărți se răspândesc într-o mulțime de ediții cu mici diferențieri datorită sursei orale diferite, diferențieri ce devin vizibile odată cu fixarea lor de către tipar. Tiparul, prin fixare, le ia viața, dezvoltarea se oprește, dar dacă cartea este receptată, cum putem spera, ea învie din nou dându-ne forme noi de autori anonimi, colectivi și bineînțeles populari.

Există un public consumator de astfel de producții, pilduitoare, învățătoare, în forme dezvoltate ori simple maxime, referitoare la religie ori viața cotidiană, descriind o geografie îndepărtată ori fantezistă, uneori și una și alta, în întâmplări aventuroase, potolind setea de risc și cunoaștere specifică omului din medii culte și inculte. Cititorul cu puțină cultură le dorește și le gustă, iar cel cult le judecă și le analizează. Consumatorul acestor producții de obicei nu este foarte cultivat, uneori aproape deloc, îi plac efectele tari, dar și morala. Umblă după enigme și-și dorește eroii din medii despre care știe ceva: sfinții asceți, eroii neînfricați, fapte înfăptuite de cei curați și aleși, se poate închina la ele ori își afurisește personajele.

Cărțile populare cuprind în ele moralismul și încărcătura pilduitoare ale marelui clasicism, contrastele zguduitoare ale romantismului, într-o povestire care încearcă să prindă cu acurateță realitatea ori să facă plauzibilă fantezia. Rezultatul: impresionabil pentru sufletele încrezătoare și naive ale publicului. Același public există și în zilele noastre, când o astfel de literatură se povestește în benzi desenate, încât isprăvile unor eroi, reluați în unele pelicule, învinge vechile modele ori îmbogățesc și mai mult figuri ca Sindbad, Hercule ori Ulise cu întâmplări noi și eroi fictivi, mai puternici decât cei evocați cândva. Istoria reală nu mai are trecere în fața fanteziei. Valoarea artistică variază după public. Ea a căpătat teren prin apariția unor întrebări din lumea benzilor desenate în concursuri de cultură generală. Dacă în secolul 20 cărțile populare viețuiau încă, acum alte cărți apar în era calculatorului, iar cele vechi se adaptează. Adaptabilitatea a fost marea lor calitate, care le-a permis să devină universale, să îmbrace limbi diferite și specific național. Apocrifele sunt tocmai alte și noi interpretări ale unor fapte și eroi, ele circulă alături de modele, iar cărțile de colportaj înseamnă a informa și a întreține o zvonistică pentru oameni cu puțină informație și dispuși să te asculte. S-a considerat că aceste producții pun o problemă pe care literatura în alfabetul de tranziție a modernizării noastre a rezolvat-o propunând expresia "traducere slobodă" ori mai des "prelucrare".

I.C. Chițimia enunță în fraze clare: "... organizarea și publicarea unor colecții universale... cel puțin a celor mai reprezentative cărți populare, pentru a aprofunda cercetările comparatiste pe scară mare sau pe grupe de literaturi structural apropiate. Atunci s-ar vedea spiritul creator și inventiv al popoarelor. Iar cărțile populare nu ar mai fi considerate simple transpuneri dintr-o limbă în alta, la simpla dibuire a expresiei și a scrisului, așa cum mai cred unii cercetători". Deși au fost tratate de sus de unii, ca o literatură pentru vulg, ele au fascinat scriitori și colecționari rafinați ca Eminescu, Negruzzi, Eliade Rădulescu, Caragiale și alții. Ele provin de la editurile Ciurcu, Steinberg, Göbl, Șaraga, Romanov, din mănăstirile Cernica, Sinaia,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Erotocrit – **Lupta grecilor cu vlahii**

Erotocrit – **Erotocrit şi Polidor atacaţi de garda împăratului**

Cozia, Agapia, Căldăruşani, au apărut în frescele unor biserici, s-au strecurat în icoane, erau căutate în anticariate şi în secolul 19 au fost prelucrate în operele lui Caragiale (*Kir Ianulea*), Sadoveanu (*Divanul persian*), Anton Pann (*Erotocritul*, *Povestea poamelor* etc.) dându-i chiar un ton de adresare către public. Chiar şi azi, insidioase, furând din ele atmosfera sud-estică, scriitori, precum Constantin Ţoiu ori Ştefan Agopian, Ştefan Bănulescu şi Mircea Ciobanu, cu dominanta intelectuală a unui Ion Barbu şi Tudor Arghezi, au traversat drumul, au făcut saltul calitativ al secolelor noi. Şi încă nu ştim ce va urma.

Marea clasificare a cărţilor populare a încercat-o N. Cartojan, luând în consideraţie provenienţa geografică, dar şi caracterul religios ori laic al acestora. Discută influenţa greacă, slavă, orientală şi occidentală, genul literar, legende, drame, romane, epistole, înrudirea cu folclorul şi caracterul paremiologic al acestor producţii populare. Deci: legende privitoare la *Vechiul* şi *Noul Testament*, legende hagiografice, legende liturgice, drame religioase, legende istorice bizantine, cavalereşti, romane populare italiene şi greceşti, literatură astrologică, pe care noi esticii le-am părăsit, izolaţi în insula noastră politică. Adunate sub forme concise şi speciale, profanului îi sunt mai cunoscute într-o listă care vorbeşte direct despre povestea lor, pe care le-au făcut adesea cunoscute cărţile copilăriei: *Sindipa*, *Halima*, *Istoria poamelor*, *Esopia*, *Etiopica*, *Romanul Troiei*, *Erotocritul*, *Bertoldo şi Bertoldino*, *Alexandria*, *Varlaam şi Ioasaf*, *Archirie şi Anadam*, la care se adaugă legendele biblice în formele clasice ori în cele venite din folclor: *Visul Maicii Domnului*, *Vicleimul*, *Sfântul Gheorghe şi balaurul*, *Condamnarea lui Pilat*, intrate în icoanele noastre. N. Cartojan descoperă autorii unor producţii medievale occidentale şi orientale, momentul transcrierii (traducerii în limba română), intermediarii, circulaţia, motivul, similitudini şi inovaţii, adăugând un rezumat al cuprinsului, o descriere a circulaţiei anterioare şi o bibliografie.

Contemporanul său, Mircea Eliade, elogiază lucrarea lui Cartojan şi indică problemele teoretice: problema criteriilor după care un popor acceptă anumite cărţi populare, dar şi schimbarea în timp a preferinţelor la acelaşi popor. Remarcă procese contrare existente în folclor şi cărţi populare: laicizarea fantasticului până la magie, forma de degradare a fantasticului şi transformarea evenimentelor şi a personajelor istorice în tipuri impersonale. Probleme de origine şi de răspândire a cărţilor populare au făcut apoi să se nască o imensă literatură de specialitate, pe care C. Velculescu şi M. Moraru o vor discuta cu mare acurateţe în *Bibliografia analitică a cărţilor populare laice*, în două volume, Bucureşti, Editura Academiei, 1976 – 1978. Cercetătorii încearcă să meargă la sursă, în cazul de faţă la manuscris, dar şi la ediţiile ulterioare, forme de înţelegere la rândul lor pentru surse, de punere în pagină. Însemnările manuscrise, comentarii la aceste cărţi populare au partea lor de confruntare cu publicul, dându-ne critica proaspătă a timpului.

Copistul, primul comentator, cel care a ales-o, a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

scris pentru pomenire: "Acest trătaş de mini s-au scris mai micul între dascăli cu mână de ţărână am scris şi cu buză de lut am vorbit, ca să fiu şi eu pominit fiindu dascăl la Onceştii de Sus şi să numesc Măcreştii. 1834, mart. 15. Dumitrachi Popovici". (copist la *Istoria poamelor*)

Un lector al *Halimalei* scrie în deplină lipsă de considerație, pe un manuscris din Țara Românească: "Am cetit şi eu într-această carte şi nu am aflat alte celea nici ceva de folos, numai basnuri şi minciuni de cele ce trebuie a spune muierilor şi fetelor care torc, ca să le sporească la furcă".

Istoria lui Schinder provoacă unui alt cititor nevoia de instruire: "Am cetit-o toată ca să învăţ. Fălciu, văleat 1812".

Un copist, pătruns de respect pentru istoria orientală a Sindipei, continuă lucrarea fratelui său: "Sfârşit a toată istoria filozofului Sindipei, scrisă de bietu fratele mieu Costandin, D-zeu să-l ierte, c-au răposat şi au sfârşit-o eu, Iordachi Chirescu, 1802 ghenarie 1". (Moldova)

O antologie manuscrisă de la 1786, care cuprinde *Sindipa*, dar şi *Esopia* are notat momentul cumpărării: "În zilele prea luminatului domn Io Alex. Constantin Moruzi Vodă, la al treilea domnie şi am cumpărat-o de la dumnealui Kir Dinu Băiatul şi am cumpăratu eu Ene, în parale 30, leat 1800, iunie 20".

Altul a îmbinat utilul cu plăcutul, dar consideră că nu s-a ales cu ceva: "În vreme ce am făcut feredei aice, am cetit toată cartea aceasta, ce coprinde în sine halimale pentru zăbava cetitorului, neavând însă altceva să facă, va ceti aice fără să câştige cât de puţin folos. 1842, iulie 11 zile". Acest pragmatic ne lasă totuşi o imagine, aceea a unui cetăţean citind în baie în secolul 19, probabil în Ardeal, un manuscris din secolul 18.

Unele însemnări ne anunţă copistul, dar şi drumurile ulterioare ale manuscrisului scris în 1871: *Varlaam şi Ioasaf*, manuscris cu implicaţii în istoria lui Buda, atribuită sfântului Ioan Damaschin: "S-au scris de ierodiaconul Grigore Râmniceanu, cu cheltuiala ieromonahului Rafail, 1781, mai 18. În sfânta episcopie a Râmnicului". Pe coperta anterioară, în interior: "Luat de la Muzeul de Antichităţi din Bucureşti, conform înaltului decret regal Nr. 519 de la 10 febr. 1903". Cei doi numiţi, Grigore şi Rafail, sunt nume ilustre ale secolului 18, cărturari religioşi, unul prefaţator al *Antologhionului*, tipărit în 1786, şi celălalt diortositor (corector) al multor cărţi religioase, chiar şi niţel poet şi gravor. În 1762 se copiază după cartea tipărită de Antim Ivireanu la 1700 la Snagov, o *Floarea darurilor* cu greşeli neînsemnate. Aceeaşi carte este copiată cam în aceeaşi perioadă "în episcopia Râmnicului de smeritul Grigorie ierodiacon, cu cheltuiala sfinţii sale părintelui econom Kir Nectarie", nume pe care şi-l scrie şi pe foaia de titlu, manuscris care făcuse parte din biblioteca lui Ghenadie Enăceanu, episcop al Râmnicului, ajuns apoi la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, iar din 8 decembrie 1901 la BAR. Cartea *Floarea darurilor* este copiată din nou: "Această carte-i a florilor şi a scris-o Apostol, logofătul de divan beteag de un ochiu. Şi a scris-o câte patru părale de coală lui Manole Braşovan. Leat 1788, mai 15", după care deținătorul se iscăleşte. Este o afacere laică plătită.

Filerot şi Anthusa, copiat de Nicolae Grid,

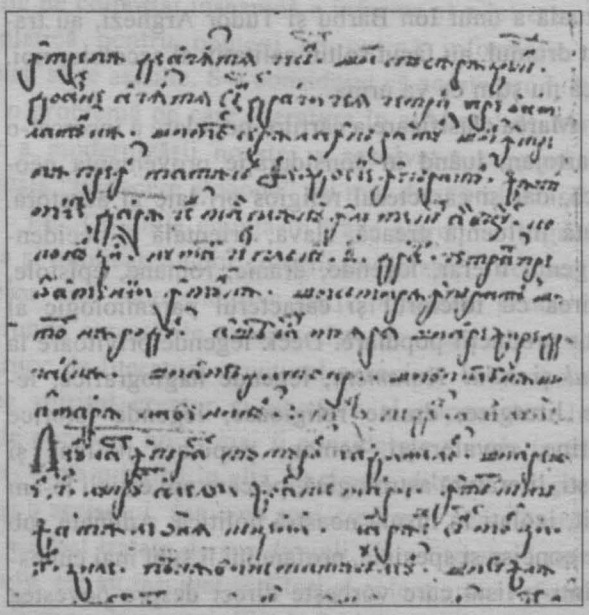

Manuscrise *Bertoldo*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Erotocrit –
Împăratul invită la ospăț pe muzicanți

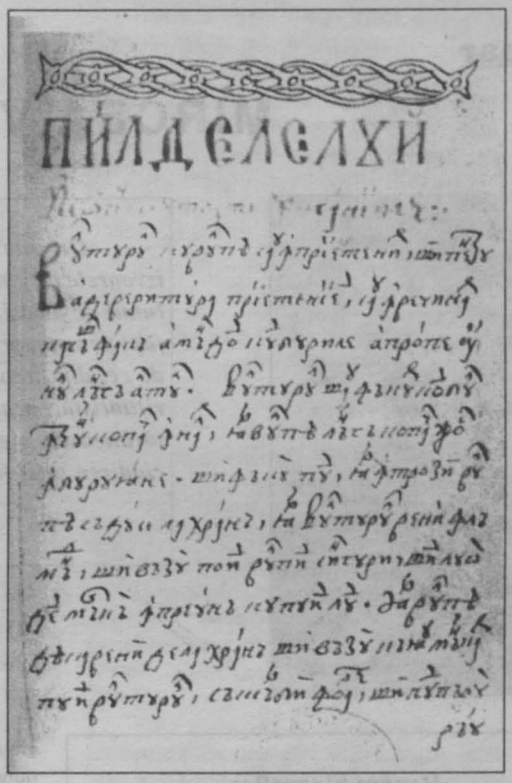

***Pildele lu Isopiu cu toate jiganiile* –**
foaie de titlu

care-şi anunţă numele în acrostih, provoacă o însemnare admirativă lui Constantin Racoviţă, care mărturiseşte astfel înclinarea spre cultură a editorului Răducanu Clinceanu, unde se afla manuscrisul ajuns mai târziu în posesia lui N. Iorga. Spune C. Racoviţă: "La leat 1826, ghenarie 15 în domnia Măriei Sale Io Grigorie Dimitrie Ghica Vv, într-o miercuri, în 13 a lui ghenarie am mers la D-lui Costache Clinceanu, unde am găsit această istorie a lui Filerot şi Anthusii şi rugându-l foarte mi-au dat-o şi am cetit-o, din care îndulcindu-mă de ale lor patimi şi răbdare îndelungată am scris şi eu şi m-am iscălit C. Racoviţă".

Un manuscris al *Esopiei*, presupus a fi copiat în 1748, provocase o vrednicie culturală în 1826, 26 iunie: "... au făcut turcii multe jafuri şi eu aflându-mă... am găsit această carte la un turc care mergea s-o arză în foc şi rugându-mă am scos-o de la dânsul cu 5 parale..."

Pildele păsărilor, copiată în 1777 de Adamachi Berheceanu sin Ioan Crucescu, originar din Moldova, dar ciubucciu la clucerul Manolachi Basarab din Bucureşti, îi stârnesc accente patetice: "... Frăţiorilor, vă rog cu lacrimi fierbinţi şi cu rădăcina inimii ca să o daţi să o scrie vă va pohti. Încă şi să nu te roage cineva dacă vezi că şi cei ce iubeşte cărţile sau iubeşte a scrie, încă îl fă cu cuvânt dulce să o iubească şi să te roage a să nevoi de a o scrie". Manuscrisul a fost în posesia lui Moses Gaster.

În familia librarului editor Ioan I. Ciurcu, tradiţia culturală este încununată de gestul de dăruire al editorului către BAR şi tipărirea în 1900 a *Înfocatei şi nenorocitei dragoste a lui Filaret şi Antusei. O povestire frumoasă în versuri, păstrată din betrâni.* Ultimele cuvinte se bazează pe însemnarea de pe manuscris: "Această cărticică cu istoria lui Filerot şi a Antusiei este a mea, mai zmerit tuturor Nicolae Hagi Gavril Ciurcu. Anno 1813, noemvrie 29, Braşov". Iar pe foaia nenumerotată scrie urmaşul acestuia: "Acest manuscris este dăruit Onoratei Academii Române din Bucureşti de Ioan I. Ciurcu, librar-editor, Braşov 11 iulie 1900".

Dacă am face azi un sondaj al citirii cărţilor populare rezultatul ar fi cam acelaşi, sau chiar mai prost, datorită îndelungaţilor ani de needitare ale acestora, nici măcar în versiunea prelucrată a scriitorilor români, nici măcar mult apreciatele versiuni ale lui Anton Pann. Ne dorim sondaje culturale ale acelui segment românesc, numit popor, cum va fi el, cum va fi structurat, cum va fi... *O, desueţii mei prieteni, /Homer, Dante, Balzac, /Şi cum ziceaţi că vă mai cheamă! /A fost consumat la timp /Tot sensul cărţilor voastre, /Pe care le găsesc /Aruncate prin curte. /Numai în cojile lor /A rămas întreg /Un gust bun de calcar, /Ce mai poate fi folosit /Cât de cât.* (M. SORESCU: *Erudiţie*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar

MIRCEA VULCĂNESCU

Orientat ideologiceşte spre dreapta tradiţionalistă, adică legat de izvoarele de gîndire ale trecutului, dar căutînd să adîncească sensul prefacerilor lumii de astăzi, a fost silit să ia deseori în publicistică atitudini neconformiste, fapt pentru care a fost socotit cînd "fascist" de cei de la stînga, cînd "comunist" de cei din dreapta burgheză. În realitate, a căutat să înfăţişeze o orientare spiritualistă, realistă şi ortodoxă, apropiată de înţelegerea românească şi ţărănească a existenţei, şi o colaborare a tutulor forţelor generaţiei tinere la clădirea unei Românii mari şi puternice.

(*Curriculum vitae*)

Repere biografice

1904, 3 martie. S-a născut, la Bucureşti, ca fiu al lui Mihail Vulcănescu (inspector financiar, originar din Oltenia) şi al Mariei (casnică, născută Tonescu, în jud. Olt), Mircea Aurel Vulcănescu.

1915 – 1918. Activitate cercetăşească, la Bucureşti şi în Moldova refugiului vremelnic.

1921, toamna. Începe studiile universitare, înscriindu-se la Facultatea de Litere şi Filozofie şi la Facultatea de Drept din Bucureşti.

În timpul studenţiei participă la întemeierea Asociaţiei Studenţilor Creştini din România, fiind unul dintre conducătorii spirituali ai acesteia.

Colaborator activ la "Buletinul A.S.C.R.".

Se formează sub înrîurirea îndeosebi a profesorilor Dimitrie Gusti şi Nae Ionescu.

1923 – 1924. Face armata, ca voluntar, la Şcoala Militară de Geniu din Bucureşti.

1925, ianuarie. Licenţiat al Facultăţii de Litere şi Filozofie din Bucureşti, cu o teză de sociologie.

Aprilie. Participă la prima campanie sociologică organizată de prof. D. Gusti la Goicea-Marea (jud. Dolj).

Licenţiat al Facultăţii de Drept din Bucureşti.

1925, noiembrie. Pleacă la Paris, în vederea desăvîrşirii studiilor în sociologie, ştiinţe economice şi drept şi a pregătirii doctoratului.

Lucrează la o teză de doctorat din domeniul ştiinţelor economice.

1927. La Facultatea de Drept din Paris obţine diploma de studii superioare de doctorat în ştiinţe economice şi politice.

1928, iulie. Revine în ţară.

Participă la campania monografică de la Fundul Moldovei. În anii următori va mai participa la campaniile organizate la Drăguş (1929), Runcu (1930), Cornova (1931), din nou Drăguş (1932).

1929, mai. Este încadrat referent la Oficiul de Studii al Ministerului de Finanţe.

1 octombrie. Este numit asistent de sociologie la Catedra de sociologie, etică şi politică a prof. D. Gusti. Din 1930 va fi asistent de etică. Pînă în 1944 va face seminarii şi lecţii de etică sistematică şi de istorie a eticii.

1929 – 1935. Profesor de economie politică şi de ştiinţe juridice la Şcoala Superioară de Asistenţă Socială.

Emil CIORAN

Scrisoare către Elena-Maria-Viorica Vulcănescu

[...] Cu cît mă gîndesc mai mult la tatăl dumitale, cu atît îmi apare că şi el era o excepţie ameţitoare, că tot aşa şi el trebuie să fi înlăturat prin vreo minune blestemul nostru al tuturor. Poate să pară nebunie să afirmi despre un spirit cu adevărat universal că nu gustase din fructul blestemat. Totuşi, aşa trebuie să fie – căci ştiinţa lui prodigioasă era îmbinată cu o aşa mare curăţie, încît n-am întîlnit niciodată una asemănătoare. Păcatul strămoşesc, vădit în noi toţi, nu se arăta în el, în el care era atît de bine legat în trup şi în care se adăpostea, paradox miraculos, un sfînt ieşit dintr-o icoană. De-ar fi vorbit despre finanţe sau despre teologie, din el izvorau o putere şi o lumină pe care nu-mi este dat să le pot defini. Nu vreau să fac din tatăl dumitale un sfînt, dar era, într-un fel. Gîndeşte-te că el, înconjurat de autori, nu a năzuit niciodată să fie unul, că voinţa de a avea un nume îi părea de neconceput, că în nici o clipă nu a fost ademenit de glorie, această ispită a omului căzut şi care roade pe toţi muritorii, afară de cîţiva izolaţi care au regăsit nevinovăţia la extremităţile spiritului. Nu cred că va fi fost vreodată nici măcar de departe atins de ideea nesănătoasă de a fi un "neînţeles". Nu rîvnea la nimeni şi nu ura pe nimeni. Potrivnic ideii înseşi de a se pune în valoare, el nu se străduia să fie – era. Într-o zi cînd, într-un acces de furie împotriva a ceea ce numeam eu pe atunci "neantul nostru natal", îi spuneam că noi nu fusesem în stare să dăm lumii nici măcar un sfînt, îmi răspunse cu blîndeţea lui obişnuită care, de data aceea, lăsa să străbată o oarecare vehemenţă: *Ar fi trebuit să vezi pe baba pe care am cunoscut-o într-un sat îndepărtat, ai cărei genunchi lăsaseră urme în pămîntul colibei ei, de atîtea mătănii ce făcuse. Adevărata sfinţenie n-are nevoie să se arate şi să fie recunoscută.*

Nu ne înţelegeam niciodată asupra rolului sortit ţării noastre, căreia, din masochism sau Dumnezeu ştie ce, îmi plăcea să nu-i recunosc nici un merit şi nici un noroc. Pentru mine, data esenţială, conceptul românesc prin excelenţă era acel de "nenoroc". [...] În această dezbatere în care tezele noastre se înfruntau, acum, privind în urmă, nu mai sînt aşa de sigur că am avut dreptate. Să suferi pînă la chin din pricina neînsemnătăţii istorice a ţării tale e o infirmitate de literator, un viciu de scrib. Mircea Vulcănescu, nicidecum expus acestor slăbiciuni, nu preţuia decît valorile intrinsece: că ţara lui ori el însuşi existau sau ba în ochii celorlalţi, asta nu însemna nimic pentru el. Şi pentru că era atît de străin de această mîndrie de proastă calitate, veţi înţelege uşor de ce nu l-am văzut niciodată nici amar, nici crispat. [...] Nu pot să mi-l închipui pe tatăl dumitale pradă deznădejdii. Dar, pe de altă parte, mi-e greu să-mi închipui că nu i-a cunoscut chinurile.

El, atît de deschis, atît de pregătit să înţeleagă totul, nu era totuşi menit, prin firea lui, să conceapă iadul, şi încă mai puţin să coboare în el.

Ceea ce ţin să-ţi spun e că, dintre toate spiritele pe care le-am iubit şi admirat, nici unul nu mi-a lăsat, ca tatăl dumitale, o amintire atît de fortifiantă: ajunge să-mi amintesc de imaginea lui, de o răscolitoare limpezime, pentru ca dintr-o dată să găsesc un rost nebuniei de a fi şi să mă împac cu lumea de aici.

Paris, 20 ianuarie 1966

Traducere de Margareta Ioana Vulcănescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mircea ELIADE

Trepte pentru Mircea Vulcănescu

[...] Nu știai ce să admiri mai întîi: nestăvilita lui curiozitate, cultura lui vastă, solidă, bine articulată, sau inteligența lui, generozitatea, umorul sau spontaneitatea cu care-și trăia credința și iscusința cu care și-o tălmăcea. Nu cred c-am întîlnit alt om înzestrat cu atîtea daruri. Și nici altul care să-l întrecă în modestie. Am cunoscut, desigur, savanți care se încumetă să citească în treizeci de limbi, sau stăpînesc în deamănuntul istoria unei țări sau a unui continent, sau au pătruns toate tainele fizicii și matematicilor, sau înțeleg nenumărate sisteme filozofice. Dar mintea lui Mircea Vulcănescu era altfel alcătuită. După ce-l cunoșteai mai bine, înțelegeai că *dacă ar fi trebuit*, ar fi putut și el învăța treizeci de limbi, sau istoria unui continent, sau matematicile superioare. *Îl interesa tot.* Mai mult: *înțelegea* – și-ți explica – de ce-l interesează cutare sau cutare disciplină, un anumit autor sau o anumită operă.

Dar nu era nimic haotic nici dezarticulat în cultura lui. Ce învățase de la teologii și filozofii pe care-i citise se lega de tot ce-l învățaseră sociologii, economiștii, istoricii, financiarii, oamenii politici. Imensa lui cultură nu era distribuită în "compartimente"; era perfect integrată, deși se desfășura pe nivelurile multiple ale cunoașterii. De aceea era în stare să profite din lectura unui "reducționist" – un freudian, bunăoară, sau un marxist –, pentru că știa unde să-l situeze. Cum mărturisea adesea: nu se lăsa impresionat de "jargon", nici de "ideologie". Asimila dintr-un autor tot ce-l ajuta să înțeleagă mai bine un fenomen cultural; adică, îl ajuta să descopere aspecte sau să descifreze sensuri care i-ar fi rămas altminteri ascunse sau nelămurite.

[...] Erau cîțiva care se întrebau cît de *adevărată* era această încredere în Viață și cît de *reală* putea fi, la un savant genial ca el, o credință atît de "țărănească". Se întrebau asta, pentru că, își spuneau, Mircea Vulcănescu fusese dăruit cu toate darurile: era frumos, avea o sănătate de fier, nu fusese niciodată sărac, era înconjurat de prieteni și admiratori, nu fusese încercat de nici o tragedie personală sau familială; triumfase întotdeauna, și pe toate planurile, chiar dacă uneori nu i se dăduse locul pe care-l merita (bunăoară, la 35 de ani nu era decît asistentul de etică la Universitatea din București). Dar era destul să-l cunoști mai bine ca să-ți dai seama că Mircea Vulcănescu privea toate însușirile și succesele lui ca niște daruri ale Vieții pe care le îngăduise Dumnezeu, și că dacă ele i-ar fi fost retrase nu i-ar fi schimbat nici deplina lui încredere în viață, nici marea lui credință. Toate astea i se păreau de altfel firești. Căci, spunea, oamenii uită de obicei că darurile, ca și încercările, vin tot de la Dumnezeu.

Cînd au venit încercările, Mircea Vulcănescu le-a primit senin și încrezător; într-un anumit fel, misterios, se integrau vieții lui religioase. În cîteva zile a pierdut tot: avere, glorie, situație socială și academică, familie, libertate. Dar a rămas același. Nu s-a îndoit și nici n-a tăgăduit; a continuat să mărturisească cu aceeași senină fermitate credința și încrederea lui de totdeauna. Alții, care i-au fost mai aproape, vor povesti în de-amănuntul, aici sau altădată, viața pe care a trăit-o Mircea Vulcănescu în temniță. Ce știm cu toții, ne e de-ajuns ca să înțelegem *cît de totală i-a fost victoria.* Victorie împotriva călăilor, desigur, dar mai ales victorie împotriva Morții.

Pentru că știm cum a murit!

Iar ultimul lui mesaj din temniță, adresat fiecăruia din noi, a fost acesta: "Să nu ne răzbunați!"...

Chicago, nov. 1967

* Texte reproduse din vol. Mircea Vulcănescu, *Ultimul cuvînt*, ediție îngrijită de Marin Diaconu, Editura Humanitas, 1992.

1930 – 1935. Predă cursul de statistică morală ș.a. la Școala Superioară de Statistică.

1932, octombrie. Își inaugurează activitatea Asociația de arte, filozofie și litere "Criterion". În cadrul simpozioanelor din ciclurile "Idoli" sau "Tendințe 1933" a vorbit despre *Lenin și leninismul*; *Filozofia lui Freud*; *André Gide, călăuză a vieții interioare*; *Istorismul prin resemnare în spiritualitatea tinerei generații* ș.a.

1934, 15 octombrie. Începe să apară "Criterion. Revistă de arte, litere și filozofie", redactată de Ion Cantacuzino, Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Henri H. Stahl, Alexandru-Christian Tell și Mircea Vulcănescu. Au apărut șapte numere.

1935, 2 februarie. Începe să țină "Cronica actualității. Externă" în "Prezentul", sub semnătura Veritas. (Pînă la 21 iunie 1935).

19 iunie. Este numit director la Direcția Vămilor.

1937, iulie. Este numit director al Datoriei Publice. [...]

1940, august – septembrie. Participă, la Craiova, în comisia mixtă româno-bulgară pentru retrocedarea către Bulgaria a Cadrilaterului. [...]

Octombrie. Despre răpirea Ardealului de Nord prin Dictatul de la Viena, prezintă la postul național de radio *Gînduri pentru jalea și nădejdea ceasului de acum. Cuvinte pentru fratele rămas departe.* (Textul va fi publicat în "Dacia", 1941).

1940, noiembrie. Începe să conducă, prin delegație, Casa Autonomă de Finanțare și Amortizare (C.A.F.A.). Ulterior, este numit președintele Casei Autonome a Fondului Apărării Naționale. [...]

1941 – 1944. Editează, împreună cu Constantin Floru și Constantin Noica, patru cursuri universitare ale profesorului Nae Ionescu.

Împreună cu aceiași îngrijește anuarul "Izvoare de filozofie. Culegere de studii și texte" (1942, 1943). În vol. al II-lea va publica studiul *Dimensiunea românească a existenței.*

1944, 23 august. Iese din guvern, o dată cu arestarea lui Ion Antonescu și demiterea întregului guvern.

Revine ca director la Datoria Publică.

Începe să lucreze la teza de doctorat *Problemele economiei românești după al doilea război mondial.* [...]

1946, 18 – 28 mai. Este arestat, o dată cu alți foști demnitari, în timpul desfășurării procesului lui Ion Antonescu. [...]

1946, august. Este consultat de Ministerul de Finanțe în vederea tratativelor de pace care se purtau la Paris.

30 august. Este arestat și depus la Văcărești.

1946, decembrie – 1947, ianuarie. Se desfășoară, în fața Curții Criminale București, secția a VIII-a, procesul celui de-al doilea lot al foștilor miniștri în guvernul lui Ion Antonescu.

Mircea Vulcănescu rostește o apărare.

Este condamnat la opt ani temniță grea și confiscarea averii. Are drept de recurs; se stabilește judecarea recursului în fața secției a II-a a Înaltei Curți de Casație, pentru 14 februarie 1947.

1947, 15 decembrie. Începe, la Curtea de Apel București, secția a IX-a, rejudecarea procesului lotului al doilea al foștilor miniștri din guvernul condus de Ion Antonescu.

1948, 15 ianuarie. Rostește o amplă apărare, în decurs de patru ore, care în manuscris are titlul *Ultimul cuvînt.*

Este condamnat la opt ani temniță grea, degradare civică pe termen de opt ani și confiscarea averii.

La recurs n-a intervenit nici o schimbare.

1952, 28 octombrie. Se stinge din viață, la închisoarea de la Aiud.

Ultimele cuvinte ale lui Mircea Vulcănescu ar fi fost: "Să nu ne răzbunați!"

A fost înmormîntat în cimitirul de pe Dealul Robilor, din marginea Aiudului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Mihai UNGHEANU – 65

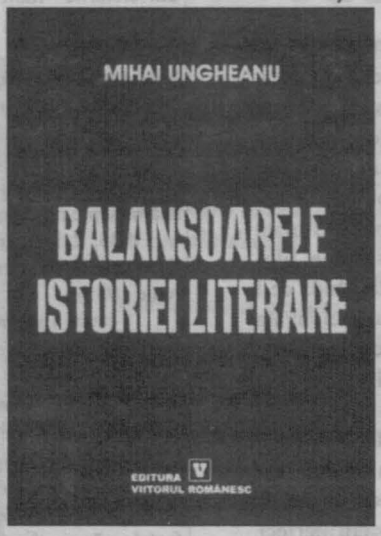

Prin ținuta sa sobră, severă, rezervată, neconcesivă și nesentimentală, Mihai Ungheanu prezintă toate aparențele unei instanțe inhibitorii și interdictive la orice ridicare de glas în alt registru decât cel socotit curent. Și totuși, nu există nimeni mai puțin intimidat de opiniile "admise" (nu se știe de cine), mai disprețuitor față de inerția "ideilor" circulante, mai suplu în judecăți și mai deschis față de revizuirile lucide ale diferitelor metode, direcții și perspective în cultura noastră. Fapt demn de relevat, lui Mihai Ungheanu nu-i place să laude, ci numai să admită ceva sau pe cineva. Dar și în admiterea cuiva el se ferește de o dogmatizare exclusivistă. Chiar dacă simte mai mult – și aceasta se întâmplă adesea – nu vrea să spună nimic care depășește stricta informație și dispozitivele demonstrației raționale, păzite totdeauna de invazia entuziasmului logoreic. Iată rațiunea pentru care cele mai îndrăznețe deschideri ale criticului către atâtea noi vederi în cultura noastră nu înseamnă niciodată lansarea în aventură.

Edgar Papu

Bibliografie

- *Campanii*, Editura pentru literatură, 1970
- *Pădurea de simboluri*, Editura Cartea Românească, 1973
- *Marin Preda, vocație și aspirație*, Editura Eminescu, 1973
- *Arhipelag de semne*, Editura Cartea Românească, 1975
- *Lecturi și rocade*, Editura Cartea Românească, 1978
- *Interviuri neconvenționale*, Editura Cartea Românească, 1983
- *Exactitatea admirației*, Editura Cartea Românească, 1985
- *Fiii risipitori*, Editura Eminescu, 1988
- *Răstălmăcirea lui Țepeș*, Editura Globus, 1992
- *Panait Istrati și Kominternul*, Editura Porto-Franco, 1994
- *Scriitorii de la miezul nopții*, Editura Porto-Franco, 1994
- *"Adio, domnule Maiorescu!"*, Editura Enciclopedică, 1995
- *Un război civil regizat?*, Editura Cartexim, 1997
- *Holocaustul culturii române*, Editura D.B.H., 1999
- *Marin Preda, vocație și aspirație*, Ediția a II-a, 2002
- *Amintirea mentorilor*, Editura Viitorul românesc, 2002
- *Balansoarele istoriei literare*, Editura Viitorul românesc, 2003

*

- *Teoria formelor fără fond*, culegere și prefață de Mihai Ungheanu, Editura Porto-Franco, 1996
- *Laudă țăranului român*, discursuri de recepție în Academia Română, Editura Pro TV, 1999
- *Enciclopedia valorilor reprimate*, coordonatori Ilie Bădescu și Mihai Ungheanu, Editura Pro Umanitatea, 2000
- *Almanahurile LUCEAFĂRUL* (1981 – 1999)
- *Noua Revistă Română* (periodic cultural, 1996 – 1999)

Rebeliunea pădurii îmblânzite

Trebuie să convenim că de la un moment dat încolo inclasificabilele narațiuni sadoveniene încep să aibă în mod pronunțat un implicit sens secund. Surpriza e de a descoperi straturi etajate de semnificații cu o simbolistică sugestivă atestată și de opera altor prozatori. Dincolo de curgerea epică se deplasează subteran un alt șuvoi de semnificații, care nu se descoperă decât analizei atente. Sensul parabolic al *Crengii de aur* a atras asupra ei cele mai multe priviri. Un puternic și precis plan doi al narațiunii ne dezvăluie *Ochi de urs*. Întâmplarea se petrece din nou în pădure, sediul favorit și semnificant al scriitorului, iar eroul ei este un pădurar cu pasiunea detectivisticii. Culi Ursachi este neliniștit de progresiva boală a soției, are un incident profesional din pricina unui urs viclean, suferă un adânc șoc nervos la moartea Anei, trece printr-o lungă depresie, din care iese ajutat atât de trecerea timpului, cât și de pedepsirea acelui urs vinovat de a fi accentuat vechea tulburare a pădurarului. O dată circuitul tulburării și suferinței închis și rănile cicatrizate, pădurarul poate reintra în alt ciclu: undeva într-o poiană îl așteaptă o chemare nouă, de natură a înlocui pierderea atât de crunt suferită. Personaj central este și aici pădurea. De această dată pădurea nu mai este amenințătorul codru al Borzei, ci o pădure "îmblânzită", "crucificată" de om. Vânătorile nu mai au aici decât rostul de a păstra un echilibru între viețuitoare, și nu pe cel al exterminării. Forțele obscure ale vegetației sunt de mult amorțite și pădurarul ei nu e altceva decât paznicul unei rezervații imense umanizate de mâna și prezența omului. Cucerirea pădurii este, deci, veche, cu mult înapoi în timp, dar vom vedea că vechile tensiuni n-au dispărut în întregime și că cea mai mică dovadă de slăbiciune a omului le redeșteaptă. Să urmărim, deci, cel de al doilea plan al narațiunii pentru a-i dezlega codul.

Pe fondul acestei neliniști interioare, care-l roade pe Ursachi ca o gresie, asistăm la o acțiune de urmărire. De câtva timp cineva fură pădurarului carnea de sub pătul și hoțul se dovedește a fi o huidumă de urs cu îndemânare omenească. "Coșcogeamite urs se acățase repegior cu brâncile pe dedesubtul scării, din fuscel în fuscel, până la podina pătulului, și, sus, a întins o ghiară spre butul de cal, pe când cu celelalte labe sta încurcat în scară. După ce a pus o labă pe carne, a adus și pe a doua – și cu greutatea lui întreagă a rupt prada din clenciu și a căzut cu ea dedesubt, de la șapte metri înălțime. Cu ce dibăcie a făcut acel hoț mișel toate acestea, era de mirare. S-a dus în sus frământându-se, a căzut în omăt ca un tăbultoc negru; a luat cu brânca dreaptă și a strâns la piept carnea, și s-a învăluit către răpă". Este prima din seria de întâmplări neobișnuite. Culi cată ursul dispărut cu binoclul, dar cercetarea nu dă nici un rezultat. Mai important este sentimentul difuz al pădurarului că este supravegheat: "Totuși părea că se află acolo, undeva, un ochiu care pândea oblic înapoi".

A doua împrejurare neobișnuită este *urmărirea* propriu-zisă. Paznicul pădurii este atras într-o cercetare fără rezultat. Își dă seama de lipsa de șansă a încercării lui abia la întoarcere. Ursachi ajunge în locuri necunoscute și are brusc revelația *întâlnirii*: "Va fi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

fiind la mijloc ceva. A fost un urs, dar nu ca toți urșii. Căutătura aceea pe care a strecurat-o de două ori peste umăr a fost o căutătură mai ageră decât a unui om. Într-adevăr, l-a îndemnat, înșelându-l într-o urmărire fără noimă". Concluzia lui Ursachi e sugestivă: "N-a fost ursul, – deși avea înfățișare de urs; a fost altcineva".

Al treilea fapt straniu este că orizontul se îneacă în ceață și pădurarul are acum sentimentul că el e cel urmărit. "Pâclele vin încet după el năzuind către culme. Au în ele ceva viu, deși pădurea pare cufundată în somnul de cremene al muntelui".

Brusc pădurarul se află în codrul străvechi, în pădurea neîmblânzită. "Pustia s-a îngustat, sălbăticia codrului s-a strâns grămadă, potecile s-au oprit, sunetele s-au stins". Pădurea și-a redeșteptat vechile forțe și omul e imobilizat de întuneric și de o spaimă nelămurită. Îl scoate din dificultate tot un animal, domestic însă acesta, cățeluța de vânătoare, care-l duce pe drumuri numai de ea știute către casă.

Aici se termină primul episod al misterioasei și tenebroasei aventuri. Un singur moment de neliniște și slăbiciune, și forțele ancestrale ale maleficei păduri se trezesc, pentru a zvârli pe om în imperiul ostilității și al spaimei. Al doilea episod este mai scurt și cu o semnificație subliniată. Culi a înhămat calul la sanie și-și duce bolnava la oraș, dar moartea ei vine pe drum și pădurarul are un moment de crâncenă rătăcire. "Culi nu se grăbi prea tare. Trase carabina de la bourii săniei și se duse la Murgu, ca să-i mântuie cel puțin lui suferințele. Îi puse împușcătura în ureche; îl privi o clipă țintă și-și șterse fruntea de sudoare rece. Se întoarse apoi de către cal, lepădă arma și făcu semn spre cer cu securicea. Era un semn spre cer, spre pădure, spre necunoscutul care-l copleșea. Începeau iar să roiască fulgi, înțepenindu-i ochii. Opintindu-se din toată puterea, zvârli securicea în sus, ca o ultimă înfruntare și decădere desăvârșită. Fierul descrise o parabolă și căzu într-o tufă de zmeură. Cei doi vecini călări erau aproape de acest punct. Își struniră caii, poprindu-i năpraznic. De sub tufă, izbucnise un iepure bălan și boldit; întâi se aruncase asupra lor, apoi cotise în dreapta la deal".

Ca și ursul cel viclean, nici această vietate nu e una obișnuită. O spune pentru a nu lăsa dubii badea Toma: "Iepure în aceste locuri, și încă iepure alb, nicicând nu s-a mai văzut".

Primul act al duelului om-pădure se încheie aici. După scularea după boală a pădurarului se va petrece cel de al doilea. Prevestirea vindecării este pornirea din nou a ceasului, ale cărui limbi fuseseră oprite de Culi Ursachi înaintea plecării în expediția care însemna și moartea Anei. Între timp, nana Floarea face câteva gesturi rituale nu fără legătură cu boala fiului ei Culi Ursachi. "Am curățat locul nostru cu aiazmă și am stropit asupra pădurii, și am picurat în izvoarele de unde bem". Gestul trebuie făcut însă și de bolnav, și Culi citește, la recomandarea mamei, din cartea scrisă cu cirilice, care a alinat stări asemănătoare ale răposatului tată.

După asemenea procedee exorcizante mai e de făcut ultimul pas. Culi are obsesia ochiului de urs, și soluția nu e decât jertfirea animalului, pentru a vindeca deplin pe bolnav și a-i demonstra eretica credință. Culi se așează în pândă și sarcina de a ucide ursul o are tot doctorul care l-a îngrijit. Pădurarul mai are și acum temeri și credința că ursul poate să ia orice întrupări și că deci nu este urs. La sugestia lui Culi, doctorul trage în ceea ce părea a fi cal, și a doua zi găsesc namila moartă pe un trunchi de copac. Ursul e mort. Culi e vindecat, scos de sub zodia forțelor obscure și redat legilor lumești. Ceea ce urmează este în mare măsură superfluu.

Ochi de urs nu este atât povestea lui Culi Ursachi, cât istoria unei păduri îmblânzite care se revoltă.

Acest al doilea plan al narațiunii nu e doar insinuat, ci subliniat cu bună-știință de autor, ceea ce ne poate duce la concluzia că Sadoveanu a apelat aici deliberat la câteva situații și simboluri originare. În vechea mentalitate ce nu se eliberase încă de teroarea naturii, mentalitate ce stăruie încă în subconștientul omenirii, atestată de aspectul mitic și fantastic pe care-l ia pădurea în creația unor artiști plastici renumiți, pădurea era elementul advers omului, entitatea stihiilor malefice iraționale, demonice, sediu de monștri și de vietăți bestiale. Singura șansă a omului era de a o îmblânzi. Defrișarea este actul fizic de luare în posesie. Dar el nu este suficient. El trebuie însoțit de un act sacral, de uciderea balaurului sau a vietății bestiale ce întrupează forța demonică a pădurii. Nu întâmplător omorârea balaurului este atribuită unui civilizator, Sf. Gheorghe.

"În arta occidentală, ca și-n Extremul Orient, ne spune M. Brion în *Arta fantastică* (Ed. Meridiane, 1969), vorbind despre *Pădurea bântuită*, balaurul semnifică puterea stihiilor. El se identifică forțelor telurice, *este* și furtună, și rupere de nori, și apa neînvinsă, și trăsnetul printre nori... Devenit simbol al răului, al naturii bestiale pe care omul vrea s-o supună nevoilor sale, al instinctelor asupra cărora spiritualitatea trebuie să triumfe, balaurul reprezintă pădurea pe care tăietorul și agricultorul doresc s-o doboare pentru a exploata pământurile ei. Identificarea răului cu pădurea s-a făcut repede". M. Brion mai observă că în reprezentările artistice pădurea este solidară cu balaurul și participă în mod vibrant la moartea lui. "Pădurea resimte în mod tragic moartea balaurului: copacii uriași se adună și se apleacă deasupra cavalerului, vrând parcă să-l strivească, numai că gestul care a ucis monstrul a destrămat în același timp și vraja pădurii: în curând copacii fermecați pe care îi ținea în stăpânire se vor elibera de tirania bestială – diabolică –, rânduindu-se în tabăra oamenilor. Descătușată, pădurea va putea fi locuită, folosită". Basmele românești cuprind personaje și situații care, departe de a contrazice interpretarea lui M. Brion, o susțin.

Veșnicul opozant al Făt-Frumosului este zmeul, o specie monstruoasă, când Făt-Frumosul nu este pus să lupte de-a dreptul cu balaurii. Balada lui Ioan Iorgovan, care urmărește contagiosul balaur și-l ucide, e mai puțin o baladă, cât un fragment epic mitic. [...]

(Din vol. *Pădurea de simboluri*,
Editura Cartea Românească, 1973)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Structurile infodocumentare și cercetarea – definiție, concept și realitate practică

ABIR – Buletin al Asociației Bibliotecarilor din Învățământ – România. Serie nouă, vol. 14, nr. 2-3, 2003 este un număr coordonat de Serviciul Cercetare. Metodologie al Bibliotecii Centrale Universitare din București, redactor responsabil Anca Podgoreanu.

Buletinul, cu apariție trimestrială încă din 1990, este împărțit în trei mari capitole intitulate: "Cercetarea și structurile infodocumentare", "Lecturi regăsite" și "Oameni de neuitat", sumar precedat de rezumatele articolelor în limba română și engleză (traducere Daniela Dumitrescu).

Capitolul "Cercetarea și structurile infodocumentare" începe cu un punct de vedere cunoscut și apreciat în lumea bibliotecilor din România. Astfel,

Numai cercetarea salvează se intitulează articolul scris de prof. Ion Stoica, inițiatorul unei activități remarcabile de cercetare în cadrul BCU, formatorul unor generații de buni bibliografi, documentariști și redactori de bibliotecă.

Autorul, după o prezentare generală a conceptului de cercetare, precizează faptul că în România, cu excepția Centrului de documentare al Academiei Române, nu a existat o cercetare organizată în domeniul structurilor infodocumentare și ale învățământului superior, după cum "*nu există un model unic în cercetarea infodocumentară*" sau "*un model de strategie valabil pentru toate țările*".

În contextul în care fenomenul informației s-a generalizat, iar spațiile infodocumentare sunt în pericol de-a se sufoca și intra în colaps din cauza cantității de informație și a "*predominanței nesemnificativului*", se impune "*cultivarea cu prudență a formelor superioare de exigență și elitism intelectual*", "*rafinarea cercetării cantitative*", "*reconsiderarea*" vechilor forme de sinteză și evaluare și a strategiilor de cercetare a structurilor infodocumentare.

Consecvent părerilor sale, cu o vastă experiență managerială, prof. Ion Stoica oferă soluția rezolvării problemelor enunțate.

Este nevoie, spune prof. Ion Stoica, "*de un cadru formativ*" privind formele de pregătire a specialiștilor domeniului, de "*un sistem de perfecționare în domeniu*", de "*o abordare sistemică, integrată a realității infodocumentare la scară națională*", de "*definirea și recunoașterea unui teritoriu managerial specific*", dar și cercetarea acestuia, de "*o mai bună înțelegere, identificare și evaluare a* valorii *informației*".

O zonă a cercetării infodocumentare o reprezintă structurile în domeniu al căror model și cadru de existență este depășit și trebuie reevaluat.

Autorul, voce a unui profesionist desăvârșit, pledează pentru soluția inovației, a adecvării performanței, a recunoașterii statutului profesional și valorii sociale a meseriei de bibliotecar, a unui management infodocumentar modern, care să fluidizeze mișcarea informației și să educe utilizatorii, a necesității dezvoltării unei strategii naționale a cercetării structurilor infodocumentare românești.

În articolul *Definirea structurii de cercetare în bibliotecă*, Anca Podgoreanu, specialist cu vechime și experiență în cercetarea de bibliotecă, autor și coordonator al unor lucrări bibliografice excepționale și de referință, distinge, în ceea ce privește evoluția acestei activități tipice pentru o bibliotecă, două nivele definitorii: "*integrare prin adaptare*" și "*o nouă comunicare interumană*".

Din punctul de vedere al autoarei, *adaptarea* are în vedere "*renunțarea la unele iluzii, acceptarea schimbării, cunoașterea unei realități noi, căutarea unei stări de echilibru și mai ales,* învățarea", de reconsiderare și de evaluare precisă a activității bibliografilor, documentariștilor și redactorilor din biblioteci, de asimilare de noi cunoștințe, de realizare a unui contact direct cu sursele de documentare – instrumentele de lucru "care formează baza" oricărei activități de cercetare.

O nouă comunicare interumană ar determina o "nouă ordine intelectuală" în bibliotecă, unde a ști și a recunoaște valoarea, a ieși din inerție – înseamnă o comunicare efectivă în folosul celor cu care lucrezi, unde lectura are nevoie de comunicare pentru dezvoltarea unui mediu intelectual propice schimbului de idei.

Potrivit autoarei, o structură de cercetare în bibliotecă trebuie să țină seama de "*cunoașterea și ierarhizarea instrumentelor de lucru*" și de "*dezvoltarea cercetării specializate biblioteconomice*", prin dezvoltarea unei dimensiuni metodologice și pregătirea unui set de instrucțiuni, tehnici, prognoze și a unei dimensiuni bibliografice și de cercetare prin prelucrarea informației și elaborarea propriu-zisă de cercetări, sinteze etc.

Toate aceste deziderate pot căpăta consistență reală numai datorită unui "*management flexibil*", care ar putea oferi condiții pentru elaborarea unor lucrări de cercetare deosebit de valoroase, care ar crea un climat efervescent de competitivitate și recunoaștere intelectuală, de împlinirea personalității celor care lucrează într-o bibliotecă.

Problema optimizării lecturii, a cercetării ei nu numai din punct de vedere sociologic ci și biblioteconomic este abordată de Lili Rusea în articolul intitulat *Elemente de analiză a lecturii.*

Cercetarea statistică, laborioasă și convingătoare are la bază datele furnizate de Sistemul automat de gestionare a cititorilor (SGC), datele cuprinse în *Analiza circulației documentelor din sălile 4 – 7 în perioada 26 noiembrie 2001 – 5 martie 2002* întocmită de Serviciul Comunicarea documentelor, date din pagina Web, din bazele de date ale sistemului VUBIS al Bibliotecii Centrale Universitare din București și rezultatele unui sondaj de opinie realizat în perioada 7 – 10 aprilie 2003 în sălile de lectură 1, 3, 4 și 5.

Analiza este făcută atât din punctul de vedere al "*aspectului contextual (spațiul alocat, configurația colecției, timpul alocat), al utilizatorilor (numărul, categoriile, frecvența, satisfacția)*" cât și al existenței Internetului.

Rezultatele studiului și comentariul profesionist al autoarei duc la concluzia că studenții sunt categoria profe-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

sională care frecventează biblioteca cel mai mult, că se impune regândirea configuraţiei sălilor de lectură, că cele mai solicitate sunt cărţile, unele figurând în categoria "cotelor top", după care urmează publicaţiile seriale, că cel mai citit domeniu este cel al filosofiei şi al literaturii române, după care urmează publicaţiile seriale.

Autoarea semnalează imperfecţiunile metodei de analiză care conduce totuşi la obţinerea unui punct de vedere, extrem de interesant şi complex, privind consultarea celor 30.000 de volume expuse la raft, în prezent, în sălile de lectură ale BCU.

Două articole susţinute de citate şi de bibliografii remarcabile sub aspectul numărului şi al valorii autorilor citaţi sunt cele scrise de Amelia Costoiu, *Despre cercetare şi paradigma cercetării*, şi Elena Bulgaru, *Subiectivism şi creativitate în procesele cognitive*.

Amelia Costoiu încearcă şi reuşeşte să răspundă la întrebarea insinuantă *a rolului şi rostului* cercetării ştiinţifice, făcând distincţia dintre cercetarea normală şi cea extraordinară, pe care le asociază cu gândirea convergentă şi cea divergentă. Utilizarea figurilor, la care face apel autoarea, pentru lămurirea zonelor paradigmatice şi preparadigmatice unde se regăsesc cele două tipuri de cercetare, este binevenită şi edificatoare.

Elena Bulgaru dezbate, în mod convingător, problema subiectivităţii, tipurile de gândire şi capacitatea lor creativă, abordând în mod original subiectivitatea în activitatea de clasificare – indexare a documentelor unde intră "*în interacţiune structuri diferite, cele ale autorului documentului cu cele ale indexatorului*". Autoarea se întreabă ce dozaj de subiectivism poate fi admis în activitatea de clasificare – indexare a documentelor, evidenţiind complexitatea şi dificultăţile acestei activităţi specifice de bibliotecă şi lansând întrebarea, deloc simplă, asupra legăturii dintre eficienţa activităţii unui indexator şi pregătirea sa profesională.

Pe linia aceleiaşi preocupări de lămurire a permanent valabilei probleme privind educaţia utilizatorilor, apelând la nume consacrate din literatura engleză şi franceză, Şerban Şubă, în articolul *Educaţia utilizatorilor – un concept în actualitate*, face un scurt istoric al pregătirii de specialitate în SUA şi Marea Britanie, unde se manifestă o deschidere mai mare spre diversele laturi ale instruirii utilizatorilor, evidenţiind neajunsurile instruirii bibliografice în Franţa.

Articolul se încheie cu enunţarea celor "*10 principii unanim recomandate în gestionarea activităţilor de educaţie a utilizatorilor*": însuşirea abilităţilor necesare valorificării serviciilor şi resurselor documentare; instruirea diferenţiată; exploatarea momentului de necesitate acută; învăţarea interactivă; evaluarea permanentă; câştigarea încrederii utilizatorului; colaborarea cu specialiştii din învăţământ; desemnarea unui coordonator; instruirea bibliografică în fazele avansate ale pregătirii; iniţierea în bibliografiile referitoare la colecţiile bibliotecii. Un rol important îl au ghidurile de informaţii privind biblioteca şi vizitarea acesteia.

Actuala problemă a digitalizării este abordată cu profesionalism şi în cunoştinţă de cauză de Cristina Chivu în articolul *Tehnologii informaţionale în bibliotecile universitare*.

Sunt detaliate şi comentate convingător elementele noii infrastructuri informaţionale: bazele de date, suporturile optice numerice, cu exemplificări de discuri care conţin text, grafică, sunet (*Enciclopedia Compton*), Internetul, WWW, revistele electronice cu avantajele şi dezavantajele utilizării lor (ex. "Internet Press", "Tribuna Economică", "Lumea

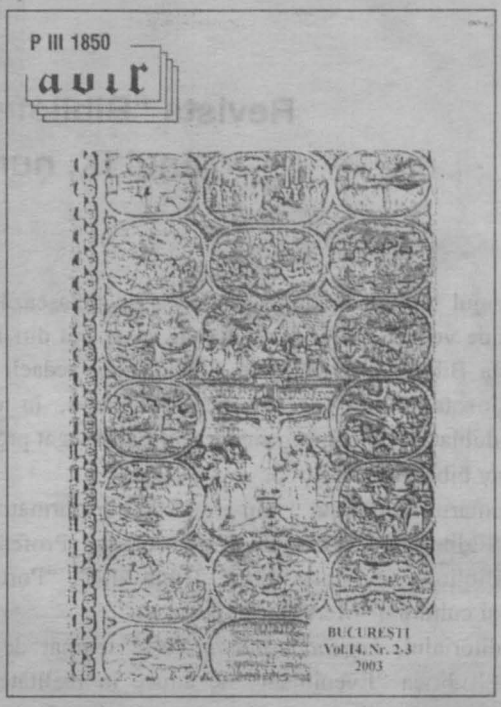

magazin"), cărţile electronice, de asemenea cu avantajele şi dezavantajele folosirii lor, ele reprezentând "*una din cele mai eficace metode de promovare online*" a informaţiei. Un aspect important al informaţiei digitale, precizează în încheiere autoarea, este cea a accesului la documentele pe suport electronic şi a copyright-ului, pe care bibliotecile sunt obligate să-l respecte.

În capitolul "Lecturi regăsite" sunt prezentate următoarele volume, evidenţiindu-se în acest fel cele mai semnificative idei şi preocupări ale lumii bibliotecilor, a lecturii cărţii şi a arhivelor: *Histoires de la lecture: un bilan des recherches*. Actes du colloque des 29 et 30 janvier 1993 Paris. Sous la direction de Roger Chartier. Paris: Editions de la Maison des sciences de l'homme, 1995. 320 p. (Collection In Octavo); *Pergament* – Anuarul Republicii Moldova, II, 1999. Chişinău: Tipografia Centrală, 2001. 390 p. (Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii Moldova, Arhiva Naţională a Republicii Moldova, Arhiva Organizaţiilor Social-Politice a Republicii Moldova); Sintezele documentare elaborate, începând din 1996, în cadrul Serviciului Cercetare. Metodologie din cadrul BCU-Bucureşti (*Utilizatorii de documente şi informaţii; O abordare economică a bibliotecii. Marketingul între teorie şi practică; Modele europene în statistica de bibliotecă*).

Valoarea umană şi profesională, coordonatele unor existenţe de excepţie în lumea bibliotecilor sunt evocate în capitolul final al Buletinului ABIR, intitulat sugestiv şi emoţionant, "Oameni de bibliotecă. Oameni de neuitat". Sunt evocaţi, emoţionant şi nostalgic, Şt. O. Iosif şi Mircea Florian, care au petrecut în cadrul Bibliotecii Fundaţiei Universitare Carol I, 11 şi respectiv 27 de ani.

În subcapitolul "Cronica unei plecări anunţate" este exprimată recunoştinţa, admiraţia, respectul pentru munca remarcabilă, deloc uşoară, în slujba unei idei, afecţiunea tuturor bibliotecarilor din BCU pentru prof. Ion Stoica, directorul general al BCU-Bucureşti, şi directoarea adjunctă Yvona Dumitrescu, care, retrăgându-se, au lăsat în urma lor o BIBLIOTECĂ-MIRACOL, un simbol al luptei pentru o idee nobilă, al speranţei, al încrederii şi al realităţii că un vis se poate înfăptui.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Revista "Biblioteca Națională a României" anul IX, numărul (17)-1 din 2003

În peisajul biblioteconomic românesc se detașează, din punct de vedere grafic și nu numai, începând din 1999, Revista Bibliotecii Naționale a României, redactor șef Letiția Constantin, un profesionist desăvârșit, în ciuda tinereții, dublat de un om informat, entuziast și legat profund de viața de bibliotecă.

Sumarul numărului 1 din anul 2003 are următoarele rubrici: "Editorial"; "Eveniment"; "Profesie. Profesionalism"; "Bibliologie. Istoria cărții. Bibliofilie"; "Portret – Armenii și cultura"; "Meridian"; "Recenzii".

Editorialul, *Legenda Șahului*, este semnat de Dan Erceanu. Rubrica "Eveniment" ne aduce în realitatea biblioteconomică imediată prin evocarea celei de-a 5-a ediții a "Zilelor Bibliotecii Naționale a Românici", 28 – 29 noiembrie 2003, de către nume cunoscute de colegi din BNR. În cadrul acestei rubrici sunt reproduse comunicările prezentate cu această ocazie, comunicări pertinente, la obiect, cu caracter teoretic și practic, care evidențiază preocupările, visele și disperarea bibliotecarilor privind soarta noii clădiri a BNR și a colecțiilor sale.

Emil Tudor, în articolul *Biblioteca națională – în căutarea unei definiții*, prezintă, teoretic și în cunoștință de cauză, dimensiunile care "*conturează conceptul de bibliotecă națională*" și evocă necesitatea unei legislații privind bibliotecile naționale care să clarifice raporturile cu statul, autoritatea și autonomia unei biblioteci naționale.

Problema noii clădiri a BNR, cu toate implicațiile ei cu caracter arhitectonic și financiar, este prezentată, în mod realist și la obiect, în articolul semnat de Codruța de Hillderin, intitulat *Clădirea Bibliotecii Naționale a României – rigori de arhitectură și rigori de biblioteconomie*.

O pledoarie pentru ca Biblioteca Națională a României să devină o adevărată bibliotecă europeană este făcută convingător de Vali Constantinescu în articolul *Biblioteca Națională a României – o bibliotecă a Europei*. Același apel în nevoia salvării patrimoniului inestimabil al bibliotecii este făcut de Victor Dutescu în articolul *Radiografia unei instituții: Biblioteca Națională a României*, odată cu prezentarea nenumăratelor demersuri care s-au făcut în acest sens la nivel guvernamental.

Un grupaj evocator privind personalitatea acad. Dan Simonescu, creatorul școlii de biblioteconomie românești; articolul *Constantin Karadja și Dan Simonescu: in memoriam* de Marilena Popescu; *O lucrare mai puțin cunoscută a lui Dan Simonescu: Catalogul manuscriselor Bibliotecii Centrale Universitare "M. Eminescu" din Iași* de dr. Liviu Papuc și *Dan Simonescu, așa cum l-au cunoscut...* Zenovia Niculescu, Dumitru Bălăiet, Gheorghe Buluță, Victor Petrescu și Emil Bucescu.

Problemele bibliotecii naționale virtuale, propuneri, noutăți, perspective, avantaje și realități sunt prezentate, în mod profesionist, de Luminița Gruia în articolul *Biblioteca Națională Virtuală. Propunere de proiect* și de Dan Marinescu în *Biblioteca digitală TinREAD – Acces total la informație totală*.

Rubrica "Eveniment" se încheie prin descrierea realizării și lansării oficiale a site-ului Bibliotecii Naționale a României, prezentare făcută de Tabita Chiriță în *O pagină WEB*.

Rubrica "Profesie. Profesionalism" evocă în mod convingător, datorită pertinenței întrebărilor "reporterului" Letiția Constantin și unui Curriculum Vitae impresionant, o mare personalitate, un intelectual de formație clasicistă: profesorul Alexandru Suceveanu, director adjunct al Institutului de Arheologie "Vasile Pârvan" din București. În cadrul aceleiași rubrici este descrisă o bibliotecă specializată, de o mare valoare pentru domeniul arheologic, Biblioteca Institutului de Arheologie "Vasile Pârvan" din București.

Dana-Silvia Tilică deschide rubrica "Bibliologie. Istoria cărții. Bibliofilie" cu articolul *Familia Lecca în texte și documente*, articol "greu" de informație și de trimiteri la o lume demult apusă, dar vie datorită documentelor și a unui comentariu edificator.

O rubrică "japoneză" este susținută de Iuliana-Crenguța Iordăchescu cu articolul *Arta japoneză în Colecțiile Speciale ale Bibliotecii Naționale a României – HOKUSAI* și *Teatru japonez pe scene românești la începutul secolului XX. Câteva referințe din presa vremii* de Ion Mamina și Letiția Constantin. În afară de frumoasa evocare a celebrului "bătrân nebun de desen" care a fost Hokusai și a exotismului unui teatru japonez pe meleaguri românești, cele două articole, dar și cel scris de Doina Nemeș, *Voci nemuritoare ale secolului XX*, pun în lumină valorile inestimabile ale fondurilor Bibliotecii Naționale a României. Imaginile de excepție ale acestei rubrici care însoțesc articolele, alese probabil cu sfatul competent al graficianului Constantin Popovici, fac ca informația să câștige frumusețe și valoare.

Tot despre informație biblioteconomică de excepție și de valorificarea unor fonduri deosebite este vorba și în cazul altor două articole scrise de Tamara Berezovski Petrova, *Cartea bisericească în dublă ipostază: sacrificială și sacrilegială* și de Cristina Bădără, *Din fondul de corespondență al Bibliotecii Centrale Universitare București. Corespondența George Murnu – Ioan Bogdan* precum și în interviul realizat tot de "reporterul" Letiția Constantin, intitulat *Curriculum Vitae pentru un specialist în carte străină veche – convorbiri*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cu doamna Rodica Maiorescu, director general al Bibliotecii Naționale a României, consemnări care relevă valoarea profesiunii unui bibliotecar împătimit de carte și de frumos.

Un moment "amuzant-bibliotecăresc" este oferit de un articol original ca informație și ca idee de Ioana Vârlan, intitulat *Biblioteconomia – fața și reversul*.

O rubrică deosebită, "Portrete", valoroasă ca informație și nouă în peisajul biblioteconomic românesc sub aspectul aflării unor lucruri noi despre o minoritate cu importanță covârșitoare în istoria culturii, este, în acest număr, intitulată *Armenii și cultura* și se deschide cu *Matendaran sau 15 veacuri de cultură armeană. Interviu cu doamna Arșhaluis Baronian* de Letiția Constantin. Doamna Arșhaluis Baronian a lucrat mulți ani în cel mai mare centru din lume de păstrare și cercetare a manuscriselor vechi și medievale armene, Matendaran, și ne oferă o informație deosebită despre valorile culturii armene.

Pe linia aceleiași informări despre valorile armene în România și în lume sunt și articolele de o înaltă ținută informațională și culturală intitulate: *Casa Culturală Armeană din București*, *Itinerar cultural-istoric armean – Matendaran* de Sergiu Selian, *Ararat* de Emanuel Actarian, despre editura cu același nume din București, și *Publicațiile armenilor din România – "Ararat" și "Nor Ghiank"* scris de redactorul șef al revistei "Ararat", periodic, ca și "Nor Ghiank", editat de Uniunea Armenilor din România.

Rubrica se încheie cu, probabil, unica bibliografie selectivă consacrată culturii armene apărută într-o revistă de biblioteconomie românească, realizată de Livia Ioniță, și intitulată *Cultura armeană în colecțiile Bibliotecii Naționale a României*, unde figurează nume cunoscute ca Theodor Aman, Gheorghe Asachi, Ana Aslan. Bibliografia are un capitol special intitulat *Cărți armenești nou intrate în colecțiile Bibliotecii Naționale a României*, donație a Ministerului Afacerilor Externe, care împreună cu alte volume formează nucleul "Sălii românilor de pretutindeni" din cadrul BNR.

Rubrica "Meridian" este consacrată informațiilor, deosebit de interesante, din lumea bibliotecilor pe care le furnizează specialiști ai domeniului: Vitalie Teodoru cu *Limbaje documentare utilizate în R. P. Chineză* și *Șapte decenii de la editarea clasificării Ranganathan* precum și Denisa Eustatius cu articolul *Problema multiculturismului în bibliotecile daneze*.

Revista se încheie cu rubrica "Recenzii" unde Dan Erceanu, în stilul-i personal, prezintă "Cartea Anului 2003", *Ușa interzisă* de Gabriel Liiceanu.

Studiul *Ars Perspectivae* de Zamfir Dumitrescu este considerat de Dan Erceanu "un eveniment major al culturii române", nefiind probabil întâmplător faptul că pe coperta I este reprodus chipul lui Leonardo da Vinci (de la a cărui naștere s-a împlinit în 2002 o jumătate de mileniu) și pe care Zamfir Dumitrescu îl consideră un premergător în ale perspectivei.

Ca și celelalte reviste românești de biblioteconomie, Revista Bibliotecii Naționale a României reușește să ne țină la curent cu principalele preocupări ale bibliotecarilor, să ne

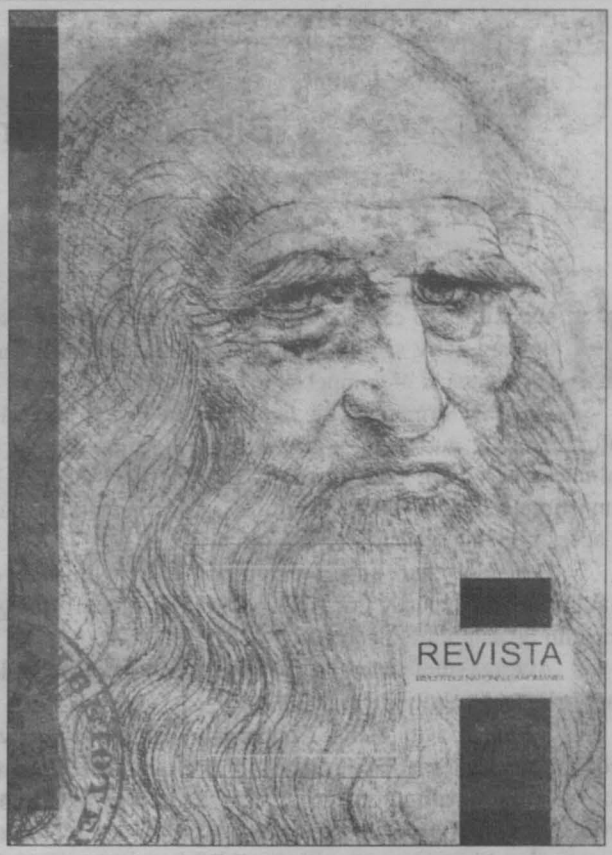

împărtășească impresii din experiența acestora și a colegilor lor din alte biblioteci, colaboratori și prieteni ai revistei, mai vechi sau mai noi.

Urmărind sumarele revistei din 1999 – 2000 se vede preocuparea pentru marcarea celor mai importante evenimente ale culturii românești și din viața celei mai mari biblioteci din țară: un spațiu amplu ocupă evocarea "Zilelor Bibliotecii Naționale a României" (aflată în 2003 la a 5-a ediție), informații despre fondurile și bogăția de valori a bibliotecilor în general (rubricile "Bibliofilie. Bibliologie. Istoria cărții" sau "Patrimoniu" sunt semnate de nume cunoscute ca Dana-Silvia Tilică, Doru și Cristina Bădără, Mariana Jaklovszky, Marilena Popescu), evocarea unor personalități ale culturii române (Constantin Brâncuși, Nicolae Iorga, Spiru Haret, Ion Luca Caragiale) sau personalități care au marcat sau marchează dezvoltarea biblioteconomiei românești (Maria Dumitrescu, Ion C. Rogojanu, Dan Simonescu).

Un loc aparte este dedicat problemelor de modernizare a bibliotecii, din punct de vedere informațional sau de regândire a activităților din bibliotecă, cuprinse în articole semnate de Elena Târziman, Emil Tudor, Hermina G.B. Anghelescu, Victor Dutescu, Luminița Gruia, Claudia Dumitran, Lucia Vitkowsky.

Putem spune că întreaga activitate redacțională stă sub semnul pasiunii pentru carte și informație și al unei pregătiri profesionale deosebite, calități care duc la editarea unei publicații de elită.

dr. Viorica PRODAN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca Municipală din Helsinki

PRIVIRE GENERALĂ

Helsinki este o capitală dinamică, dorind să fie un participant activ şi plin de succes în dezvoltarea urbană europeană şi în competiţia internaţională.

Helsinki urmăreşte să fie unul din liderii societăţii informaţionale europene în ceea ce priveşte mobilitatea şi calitatea serviciilor, productivitatea activităţilor municipale, cunoştinţele şi calificările oraşului şi ale locuitorilor precum şi accesibilitatea serviciilor prin Internet.

Deoarece cunoştinţele şi calificările devin din ce în ce mai importante, educaţia ocupă o poziţie centrală în strategia oraşului de asigurare a competitivităţii.

Acestea sunt exemple ale strategiilor şi obiectivelor care orientează acţiunile oraşului.

Viziunea Bibliotecii Municipale include obiectivul recunoaşterii internaţionale, care nu este o valoare în sine. Totuşi, nu se poate obţine recunoaşterea internaţională fără producerea unui serviciu competent. Astfel, acest obiectiv serveşte în ultimă instanţă utilizatorii Bibliotecii Municipale.

Această acţiune care se bazează pe dezvoltare presupune deschidere şi căutare continuă a stimulilor, chiar din afara propriei organizaţii sau a oraşului.

Biblioteca promovează activităţile de lectură

Finlanda este una din cele mai dezvoltate societăţi informaţionale din lume. Dar finlandezii au şi un viu interes pentru lectură.

Conform unui sondaj internaţional de evaluare a studenţilor (PISA) realizat de OECD, tinerii finlandezi au cele mai bune abilităţi de lectură din toate ţările OECD. Desigur, onoarea revine sistemului educaţional finlandez, dar vizitatorii străini sunt interesaţi şi de cooperarea dintre şcoală şi bibliotecă şi de rolul bibliotecii în susţinerea şi promovarea interesului pentru lectură. Într-adevăr, promovarea lecturii a fost principala temă a Bibliotecii Municipale în activităţile pentru copii şi tineret.

În anul 2002, Biblioteca Municipală a participat la târgurile de carte organizate în Helsinki şi Gothenburg. La aceste târguri, literatura finlandeză a fost una din temele principale, biblioteca prezentând baza de date despre Autorii Finlandezi Moderni care poate fi accesată pe Internet.

Activitatea din anul 2002

Anul 2002 a fost plin de succes pentru Biblioteca Municipală. Numărul împrumuturilor şi vizitelor a crescut cu 5% iar cifrele din trecut au fost depăşite. Au fost aproape 10 milioane de împrumuturi, adică 18 împrumuturi pe locuitor.

Anul a fost umbrit de slăbirea neaşteptată a economiei municipale cauzată de reglementările financiare dintre stat şi municipalitate. Aceasta a determinat biblioteca să înceapă pregătirea pentru reducerile din anul 2003.

Elaborarea propunerilor pentru bugetul anului 2003 a fost deosebit de dificilă. Biblioteca Municipală a propus reducerea reţelei de biblioteci. Patru biblioteci trebuiau închise în 2003. Locuitorii au dezaprobat propunerea, acţionând în apărarea bibliotecilor. Comitetul pentru Cultură şi Biblioteci a hotărât să nu închidă bibliotecile, cu excepţia Bibliotecii din Toukola care va fi închisă temporar înainte de mutarea în noul local.

Biblioteca Municipală se preocupă de asemenea de îmbunătăţirea statutului angajaţilor în ceea ce priveşte sistemul de remuneraţie şi prime precum şi de reforma întregii structuri. Instruirea internă a urmărit perfecţionarea abilităţilor profesionale, mai precis pregătirea pentru schimbarea sistemului de biblioteci în primele luni ale anului 2003.

Îmi exprim cele mai calde mulţumiri întregului personal pentru activitatea rodnică din anul 2002!

Maija BERNDTSON
Director

SERVICII ŞI REŢELE

Biblioteca Municipală din Helsinki este cea mai mare bibliotecă publică din Finlanda. La sfârşitul anului 2002, reţeaua de biblioteci cuprindea:

- Biblioteca centrală;
- 36 de filiale şi, începând din 15 noiembrie, Staţia de muzică Pasila;
- două bibliomobile (43 de staţii);
- 14 biblioteci instituţionale şi alte două puncte de servicii (sala de lectură Myllypuro şi serviciile din spitalul "Maria");
- servicii la domiciliu (300 de utilizatori, şi servicii oferite în alte 31 de instituţii).

Serviciile virtuale au fost furnizate prin pagina Web a bibliotecii (www.lib.hel.fi), care facilitează legături cu bazele de date Plussa şi LibPress (acestea au fost înlocuite din 3 februarie 2003 de HelMet), cu paginile dedicate copiilor şi tinerilor, cu baza de date Autori Finlandezi Moderni, cu forumul de dezbateri Vimma al scriitorilor pentru tineret, cu Biblioteca multiculturală şi cu baza de date dedicată poveştilor, Satukallio.

Împrumuturi

În anul 2002, împrumutul a atins cifra de 9,8 milioane. Cele 95.000 ore anuale de funcţionare au fost depăşite, ajungându-se la 98.595 ore de funcţionare a bibliotecilor. De asemenea, a fost depăşit numărul vizitelor la bibliotecă. Numărul total al vizitelor efectuate de utilizatori a fost de 7,7 milioane, peste cele 7,3 milioane prevăzute în strategia bibliotecii. Au fost 19,6 milioane vizite virtuale. Modalitatea de calculare statistică a vizitelor virtuale a fost modificată în 2002 prin aplicarea regulilor comerciale de elaborare a statisticii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Titluri

La sfârşitul anului 2002, numărul titlurilor înregistrate în colecţie a fost de 2.055.197, din care 1.787.240 cărţi. S-au achiziţionat 139.305 titluri noi şi alte materiale, din care 115.328 cărţi. În total, s-au achiziţionat 27.499 de titluri diferite, din care 13.449 au fost cărţi noi în diferite limbi. Numărul abonamentelor la periodice s-a ridicat la 5.931.

Pentru achiziţia materialelor de bibliotecă s-au cheltuit 2.703.997 euro, din care 55,5% reprezintă cărţi, 15,1% ziare şi reviste, 21,6% alte materiale de bibliotecă şi 7,8% pregătirea materialelor pentru utilizare. Din fondurile alocate pentru serviciile electronice, s-au cheltuit 67.000 euro pentru taxe ale bazei de date şi licenţe pentru materialele electronice.

O bibliotecă a utilizatorilor

În primăvara anului 2002, Biblioteca Municipală din Helsinki s-a aflat în centrul atenţiei mass-media în urma propunerii de închidere a patru dintre punctele de servicii, şi anume bibliotecile din Kulosaari, Käpylä, Roihuvuori şi Tapanila, din cauza situaţiei economice dificile a oraşului. S-a mai propus ca biblioteca din Toukola, care se va muta în Centrul de biblioteci Aralis în a doua parte a anului 2003, să se închidă la sfârşitul anului 2002. Totodată, s-a hotărât să se renunţe la localul închiriat al centrului de informaţii digitale Dino.

Locuitorii din Helsinki nu au aprobat propunerea de închidere. Dimpotrivă, s-au mobilizat în apărarea bibliotecii prin acţiuni fără precedent în istoria bibliotecilor publice finlandeze. În zilele de 18 şi 22 aprilie 2002 au avut loc demonstraţii în faţa bibliotecilor din Käpylä şi Kulosaari. Îndeosebi elevii s-au implicat în mod activ. În biblioteci au avut loc dezbateri publice. Pe lângă demonstraţii şi dezbateri, s-au strâns semnături în favoarea menţinerii bibliotecilor.

Din toate părţile oraşului, oamenii preocupaţi de soarta bibliotecilor au luat legătura cu bibliotecarii, cu funcţionarii publici şi cu autorităţile. Acţiunea pro bibliotecă a devenit un subiect important în ştirile din mass-media. Locuitorii din Helsinki au demonstrat că bibliotecile sunt locuri importante pentru cetăţeni. Ele sunt spaţii de cultură şi cunoaştere, centre publice şi loc de întâlnire a comunităţii. Oamenii preţuiesc bibliotecile şi sunt foarte ataşaţi de ele.

Biblioteca centrală a pregătit, pentru întrunirea Comitetului pentru Cultură şi Biblioteci din 24 aprilie, o propunere de închidere a bibliotecilor. Contrar acestei propunerii, Comitetul a hotărât să nu închidă bibliotecile din Kulosaari, Käpylä, Roihuvuori şi Tapanila, ci doar închiderea temporară a bibliotecii din Toukola la începutul anului 2003, până la mutarea ei. Comitetul a mai decis să renunţe la localul centrului Dino la începutul anului 2003 şi la mediateca bibliotecii din Pukinmäki nu mai târziu de 31 decembrie 2003. De asemenea, s-a hotărât închiderea a două biblioteci instituţionale cel mai târziu la sfârşitul lui 2003.

Pentru susţinerea activităţii de bibliotecă, în ziua de 5 iunie s-a înfiinţat prima societate a unei biblioteci locale, Societatea Bibliotecii Locale Käpylä. Societatea Prietenii Bibliotecii Kulosaari a fost înfiinţată în 6 iunie iar Prietenii Bibliotecii din Tapanila în 10 octombrie.

Deşi biblioteca din Herttoniemi nu a fost ameninţată cu închiderea, s-au făcut investigaţii dacă ar putea fi mutată într-un local mai mic şi mai ieftin. Cetăţenii au înţeles că viitorul bibliotecii este nesigur, astfel că în ziua de 2 septembrie au înfiinţat Societatea Prietenii Bibliotecii din Herttoniemi.

O bibliotecă de tip hibrid

Serviciile de bibliotecă se află la o răscruce. Multe servicii noi există alături de cele tradiţionale. Conform viziunii sale, Biblioteca Municipală din Helsinki se străduieşte să fie o bibliotecă de tip hibrid care oferă deopotrivă surse de informaţii tipărite şi electronice. Pe lângă contactul direct, în bibliotecă, cititorii pot utiliza serviciile la distanţă acasă sau la locul de muncă.

Serviciile electronice au fost reînnoite:

- paginile Web reînnoite ale bibliotecii au fost lansate în septembrie 2002;

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

• noile pagini pentru copii au fost lansate în martie 2002;

• sistemul de clasificare al bibliotecii a fost publicat într-o versiune Web finlandeză şi suedeză (hklj.kirjastot.fi);

• grupul de selecţie a materialelor electronice al bibliotecii a oferit personalului instruire, consiliere teoretică şi practică în utilizarea materialelor electronice. Grupul a editat şi broşuri în limbile finlandeză, suedeză şi engleză despre bazele de date disponibile pentru utilizatori şi a proiectat o pagină pentru căutarea informaţiilor pe staţiile de lucru ale utilizatorilor;

• în decembrie, Intranetul bibliotecii a fost transferat pe un nou sistem de afişare care a făcut mai rapidă comunicarea în interior;

• în martie s-a înfiinţat o unitate a serviciilor din reţea care răspunde de funcţionarea, organizarea şi dezvoltarea conţinuturilor Intranet şi ale paginilor Web precum şi de operaţiile de arhivare şi elaborare a statisticilor.

Serviciul iGS

iGS (information Gas Station) este un proiect al Bibliotecii Municipale finanţat de Fundaţia Bill & Melinda Gates în anul 2002 pentru contribuţii în promovarea accesului la educaţie.

Serviciul combină operaţii fizice şi virtuale: un pupitru pentru servire personală şi "două puncte de autoservire". Totul aminteşte de o staţie de benzină, şi aşa cum automobilele au nevoie de combustibil şi asistenţă tehnică, oamenii moderni au nevoie de informaţii şi servicii pentru a fi membri activi ai societăţii.

Sloganul iGS, "întreabă orice doreşti", este pus în practică prin reţele şi vizite. Serviciul prin reţea se realizează prin e-mail şi prin mesaje text. În 2002, serviciile prin reţea au răspuns la 2.895 de întrebări, din care 232 au fost mesaje text. În plus, 291 de utilizatori au beneficiat de servicii prin Chat.

Servicii prin Chat

Serviciul Chat intitulat "iGS Online" a fost lansat în 15 martie. Pentru bibliotecă, a fost primul serviciu de informare virtual, în timp real, prin care căutătorul de informaţii a vorbit cu o persoană oficială. Experimentul a funcţionat cu întreruperi până la începutul anului 2003, dar tehnica Chat va fi reintrodusă în programul de orientare a utilizatorului al sistemului de biblioteci Millennium.

iGS în vizită

Proiectul iGS a fost lansat în 2001. La început a funcţionat în spaţiul de expoziţii din Lasipalatsi, în centrul oraşului Helsinki. În 2002, iGS a vizitat 18 locuri, de la centre de servicii pentru adulţi şi târguri de carte până la Consiliul Municipal. Majoritatea locurilor vizitate au fost în Helsinki dar iGS a vizitat şi congresul IAEC (International Association of Educating Cities) din Tampere şi târgul de carte din Gothenburg. Vizitele au durat între două zile şi o lună.

Premiu pentru echipa iGS

Premiul "Library Diamond" este oferit unei persoane sau unui grup care s-a distins în domeniul în care activează. Echipa iGS a primit premiul pentru servicii de informare de înaltă calitate şi pentru modul curajos şi imparţial de întâlnire cu utilizatorii. În 2002 din această echipă au făcut parte managerul de proiect Jouni Juntumaa şi zece angajaţi provenind din diferite biblioteci.

Târgul de carte din Helsinki

La iniţiativa Bibliotecii Municipale, la târgul de carte din 2002 a fost prezentat pentru prima dată un stand numit "Lumea Bibliotecilor", organizat împreună cu Biblioteca Universităţii din Helsinki, Asociaţia Bibliotecilor Finlandeze şi Asociaţia Finlandeză a Bibliotecilor de Cercetare. Experienţele rezultate din această cooperare fiind pozitive, bibliotecile intenţionează să continue proiectul. Biblioteca Municipală are un reprezentant în Comitetul de programe iar cooperarea cu Corporaţia Finlandeză a Târgurilor a fost dezvoltată prin diferite modalităţi.

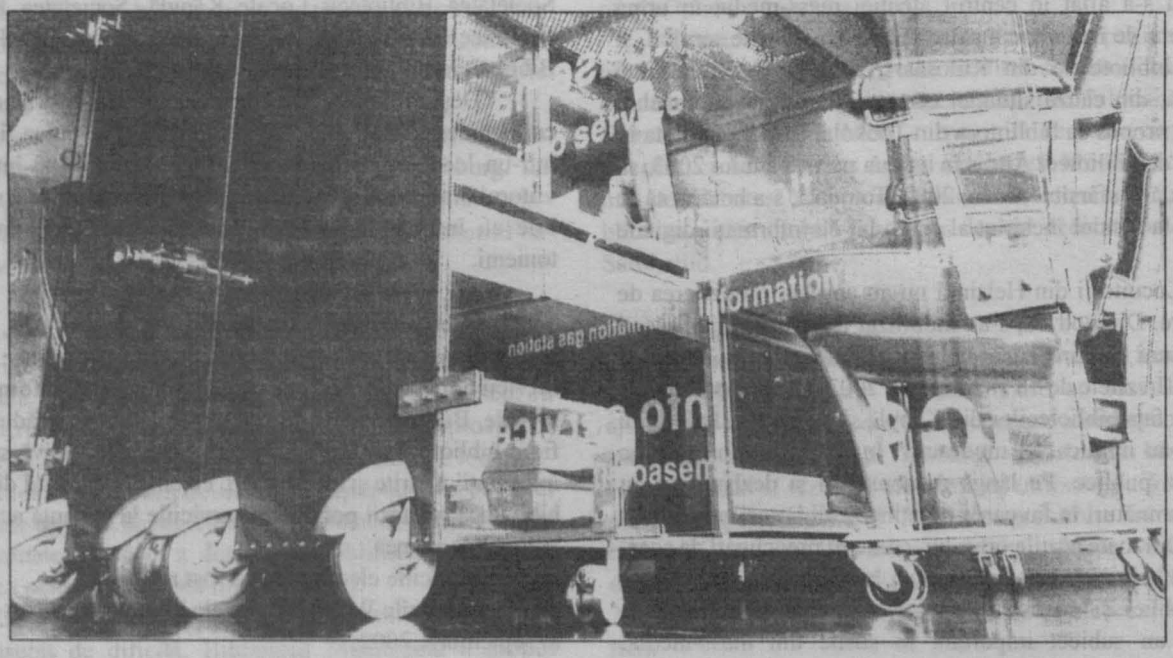

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O bibliotecă pentru copii

Conform unui sondaj internațional PISA din 2002, copiii din școlile finlandeze au cele mai bune abilități de lectură din țările OECD iar abilitățile lor sunt semnificativ mai bune din punct de vedere statistic decât orice altă țară cuprinsă în sondaj. La sondaj au participat 28 de țări OECD și 4 alte țări. Sondajul a evaluat, printre altele, abilitățile de lectură și capacitatea de înțelegere ale tinerilor. Bibliotecile publice finlandeze au contribuit, alături de sistemul educațional, la dezvoltarea acestor abilități.

În 2002 principalul obiectiv al Bibliotecii Municipale în activitatea pentru copii și tineri a fost promovarea lecturii. În cooperare cu agenția educațională centrală a orașului, biblioteca a organizat al treilea concurs "Cititorul adevărat". Prin intermediul școlilor au fost transmise părinților informații despre concurs și despre importanța lecturii.

Specialiștii bibliotecii au oferit asistență profesorilor și elevilor în timpul concursului. În cursul anului, 9.495 de copii au primit îndrumări de lectură, învățând totodată cum să utilizeze biblioteca.

O bibliotecă pentru zona metropolitană

Cooperarea dintre bibliotecile din zona metropolitană are în vedere asigurarea unor servicii competente și eficiente pentru utilizatori. Buna servire a utilizatorilor este un principiu important în zona metropolitană, acolo unde oamenii locuiesc, muncesc și fac afaceri. Cooperarea dintre bibliotecile municipale din Helsinki, Espoo, Kauniainen și Vantaa a început în anii '70, când au avut loc întâlniri ale directorilor acestor biblioteci. Prima acțiune comună a fost decizia de a crea un sistem de circulație computerizat.

Începând cu anul 1982, locuitorii din zona metropolitană au putut să utilizeze colecțiile bibliotecilor din Helsinki, Espoo, Kauniainen și Vantaa pe baza drepturilor comune de împrumut. În contextul pregătirilor pentru introducerea noului sistem de bibliotecă, eficiența serviciilor pentru utilizatori a crescut prin elaborarea unor reglementări comune pentru bibliotecile din zona metropolitană și prin taxe comune de împrumut. Cititorii utilizează bibliotecile în aceleași condiții, indiferent de limitele municipale.

Baza comună de date a colecțiilor din aceste biblioteci a fost creată în 1980. De atunci, materialele noi au fost catalogate în comun. Primul catalog comun al bazei de date a fost realizat în format de microfișe în 1982. Catalogul comun a fost accesibil ca bază de date din 1993. Căutările prin Internet în baza de date au devenit posibile în 1996. În baza de date Plussa, informațiile despre disponibilitate au fost în timp real. A fost una din primele de acest gen din lume.

O bibliotecă centrală pentru bibliotecile publice

Conform legii bibliotecilor publice finlandeze, Biblioteca Municipală din Helsinki funcționează ca bibliotecă centrală pentru bibliotecile publice, este furnizorul național de servicii de bibliotecă multilingve și răspunde de menținerea și dezvoltarea serviciilor comune de rețea ale bibliotecilor publice.

Dintre proiectele de dezvoltare la nivel național, cel mai important în 2002 a fost elaborarea unui raport preliminar al proiectului *Bibliotecile finlandeze*, care urmărește ca resursele informaționale și serviciile tuturor bibliotecilor să fie accesibile utilizatorilor în modul cel mai direct posibil.

Baza de date statistice a bibliotecilor publice a fost încheiată și lansată pentru utilizare la începutul anului. A fost prima dată când bibliotecile publice au actualizat baza de date împreună cu informațiile lor statistice, fapt care a simplificat realizarea statisticilor și a accelerat publicarea cifrelor la nivel național.

Interfețele utilizatorilor, funcțiile și conținuturile serviciilor de rețea au fost reformate. Noul portal a fost publicat în 18 septembrie. Au fost reînnoite publicațiile Web ale serviciilor de nivel național ale Bibliotecii Multilingve. Biblioteca are o nouă pagină de prezentare trilingvă care conține informații de specialitate. Publicația Web "Biblioteca multiculturală" va conține în viitor numai informații pentru utilizatori. Pentru utilizarea comună a bibliotecilor finlandeze s-au achiziționat în total 1.337 de unități biblioteconomice în 20 de limbi.

Conform statutului, biblioteca centrală funcționează ca centru de servicii interbibliotecar al bibliotecilor publice. Colecțiile bibliotecii centrale sunt accesibile celorlalte biblioteci prin serviciile la distanță. În plus, biblioteca centrală oferă bibliotecilor publice finlandeze împrumuturi și reproduceri ale materialelor de la biblioteci străine.

Numărul comenzilor interbibliotecare primite și trimise a rămas la nivelul anilor trecuți. În total, biblioteca centrală a primit 10.972 de comenzi de împrumut sau reproduceri. 94% din comenzi au fost livrate, 1.837 de comenzi au fost trimise altor biblioteci. Din acestea, 93% s-au primit ca împrumuturi sau reproduceri.

O bibliotecă internațională

În ultimii zece ani, activitățile internaționale ale Bibliotecii Municipale din Helsinki s-au intensificat. Biblioteca a devenit un centru internațional de competență pentru biblioteci care cooperează cu instituții similare din mai multe țări. A fost elaborată o strategie internațională pentru anii 2002 – 2004.

Vizitatori și turiști

În 2002, peste 200 de vizitatori străini au făcut cunoștință cu Biblioteca Municipală din Helsinki, venind din majoritatea țărilor europene dar și din Australia și China. Au existat delegații la nivel de ministru din China, Luxemburg și România.

La rândul lor, bibliotecarii au făcut 48 de vizite oficiale în străinătate. În total, 26 de persoane au reprezentat biblioteca vizitând Austria, Belgia, Bulgaria, Danemarca, Estonia, Franța, Germania, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Rusia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Ucraina, Marea Britanie și SUA.

Bibliotecarii au participat ca lectori la o serie de manifestări și conferințe internaționale. Temele conferințelor au fost, printre altele, serviciile de rețea, construirea bibliotecilor și viitoarele servicii de bibliotecă.

PULMAN – cooperare pentru dezvoltarea societății informaționale

Proiectul PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) a fost lansat în 2001. Scopul proiectului este acela de a promova distribuirea cunoștințelor, abilităților și a practicilor performante precum și schimbul de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

experiență între biblioteci. Biblioteca Municipală din Helsinki este una dintre coordonatoarele proiectului.

Rețeaua de excelență PULMAN face parte dintr-un program de cercetare al Comisiei Europene pentru o societate informațională accesibilă pentru utilizatori și are reprezentanți din 26 de țări europene. Bibliotecile publice europene și alte organizații culturale au un rol crucial în dezvoltarea unei Europe electronice. Rețeaua PULMAN stimulează și încurajează bibliotecile publice și alte organizații culturale să-și împărtășească experiențele de strategie și practică într-o eră digitală.

PULMAN-XT continuă proiectul PULMAN, sub aceeași finanțare a Uniunii Europene. Participanții la proiect au fost din Belarus, Bosnia și Herțegovina, Croația, Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, Rusia, Serbia, Turcia și Ucraina.

Seminar internațional despre arhitectura de bibliotecă

În zilele de 2 și 3 iunie 2002, Biblioteca Municipală a organizat un seminar internațional despre arhitectura de bibliotecă, *Un spațiu pentru viitor – clădiri de biblioteci în secolul 21*, în cooperare cu centrul cultural Hanasaari din Espoo. Conferința a inclus două programe diferite de prezentare a bibliotecilor finlandeze. Au participat 170 de reprezentanți din aproape 30 de țări.

Seminarul a confirmat punctul de vedere că biblioteca fizică – spațiul de bibliotecă – va supraviețui alături de biblioteca virtuală care există într-o rețea. Cu cât este mai mare numărul de funcții care sunt transformate într-o formă electronică, cu atât mai important va fi spațiul public de tipul bibliotecii.

Strategia internațională

Strategia internațională pentru anii 2002 – 2004 definește deopotrivă obiectivele de activitate și modul în care biblioteca înțelege internaționalitatea. Aceasta înseamnă conștientizarea dezvoltării internaționale a domeniului biblioteconomiei precum și pregătirea și competența de a acționa la nivel internațional. Prin contacte internaționale, biblioteca se străduiește să-și îmbunătățească competența și s-o împărtășească cu alții.

O bibliotecă ecologică

În ultimii ani, Biblioteca Municipală din Helsinki și-a îmbunătățit situația ecologică. Sistemul bibliotecii pentru monitorizarea problemelor ambientale include nu numai indicatori generali comuni tuturor birourilor și serviciilor municipale ci și indicatori care s-au dezvoltat pe baza nevoilor proprii ale bibliotecii. Temele pe care le-a ales biblioteca pentru a fi raportate sunt: reciclarea, economisirea energiei, traficul, o mai bună informare despre mediul înconjurător, managementul deșeurilor.

Primul raport ambiental al bibliotecii a fost publicat în august 2002. El prezintă biblioteca drept un actor mobil și responsabil în problemele mediului înconjurător și subliniază semnificația economică a problemelor de mediu.

Reciclarea cărților și a altor materiale este ideea de bază a serviciilor de bibliotecă. Biblioteca a reușit să-și realizeze obiectivele de reciclare. Preocupările ambientale se manifestă în activitatea zilnică a bibliotecilor, cum ar fi sortarea deșeurilor de hârtii, regenerarea materialelor sau luarea în considerație a aspectelor de mediu în achiziții. În plus, biblioteca monitorizează consumul de energie de încălzire și de combustibil.

(*Biblioteca Municipală din Helsinki.* Raport anual 2002)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

Americanism sau europenism în gândirea politică actuală

Acad. Mihnea GHEORGHIU

Revista noastră a inițiat această întâlnire de păreri, academică și mai ales amicală, tocmai pentru că este o temă pasionantă a cărei dezbatere va continua să stârnească mai mult decât controverse jurnalistice.

În anul 1842, Charles Dickens, cel mai celebru scriitor englez al vremii, a făcut o călătorie prin statele Lumii Noi ca musafir de onoare al editorilor săi americani. Era plin de marile iluzii livrești motivate de documentele și faptele pe care se întemeiaseră tinerele State Unite ale Americii. Realitățile de la fața locului nu l-au încântat afară din cale: societatea sclavagistă, capitalismul sălbatic, snobismul îmbogățiților inculți, mizeria sărăcimii și violența moravurilor. Și-a publicat impresiile într-o cărticică intitulată *American Notes*, care a dezlănțuit o campanie furibundă împotriva acestui "scrib antidemocratic".

Marele poet Walt Whitman i-a luat apărarea într-un articol faimos intitulat *Boz și democrația* (Boz fiind pseudonimul gazetăresc al lui Dickens), evidențiind paginile elogioase ale scriitorului la adresa poporului american și confirmând criticile sale îndreptățite.

Bernard Shaw spunea că englezii și americanii sunt niște frați pe care nu-i desparte decât limba, adică limbajul. Pare curios, dar nu-i mai puțin adevărat că în acea perioadă lumea bună americană se autolimita socialmente la a fi WASP (White Anglo-Saxon Protestants), iar schimbarea către democrația modernă a fost plătită cu viața președintelui Lincoln.

N-aș vrea să se uite că revoluțiile democratice de pe vechiul continent au fost salutate cu un elan fierbinte, de același Walt Whitman, în două mari poeme despre Europa, în care sunt pomeniți și pașoptiștii valahi.

Dilema actuală a unei alegeri politice între Lumea Nouă și "vechea Europă" este irelevantă și până la urmă o falsă problemă.

Confuzia și ambiguitățile, mai mult sau mai puțin interesate (pentru că Statele nu au sentimente, ci doar interese) abundă în vocabularul unor analiști politici care se amestecă în niște conflicte sângeroase ce tulbură din adânc comunitatea internațională; trebuie să înțelegem că ignorarea istoriei alterează viitorul.

Unii cred că la temeiul acestora ar sta un conflict dintre civilizații, dintre civilizație și cultură, sau dintre credințele religioase. Orice minoritate teocratică, arogantă și vindicativă, incită la acte iresponsabile. Pe centiroamele batalioanelor de asalt naziste era înscrisă lozinca "Gott mit uns". Iar eliberarea popoarelor de către o putere străină reamintește dramatic de strigătul doamnei Rolland din timpul revoluției franceze: "Libertate, câte crime s-au comis în numele tău!"

Ideologiile adversative servesc iraționalitatea războaielor de orice fel, fie ele chiar preventive, calde sau reci.

Opoziția dintre Orient și Occident sau Extremul Occident teoretizează în fals conflicte de interese strategice economico-militare care nu sunt ireconciliabile. Mișcarea altermondialistă ar trebui inclusă în coordonatele actuale ale dreptului internațional readus în apărarea conviețuirii pașnice dintre continente.

România noastră face parte deopotrivă din vechea și noua Europă, cu privirile îndreptate spre cultura și civilizația occidentală, conservându-și identitatea. Cuminția pământului ce caracterizează milenar spiritualitatea românească reprezintă și aportul nostru la viitorul omenirii, prin excelență frumos.

Aș opta, cu o vorbă de duh, spre o Re-evoluție Estetică.

În fond, între polemologie și politologie aș pleda pentru o punte benefică între adevăr și speranță.

Acad. V. N. CONSTANTINESCU

O examinare, fie și superficială a listei premiilor Nobel acordate începând din anul 1901, fără a fi un criteriu riguros, oferă o imagine cel puțin interesantă asupra forței și eficienței societăților în care au putut să apară descoperiri și rezultate menite să contribuie efectiv la progresul științei.

Considerând doar cele trei domenii ale științelor naturii care fac obiectul unor astfel de distincții, respectiv fizica, chimia și biologia-medicina, datele oferă subiect de reflecție, ca și ocazia relevării unor aspecte care depășesc cu siguranță sfera științei propriu-zise.

Primul lucru care frapează este că, în imensa lor majoritate, savanții care au contribuit la progresul științelor menționate în secolul XX sunt fie europeni, fie de pe continentul nord-american. Într-adevăr, din totalul de peste 400 laureați cu acest prestigios premiu, doar cca. 15 aparțin unor țări din afara zonei euro-atlantice, ca Japonia, India, Pakistan etc. sau unor țări care aparțin civilizației euro-americane, ca Australia, Africa de Sud sau Argentina.

Pe ansamblul întregului secol balanța este încă ușor favorabilă europenilor (55%) dar aceasta se datorește supremației din perioada primei jumătăți de secol. Într-adevăr, în perioada 1901 – 1949 un număr de 128 savanți europeni față de numai 27 americani au fost onorați cu distincția premiului Nobel, în opoziție evidentă cu situația din a doua jumătate a secolului trecut. Astfel, dacă în perioada 1950 – 1974 exista încă o relativă egalitate (71 americani față de 65 europeni), în ultimul sfert al secolului XX două treimi din recipienți erau savanți de pe celălalt mal al Oceanului Atlantic (95 premiați față de 49).

Tendințele menționate sunt absolut evidente în fizică

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

și biologie și comparativ mai moderate în chimie.

În fizică, dacă în prima jumătate a secolului balanța era net în favoarea europenilor (42 premiați față de 9), datele sunt inversate în cea de-a doua jumătate: 21 față de 25 în perioada 1950 – 1974, ca să ajungă la aproximativ 17 față de 35 în ultimul sfert de veac. O situație absolut similară există și pentru domeniul biologiei și medicinii: raportul laureați europeni / laureați americani este de 44 / 11 în prima jumătate de secol, de 22 / 32 în perioada 1949 – 1974 și de 16 / 34 în perioada 1974 – 1997. În sfârșit, în chimie aceeași tendință s-a manifestat cu un oarecare decalaj în timp, deoarece dacă în prima jumătate de secol (1901 – 1949) au fost laureați 42 savanți europeni față de numai 7 americani, raportul era încă favorabil europenilor în perioada 1950 – 1974 (22 / 14), pentru ca, în ultimul sfert al secolului să se constate aceeași tendință ca și în fizică și biologie (16 europeni, 26 americani).

Un al doilea lucru care frapează este tendința net descrescătoare a rezultatelor de marcă din Europa față de tendința net crescătoare a rezultatelor de valoare obținute peste ocean. Iar dacă este util să căutăm o notă de optimism în favoarea europenilor putem observa doar o tendință de plafonare a scăderii numărului de laureați în ultimele decenii care din păcate nu poate compensa rata viguroasă de creștere a valorii rezultatelor de pe celălalt continent.

Desigur, există cauze și explicații pentru fenomenul descris succint mai sus. Ele țin de istoria ultimelor secole, de întinderea și resursele teritoriilor respective, de mentalitățile celor care le locuiesc. America este încă impregnată de acel «frontier spirit» al emigranților care au cucerit vestul sălbatic, ea este în continuare un «melting pot» în care fiecare nou venit, fără a renunța la origini, dorește sincer să devină american lăsând la o parte intoleranțele religioase sau etnice pe care le avea înainte de emigrare și, poate pentru că o perioadă îndelungată cei proveniți din țări saxone (germani, scandinavi, englezi, irlandezi etc.) formau majoritatea noilor veniți, – au imprimat un spirit de onestitate și travaliu care a condus la acel «spirit american» caracterizat prin organizare, inițiativă și eficiență.

Pe de altă parte însă Europa, cu acest mozaic extraordinar de monumente, valori culturale și tradiții a permis, mai ales în a doua jumătate a secolului trecut, realizarea unui nivel de trai capabil să ofere nu numai satisfacții materiale oarecum comparabile cu cele de peste ocean, dar și spirituale, sintetizate într-o calitate a vieții remarcabilă, deocamdată accesibilă unui număr limitat de locuitori din țările Europei occidentale.

Nu ne rămâne decât să privim cu un oarecare optimism viitorul. Civilizația contemporană este un produs al societăților din țările de pe cele două maluri ale Atlanticului dar ea a cuprins, sub o formă sau alta, întreaga planetă. Suprimarea distanțelor și practic a timpului, asociată cu procesul dinamic de globalizare a activităților umane, va produce cu siguranță o convergență ce va îngloba atât țelurile cât și mijloacele pentru atingerea lor.

Acad. Mihai DRĂGĂNESCU

Un aspect tot mai important al filosofiei politice aparține modului în care știința și oamenii de știință în societate influențează gândirea și acțiunea politică. În Marea Britanie, în anul 1959, C. P. Snow publica lucrarea *The Two Cultures and the Scientific Revolution*, care a trezit un interes deosebit atât în SUA, cât și în Europa, prin dezbaterile care au avut loc. Cea mai mare atenție a fost acordată acestei lucrări în Statele Unite. Ea este considerată astăzi o lucrare clasică și fundamentală.

C. P. Snow (1905 – 1980), om de știință (doctor în fizică la Universitatea din Cambridge, unde a lucrat timp de 20 de ani), este un scriitor britanic foarte cunoscut. El a publicat seria de romane *Strangers and Brothers* între 1940 și 1970 despre viața academică, publică și privată a unui englez, romanele fiind "o analiză meticuloasă a omului birocratic și a influenței corupătoare a puterii". A mai fost administrator guvernamental (consilier științific al guvernului britanic).

În lucrările sale despre cele două culturi descoperă prăpastia dintre lumea literară și lumea științifică și consecințele ei pentru societate și viața politică. Lucrarea din 1959 a fost și este un punct de referință pentru multe lucrări apărute, până în anii noștri, în special în Statele Unite ale Americii.

Snow, fiind activ în ambele culturi, este foarte critic la adresa culturii literare în secolul XX și susține că este necesară o redimensionare a raportului dintre aceste culturi, pentru reunirea lor, lucru necesar pentru viitorul societății.

Despre literați remarcă: "Ei încă pretind cultura tradițională a fi întreaga cultură, ca și cum ordinea naturală nu ar exista. Ca și cum edificiul științific al lumii fizice nu ar fi, în adâncimea lui intelectuală, complexitate și articulare, cea mai frumoasă și mai minunată lucrare colectivă a minții umane".

Constată că ruptura dintre cele două culturi nu este numai un fenomen specific englezesc, ci marchează întreaga lume occidentală. Separarea celor două culturi o consideră foarte periculoasă pentru viitor, pentru creativitatea omului și societății, pentru civilizație. Afirmă că lupta, războiul dintre literați și științifici (unde include oamenii de știință, dar și tehnologii), a apărut odată cu revoluția științifică. Dar problema este și mai veche, deoarece, afirmă Snow, cei din afara culturii științifice nu au fost capabili să înțeleagă nici revoluția industrială, anterioară revoluției științifice.

Fapt interesant că Snow nu vede o discrepanță între *întreaga* cultură umanistă și cultură științifică, ci numai în raport cu cultura literară. Aceasta din urmă, atrage atenția, are o influență nefastă asupra politicii, deoarece oamenii politici au fost educați în cultura literară și stau sub influența reprezentanților acestei culturi, ceea ce duce în cele din urmă la mari deficiențe ale viziunii și conducerii politice în noile condiții istorice.

Evident, lucrarea lui Snow a provocat multe reacții, dar ideile sale au găsit cel mai mare ecou în SUA, iar în ceea ce mă privește, din experiența mea ca om de știință, filosof al

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

științei și ca manager al cercetării și aplicării ei, consider că punctul său de vedere a fost și este încă întemeiat. Îmi pare rău, numai, că nu am cunoscut lucrarea sa la timpul ei, și chiar ceva mai târziu, deoarece m-ar fi ajutat să ajung la ideile sale cu mult mai devreme.

Ecoul lui Snow în SUA, cel mai puternic față de toate celelalte țări, este explicabil, deoarece SUA a fost nu numai promotorul revoluției științifice și tehnice din secolul XX, dar și o țară pragmatică care și-a dezvoltat economia și industria ca urmare a acestei revoluții.

Francis Fukuyama, din SUA, în volumele sale *The End of History and the Last Man* (1992) și *Our posthuman future* (2002) pune un accent primordial pe rolul științei în istorie și consideră, el fiind un gânditor social-politic, o mutație necesară în gândirea politică generală sub influența dezvoltării impetuoase a științei (și implicit a tehnologiei).

Cel care a preluat în toată amploarea firul gândirii lui Snow, în condițiile noi ale ultimului deceniu al secolului XX și începutul secolului XXI, este John Brockman, președintele unui forum dedicat celei de a treia culturi, care publică în 1991 pe Internet un eseu intitulat *The third culture* (http:/www.edge.org./3rd_culture/index.html) în care arată: "In a second edition of The Two Cultures, published in 1963, Snow added a new essay, *The Two Cultures: A Second Look*, in which he optimistically suggested that a new culture, a «third culture», would emerge and close the communications gap between the literary intellectuals and the scientists. In Snow's third culture, the literary intellectuals would be on speaking terms with the scientists, although I borrow Snow's phrase, it does not describe the third culture he predicted. Literary intellectuals are not communicating with scientists. Scientists are communicating directly with the general public". Brockman propune o redefinire a celei de a treia culturi, în care știința și oamenii de știință joacă rolul central. Apoi editează, urmărind această idee, trei volume, *The third culture* (1996), *The next fifty years* (2002), *The new humanists; science at the edge* (2003), care sunt colecții de puncte de vedere exprimate de un mare număr de oameni de știință americani proeminenți.

Un alt autor, James Robert Brown, profesor de filosofie la Harvard University, Cambridge, Massachusetts, publică lucrarea *Who rules in science* (2001), în care arată că îmbinarea dintre știință, epistemologie și politică este un lucru foarte nou, foarte interesant și foarte important. Brown caută să răspundă la câteva lucruri cruciale, scrie el: "What role, if any, does science play in creating, sustaining, or changing social order? What role, if any, do social factors play in the production and maintenance of scientific theories? What view of science should the Left adopt to best promote its social goals? The balance of this book will be devoted to finding out".

Nu voi intra acum în detalii asupra acestor lucrări deoarece am în pregătire un eseu special detaliat asupra lor, ca o parte a studiului început despre societatea conștiinței (*Societatea conștiinței. Introducere*, www.racai.ro/~dragam).

Ceea ce am dorit să subliniez este preocuparea în America și Europa privind influența științei asupra filosofiei politice, dar și influența inversă asupra științei (vezi spre exemplu Isabelle Stengers, *Et si un jour les sciences devenait civilisée...* (entretien, La Recherche, septembre 2003, p. 67-70).

Preocupările din cele două continente sunt de fapt convergente. Divergențe se manifestă nu între cele două continente, ci între comunități de intelectuali care cuprind și americani și europeni, ideile intelectuale globalizându-se și ele, chiar dacă în diversitate.

Octavian PALER

A descoperi nu e, neapărat, o chestiune de timp. Cu toate acestea, nu pretind că America reală arată cum am văzut-o eu. Cel puțin trei handicapuri, în afara superficialității pe care o presupune, de regulă, trecerea printr-o țară ca străin, m-au împiedicat, probabil, să aprofundez unele impresii și să le corectez pe cele, eventual, greșite. Mai întâi, nu știu englezește. Din motive pe care nu mi le explic, am ajuns la concluzia că nici într-o pușcărie americană sau britanică n-aș reuși să învăț această limbă care tinde să devină un fel de latină modernă. Apoi, lipsa mea desăvârșită de spirit practic pe care, printr-o chimie misterioasă a complexelor, am transformat-o în orgoliu, nu era de natură să-mi facă simpatică mentalitatea pragmatică de la baza "reușitelor" americane și... m-a cam sâcâit greutatea pe care o au "afacerile" în logica americană și m-a urmărit, cu o insistență, probabil, neinocentă, gândul că într-o catedrală gotică ai o ameteală metafizică, pe când într-un zgârie-nori ai doar o ameteală fizică. În fine, m-am dus în America doldora de prejudecăți. Unele s-au risipit pe măsură ce m-am lovit de realitățile din "Lumea Nouă". Altele, dimpotrivă, s-au complicat, poate. Și n-aș fi în stare să jur că nu mi-au influențat reacțiile.

Oricum, n-aș vrea să fiu așezat printre acei europeni care, trecând Oceanul, adoptă o morgă ironică și dezabuzată, pregătiți să strâmbe din nas, orice ar vedea, și să nu le placă nimic. Nu țin deloc să intru în corul detractorilor Americii, care fac din "americanofobie" un soi de panaș. Mai ales că această "americanofobie" ia forma unui ridicol complex de superioritate. America, zice europeanul cârcotaș, a ajuns o supraputere care domină, militar și financiar, dar n-are distincție și rafinament. E prea frustă, prea grosolană în expansiunea ei. E viguroasă, tânără, dar n-are oboseala noastră subtilă. Nu se pricepe să se îmbrace cu gust, de aceea nu îndrăznește să judece critic moda franceză. Nu are destulă încredere în simțul ei estetic, de aceea se grăbește să admire tot ce se bucură de prestigiu cultural în Europa și să cumpere orice fals, mai reușit, semnat cu un nume celebru. Acest european căruia America nu-i place "din principiu" e enervat că America înhață toate premiile Nobel și bombăne că americanii sunt "cam fără stil" și "prea siguri de ei". Deși spune, uneori, lucruri interesante despre "McDonaldizarea Europei", el se complace într-un stupid șovinism european, uitând că singura revoluție fără monștri este revoluția americană și că ambele coșmare din secolul nostru, fascismul și comunis-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mul, şi-au avut "producătorii" între Rin şi Urali. Probabil, America e unicul loc unde europenii pot vorbi cu mândrie de "virtuţile europene", considerând odioasă "mitologia banului", de parcă Europa, de câteva mii de ani, n-a făcut decât să frecventeze "Academia" lui Platon.

Dar recunosc că nu-mi plac nici cei care se dau în vânt după tot ce e american sau vine din America. În aceeaşi măsură în care nu vreau să particip la o cruciadă a americanofobilor, nu m-aş putea alătura nici celor care admiră fără rezerve America şi consideră că primejdia "americanizării" Europei e o problemă falsă. Spunând asta, nu mă gândesc la faptul că America a luat, se pare, locul Romei antice, că "pax americana" tinde să fie o versiune modernă a vechii "pax romana". Mă gândesc la ce zicea Baudelaire că este civilizaţia: nu maşina cu aburi, ci diminuarea păcatului originar.

Să mă explic. Europa îşi cam bate joc uneori de ruinele sale. Sunt multe şi îşi poate permite. În America, aşa ceva ar fi de neconceput. Protejarea lucrurilor "atinse" sau înnobilate de timp frizează acolo mania. În pădurile declarate "parc naţional" nu e permisă nici luarea unei crengi rupte. Totul trebuie să rămână cum este. O floare smulsă reprezintă un delict. Dar tradiţiile propriu-zise se opresc, în genere, la faimosul "saloon" pe care-l vedem prin western-uri. Italienii din America au tradiţiile lor. Irlandezii, mexicanii, chinezii, la fel. De o "tradiţie americană" e greu de vorbit, deocamdată. Modernitatea Americii nu seamănă de aceea cu cea a Europei. Cusurul principal al Americii, lipsa de tradiţie, se transformă într-o calitate când e vorba să apese pe acceleratator. Istoria nu-i atârnă ca o piatră de moară în spate, aşa că se poate mişca mai dezinvolt decât noi, fără să se încurce în probleme de identitate interminabile. Săracă în tradiţii, America îşi concentrează întreaga energie în "visul american". Şi tocmai asta îi dă o eficienţă periculoasă. Americanul nu ţine să fie "intelectual". Visul lui e să câştige bine, să-şi asigure o situaţie prosperă. N-are nici o importanţă câte cărţi ai citit (în două sute şi nu mai ştiu câte episoade din serialul "Dallas" nu se vede nici o carte). Esenţial e câţi dolari ai. Noi, în Europa, filosofăm pe marginea oricărui fleac. Avem o mare voluptate de a tăia firul în patru. America e prea ocupată ca să-şi piardă vremea cu asemenea "vicii".

Incontestabil, America avansează cu o viteză pe care Europa n-are cum s-o egaleze. Dovadă că laboratoarele americane pregătesc premii Nobel în serie. Ea e, în acelaşi timp, plină de contradicţii. A creat o industrie alimentară parcă anume pentru încurajarea obezităţii şi o altă industrie pentru combaterea obezităţii, în care moda "fără", adică "fără colesterol", "fără grăsimi", "fără multe calorii", a ajuns o adevărată obsesie. Aparent, totul e bine reglat. Sinuciderile, aberaţiile sexuale, nefericirea, plictiseala dispun de ultimele cuceriri ale electronicii. Dacă eşti singur, poţi conversa, folosindu-te de calculator, cu toată lumea. La televiziune, se zâmbeşte chiar şi atunci când e prezentat buletinul meteorologic, de parcă "starea vremii" ar fi o marfă căreia i se face reclamă şi trebuie vândută. De altfel, nu e de mirare că happy-end-ul a cunoscut o carieră atât de înfloritoare la Hollywood. Americanul simte nevoia să fie asigurat că viaţa e frumoasă şi că binele triumfă, până la urmă, asupra răului. După gustul american, Hamlet, Anna Karenina sau Romeo şi Julieta ar fi trebuit să aibă alt final. Dar strigătul lui Brennus, "vai de cei învinşi", intră perfect în aceeaşi mentalitate. Învingătorii au, în America, totdeauna dreptate, oricine ar fi şi indiferent cum şi-au obţinut victoriile. Iar "învinşii", faliţii, nu mai interesează pe nimeni.

Alexandru ZUB
Membru corespondent al Academiei Române

Era de aşteptat ca după "războiul rece" să urmeze o perioadă confuză, de tranziţie spre un nou echilibru mondial. Momentan, hegemonia Americii se anunţă ca o formulă firească pentru statele cu economii de piaţă, realistă pentru cele abia ieşite de sub dominaţia sovietică, acceptabilă până la un punct şi pentru aliaţii mai rebarbativi. Echilibrul terorii, rezultat din competiţia sovieto-americană, făcea loc unui echilibru mai dinamic, impus de supraputerea "lumii libere", echilibru mai instabil şi de aceea plin de surprize în etapa actuală.

S-a putut remarca acest lucru cu ocazia crizelor produse în diverse zone geopolitice, când partenerii Alianţei Nord-Atlantice nu au reuşit, adeseori, să adopte o atitudine comună. Intervenţia din Irak a acutizat disensiuni ce păreau normale în asemenea împrejurări, adăugând elemente noi de dispută între câştigătorii "războiului rece". Antiamericanismul latent sau moderat din anumite ţări a ajuns să se manifeste brusc în forme spectaculoase, retorica antiglobalistă mascând în fond o atitudine de refuz faţă de hegemonia Statelor Unite.

Basculând între izolaţionism şi expansiune, America cunoaşte din nou drama celui puternic care îşi pipăie limitele şi resursele, îşi reevaluează prietenii şi neprietenii, pentru a-şi asigura o situaţie cât mai confortabilă într-o lume a schimbărilor intempestive. Oponenţii săi nu se situează doar dincolo de hotare. "Antiamericanismul cultural – sesiza un bun analist – pare a deveni un fenomen general, în momentul când Statele Unite, ajunse prima putere mondială, vor nu numai să impună partenerilor lor constrângerile unor alianţe strategico-economice, ci şi ansamblul moravurilor lor, al valorilor lor sociale şi juridice, produsele lor culturale, toate la un loc compunând civilizaţia americană" [1].

Pe acest fond mai vechi de frustraţii se proiectează, în discursul antimondialist, imaginea unei Americi fără suflet, cupidă, mercantilă, agresivă, imperialistă, imagine exploatată adesea ingenios în discursul fundamentalist. Reacţia la ceea ce un scriitor arab numea mai demult *vestoxicaţie* vizează de fapt Statele Unite, ca putere mondială ce se revendică de la valorile societăţii deschise [2].

Dincolo de revoluţionarismul zgomotos al stângii latino-americane, exemplifică undeva Carlos Rangel [3], se ascunde un enorm complex de inferioritate, reacţie la succesul politico-economic al sistemului nord-american [4]. Insuc-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cesul endogen e pus pe seama unor cauze din afară, cum se întâmplă adesea în istorie. *Stânga* antiamericană, destul de puternică pe vechiul continent, şi *dreapta* invocând încă "sângele şi pământul", se vădesc solidare în reacţia contra unui mondialism pe care îl identifică abuziv cu America. Este un fals răspuns la provocările modernităţii. Globalizarea nu înseamnă americanizare, ci mai curând un capitalism global, polimorf şi multigenetic, sistem mai sensibil la adecvaţia în raport cu realul decât s-a putut bănui [5].

Globalizarea fiind sesizată de mulţi analişti ca o expresie a dominaţiei americane, adversarii ei au devenit *ipso facto* şi adversari ai Americii. Este un abuz în menţionata analogic, dar şi un anume adevăr, dat fiind că faza cea mai spectaculoasă a globalizării coincide cu preeminenţa planetară a Statelor Unite după războiul rece. Globalizarea nu contravine totuşi identităţii decât la modul superficial. Un proces aşa de complex nu poate fi privit static, ci în dinamismul său legitim, în istoricitatea, mişcarea, metamorfozele lui [6]. El presupune nu numai expansiunea factorilor globalizanţi, ci deopotrivă emergenţa antidotului, a elementelor de stabilitate identitară, cum se întâmplă de la un timp mai peste tot în lume.

Devenite simbol al noului globalism, Statele Unite suportă de la un timp reacţii antiimperialiste dintre cele mai bizare, născute din vechi resentimente şi augmentate mediatic până la dimensiuni neverosimile. Regimurile dictatoriale văd în hegemonia americană un pericol şi folosesc imperativul identităţii spre a-şi justifica resentimentele.

Cum aproape orice etichetă pusă de om peste evenimente se vădeşte până la urmă inexactă, se cuvine a privi şi americanizarea cu atenţie, ceea ce înseamnă de fapt a o regândi mereu [7]. Căutând să identifice mitul politic antiamerican, un analist al fenomenului contemporan ţinea să sublinieze "acele constelaţii de emoţii, atitudini, sentimente şi idei vag structurate care resping pluralismul, statul de drept, umanismul modern, drepturile individului ca valoare autoconstitutivă, neavând aşadar nevoie de nici o justificare exterioară", valori pe care ideologiile totalitare le-au negat cu vehemenţă [8]. La ora actuală, s-a spus deja, antiamericanismul e aproape tot una cu antiumanismul, de unde concluzia că nu putem rămâne indiferenţi la expansiunea formulelor extremiste, fie acestea de sursă laică sau religioasă [9]. Economia capitalistă, chiar, se confundă anume cu sistemul american, deşi capitalismul nu e un produs strict al Americii, după cum nu este nici globalizarea. Ambele realităţi sunt legate însă intim, vital, de "lumea nouă", constituind un fenomen mondial şi având tot mai mult un caracter supranaţional. El presupune tensiuni, rivalităţi, conflicte, dar şi cooperarea, solidaritate, în forme adesori spectaculoase.

Europenii ce profesează un discurs antiamerican exprimă în fond o revoltă contra "fiului risipitor", ajuns la o situaţie de invidiat, deşi incomodă, riscantă, păgubitoare finalmente [10]. Desigur, situaţia nu e aceeaşi peste tot, după cum s-a putut vedea mai ales cu prilejul crizei irakiene, lumea europeană manifestându-se diferenţiat. Un analist al problemei descria astfel, nu demult, situaţia zonei dominate cândva de sovietici: "Marea dilemă a popoarelor est-europene este că ele nu au încredere în noul Vest, condus de Franţa şi Germania, dar în acelaşi timp îşi văd viitorul numai în UE şi NATO. Această dilemă devine şi mai evidentă dacă ne gândim că motivul principal al acestei decizii împărtăşite de toate păturile sociale şi de către aproape toată clasa politică este nu neapărat voinţa unei substanţiale modernizări şi reglementări a propriei societăţi, cât căutarea unei paveze care să-i ocrotească de instabilitatea care încă mai vine din spaţiul postsovietic" [11].

În această situaţie, România a făcut gesturi menite să asigure Alianţa Nord-Atlantică şi Uniunea Europeană că a optat definitiv pentru sistemul democratic de valori şi că înţelege să contribuie la stabilitatea zonei, ca şi la proiectele de restructurare pe un plan mai vast. Cu toate astea, criza economică, impasul reformei, corupţia şi atâtea alte racile, aduse de o prea lungă tranziţie, împiedică realizarea unui bun echilibru intern şi a integrării în structuri mai ample.

Politica externă a României s-a conturat, în ultimii ani, tot mai clar pe linia "integrării euro-atlantice", formulă care împacă oarecum ambele procese, considerate acum solidare şi convergente [12].

Bibliografie

1. Claude Karnoouh, *Americanizarea Europei: o falsă problemă*, în *Dilema*, IX, 433 (15 – 21 iun. 2001), p. 9.

2. Cf. Vladimir Tismăneanu, *Miturile politice în epoca globalizării*, în *Secolul 21*, 7-9/2001, p. 98.

3. Carlos Rangel, *De la bunul sălbatic la bunul revoluţionar*.

4. Vladimir Tismăneanu, *op. cit.*, p. 97.

5. Cf. Jagdish Bhagwati, *Globalizarea. Chestiunea "guvernanţei adecvate"*, în *Secolul 21*, 7-9/2001, p. 53 – 61.

6. *Ştefan Aug. Doinaş în dialog cu Solomon Marcus*, în *Secolul 21*, 7-9/2001, p. 240 – 241.

7. Cf. Sanda Golopenţia, *A gândi globalizarea*, în *Secolul 21*, 7-9/2001, p. 218 – 221.

8. Vladimir Tismăneanu, *op. cit.*

9. *Ibidem*, p. 100.

10. Claude Karnoouh, *op. cit.*

11. Richard Wagner, *Europa de Est, stat federal american? Est-europenii şi America*, în *Observator cultural*, 182 (19 – 25 VIII 2003), p. 19.

12. *Romania and Euro-Atlantic Integration*, ed. by K. W. Treptow & M. E. Ionescu, Iaşi/Oxford/Portland, 1999.

(Articole preluate din
"Revista româno-americană", nr. VII-VIII,
decembrie 2003,
pp. 3 – 15)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi spirituale

Cultură și civilizație indiană

Julieta MOLEANU

Cu Nicolae Zberea, pe urmele lui Alecu Ghica

Încercăm să aducem la lumină, pe cât e cu putință pentru stadiul actual al cercetărilor, mai obscura viață a lui Alecu Ghica, devenit ascet în India la mijlocul secolului al nouăsprezecelea.

Poate că datele noastre despre biografia acestui aventurier devenit sfânt ar fi fost mult mai puține fără eforturile unui entuziast orientalist din România perioadei interbelice, Nicolae Zberea.

Nicolae Zberea s-a născut în 1908 la Orhei, în Bucovina, chiar locul de naștere al eroului său, Alecu Ghica. După obținerea licenței la Facultatea de Litere și Filozofie a universității bucureștene, va avea prilejul să continue studiile de filozofie la Universitatea din München între 1938 – 1939. Încă din tinerețe îl pasionase filozofia lui Schopenhauer. Șederea în Germania îi oferă prilejul întâlnirii cu Arthur Hubscher, Președintele Societății Schopenhauer din Frankfurt pe Main. După o asiduă corespondență de 44 de ani, în 1983, Nicolae Zberea va deveni membru al acestei societăți.

Va fi pe front în cel de-al doilea război mondial, având parte de o perioadă de detenție în Siberia. După război se decide să rămână în armată. Se înscrie în Partidul Comunist și devine pe rând secretar al lui Emil Bodnăraș, colonel în serviciul de informații, membru al Statului Major al Armatei Române.

Paralel cu această ascensiune în cariera militară, surprinzătoare pentru tânărul cu propensiuni filozofice, Nicolae Zberea va reveni recurent la preocupările sale intelectuale. Se pensionează în 1960 și va reitera studiile despre Schopenhauer. Filozofia schopenhauriană a fost puternic influențată de descoperirea *Unpanishadelor*, primele creații filozofice indiene. Prin această filieră Nicolae Zberea va ajunge să se intereseze și de cultura Indiei. Va întreprinde numeroase eforturi auto-didactice pentru studierea temeinică a limbii hindi și a literaturii pe care aceasta o exprimă, ajungând mult mai târziu "primul scriitor român în limba hindi", cum îl va recomanda revista Institutului Central de Limba Hindi din Agra, în nordul Indiei.

Pe vremea aceea încă mai exista Asociația de Studii Orientale, care fusese înființată de filologul Vlad Bănățeanu în 1956. După doi ani Asociația devenea o secție a Societății Istorice și Filologice a Academiei Române, pentru ca în 1970 să redevină o instituție independentă. Din nefericire, după 1983 Asociația nu mai are nici o activitate iar numele ei se pierde din nomenclatorul Academiei Române spre a nu mai apărea niciodată.

Poate că eforturile autodidacte ale acestui prim specialist în limba hindi s-ar fi risipit sau ar fi fost încetinite, dacă nu ar fi existat Asociația de Studii Orientale care să-i confere acestuia sprijin și recunoaștere instituțională.

Nicolae Zberea devine membru al acestei asociații unde se stinge la scurtă vreme, cum putem judeca după aprecierea din partea Președintelui P. Constantinescu-Iași. Acesta din urmă îi va încredința lui Nicolae Zberea sarcina de a întocmi un raport despre Alecu Ghica. Ce se întâmplase de fapt: istoricul Emil Vârtosu descoperise în 1962 o informație despre Alecu Ghica, în Arhivele Statului din București, și trimisese un articol despre acest lucru spre publicare la revista Asociației de Studii Orientale. Președintele îl consultase pe specialistul în domeniul indianisticii, Zberea. Acesta va supune cercetării informația primită de la istoricul Emil Vârtosu și va ajunge să descopere că acesta trăise ca ascet la templul din Puri. Adresează o scrisoare administrației acestui templu, care îi va răspunde fără întârziere, trimițându-i o copie după paginile cronicii templului. Aceasta cuprindea date importante despre șederea lui Ghica acolo. Preocupat să-și edifice cariera de indolog, Zberea va amâna cu trei ani studiul sistematic asupra personalității lui Alecu Ghica, viitorul erou al cercetărilor sale.

Zberea se înscrie în 1965 la cursul de limba hindi, primul de acest fel ținut la Universitatea din București. Devine beneficiarul unei burse de studii la Institutul Central de Limba Hindi din Agra. Din octombrie 1969 până în aprilie anul următor, Nicolae Zberea trăiește și studiază în India. El face cunoscută situația studiilor de indianistică din România profesorilor și colegilor de la institutul din Agra, printr-o serie de conferințe. Dar imaginea eroului inimii sale, Alecu Ghica, îi va reveni încă o dată în minte. Nicolae Zberea își va dedica ultima parte a șederii sale în India făcând cercetări despre Alecu Ghica. Va merge pe urmele lui până la Puri, unde avea să interogheze între funcționarii templului, asceții mai vârstnici și locuitorii orașului.

Sursele îl vor conduce către un brahman, care era nepotul unuia dintre discipolii lui Alecu Ghica. Acesta îi va înfățișa lui Zberea o fascinantă relatare despre Alecu Ghica ascetul care se bucura de o mare notorietate în Puri și în ținuturile învecinate. Administrația templului ar fi câștigat nu știu ce foloase de pe urma popularității lui. Pe fondul acestei dezamăgiri, dar și mânat de setea de mântuire, Alecu Ghica va porni în sihăstric spre Himalaya, la izvoarele Gangelui. Eruditul brahman îi va îndrepta pașii lui Zberea către Badrinath și Kedarnath, de la gurile Gangelui. La 12 martie acesta pornea cu trenul din Agra, unde își încheiase, probabil, studiile de hindi, până în apropiere de podișul himalayan. Ajunge la Raniket și de acolo își va pregăti ascensiunea în munți. Angajează doi șerpași nepalezi, care cunoșteau arcanele locului.

"Peste tot tăcere, zăpadă și gheață. Trăiesc stări sufletești pe care nu le-am avut niciodată. O detașare de tot ce e teluric, o senzație cosmică... Lipsa de oxigen îmi aduce din când în când aminte de altitudinea la care mă aflu. Dar tocmai aici, la 3.800 metri, trebuia să trăiesc clipele cele mai dramatice ale acestei ascensiuni".

Șerpașii trimiși înainte se vor întoarce să spulbere contemplarea acestuia, descurajându-l în final să abordeze temerar pantele înzăpezite către izvoarele Gangelui, la 4.000 de metri altitudine.

Se întoarce la civilizație și la Agra unde va comunica rezultatele cercetărilor într-un articol apărut în anuarul institutului.

Întors în țară, devine asistent la Secția de limba și literatura hindi a universității bucureștene. Este cooptat în activitatea de redactare a primului dicționar hindi-român coordonat de profesorul indian P. Vidyasagar și de lingvistul I. Petrescu.

Nicolae Zberea va face cunoscută publicului român figura romantică a lui Alecu Ghica printr-o serie de comunicări susținute în cadrul Asociației de Studii Orientale.

Inaugurăm o serie de lecturi asupra unor aspecte ale civilizației și culturii Indiei, structurate astfel:

Fascinanta Indie – o încercare de a prezenta un profil geo-istoric al Indiei din cele mai vechi timpuri până astăzi; **Milenii de tradiție** – cuprinde o prezentare a limbii sanscrite, ca factor unificator și continuator al civilizației și culturii indiene; **Și eu am fost în India** – impresiile de călătorie ale autoarei în spațiul indian, servind ca pretext pentru prezentarea unor aspecte sociale și culturale ale Indiei contemporane; **Un dialog cu Excelența Sa Ambasadorul Indiei în România, Ajay Malhotra**.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fascinanta Indie

Temerară este încercarea de a sintetiza în câteva paragrafe istoria unei civilizații cu peste cinci milenii de tradiție.

În eposul *Ramayana* se spune că Rama, plecat în căutarea Sitei răpite de demonul Ravana, s-a oprit deznădăjduit în fața mării care îl despărțea de insula Shri Lanka, unde era ascunsă aceasta. Munții s-ar fi ridicat atunci de sub ape, lăsându-l pe Rama să pășească dintr-un pisc într-altul.

Sperăm că și pe noi ne vor ajuta piscurile civilizației indiene să parcurgem itinerariul propus, de la origini până în prezent.

India este numită adesea subcontinent, atât datorită suprafeței uriașe pe care o ocupă, de aproape 3.300.000 km pătrați, cât și datorită izolării sale geografice. Înconjurat din trei părți de Oceanul Indian, la nord străjuit de lanțul Himalayan, acest spațiu a fost mai greu accesibil atacurilor și migrațiilor de popoare. Singura cale de acces erau puținele pasuri din Himalaya. Pe acolo aveau să intre în mileniul al doilea înainte de Christos triburile ariene, purtătorii unei civilizații indo-europene și creatorii *Vedelor*. Băștinașii dravidieni, care construiseră aici vreme de două milenii orașele înfloritoare de la Mohenjo Daro și Harrapa, au fost nevoiți să-și strămute civilizația către sudul Indiei, unde continuă și astăzi, în actualele state Tamil Nadu și Kerala. Arienii aduceau cu ei o religie polimorfă și un ritualism sofisticat, care transpare și în hinduismul actual.

În veacul al patrulea apăreau propovăduitorii unor sisteme religioase bazate pe non-violența față de toate formele de viață, care participă la lucrarea spiritului universal. Aceștia sunt Mahavira, care a fondat jainismul, și Gautama Buddha, care s-a numit Iluminatul și a dovedit prin propria experiență că auto-disciplina poate conduce la eliberarea din lanțul dureros al reîncarnărilor. Mesajul lui Buddha a fost primit în Shri Lanka, în China, Japonia, Coreea, unde a dăinuit până astăzi, devenind religia majoritară. În India însă, el se va bucura de o popularitate mai restrânsă. Doar în vremea împăratului Ashoka cel Mare, din secolul al treilea î.Chr., buddhismul va cunoaște cea mai mare răspândire a sa în subcontinentul indian. După o serie de anexări în urma cărora imperiul construit de dinastia Maurya ajunsese la apogeu, Ashoka a cucerit și regiunea Kalinga, în urma unui masacru teribil. Dezămăgit de prețul suferinței umane pe care-l cere victoria, împăratul s-a convertit la buddhism și a încercat, printr-o serie de edicte săpate în stâncă, să răspândească mesajul non-violenței.

În veacurile următoare emerge ca putere în nordul Indiei imperiul dinastiei Gupta, care încurajează dezvoltarea artelor, a literaturii și a științelor. În această perioadă cultura Indiei traversează epoca sa de aur.

În sudul Indiei se dezvoltă patru mari regate care edifică o cultură distinctă, evidențiată îndeosebi de stilul de artă și de arhitectură *dravida*. Cultura sud-indiană, apreciată pentru bogăția ei, ajunge să fie emulată în Asia meridională și estică în secolul al doisprezecelea.

Despre bogățiile Indiei vor auzi și turcii și alte popoare din Asia Mijlocie, care vor ataca pe rând nordul Indiei, până la constituirea sultanatului de Delhi în veacul al 12-lea. Cel mai important imperiu islamic este cel al Moghulilor, care atinge apogeul în vremea lui Akbar cel Mare. Cultura Indiei de expresie hinduistă se va armoniza în sfârșit cu elementele islamice ale cuceritorilor ei, prin politica tolerantă a lui Akbar. El promovează o nouă religie sincretică, *Din-i-Ilahi*, apusă însă, o dată cu moartea sa.

Nu de puține ori în istoria Indiei, europenii sosiți aici în scopuri comerciale vor profita de disensiunile dintre credincioșii acestor două mari religii, hinduismul și islamismul, pentru obținerea propriilor avantaje. Cei care s-au impus până la urmă, în dauna francezilor, a olandezilor și a portughezilor care-și instituiseră aici companii comerciale încă din veacul al 17-lea, au fost englezii. Ei au anexat India de nord imperiului britanic prin bătălia de la Plassey din 1757 și India sudică în 1799, prin înfrângerea sultanului Tipu din Mysore. În câteva decenii engleza era decretată limbă oficială iar în 1858 India devenea oficial colonie britanică.

Cu toate că britanicii au pus bazele Indiei moderne, imperiul nu avea să reziste într-o țară cu un simț înnăscut al individuației

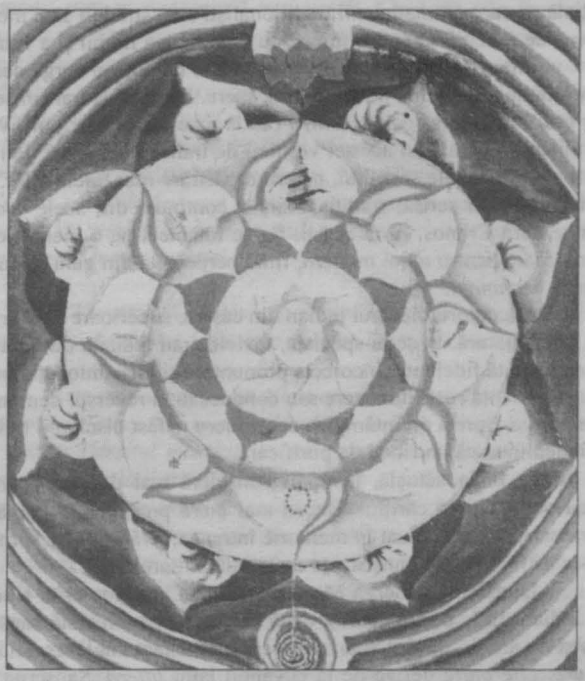

Sarvesh Saini – *Lotus – Originea creației cosmice*

și al libertății. "Libertatea este dreptul tău din naștere, spunea Bal Gangadhar Tilak, un luptător pentru cauza independenței. Se cuvine să și mori pentru el". Inspirat de figura acestuia, avea să se ridice împotriva colonialiștilor Mahatma Gandhi, care cerea imperios prin mișcarea denumită "Părăsiți India": "Vreau eliberarea imediat, chiar în această noapte, înainte de venirea zorilor dacă s-ar putea!" La 15 august 1947 India își recăpăta independența, urmată însă de desprinderea din uniune a Pakistanului și a Bangladeshului, ca state islamice.

În prezent democrația vibrantă, asigurată prin sufragiu universal la fiecare cinci ani, garantează secularismul precum și libertatea de credință a celor mai diverse religii, hinduism, islamism, creștinism, buddhism, sikhism, jainism și zoroastrism. Este una dintre cele mai mari democrații din lume, deoarece aici trăiesc un miliard de oameni, vorbind 17 limbi și aproximativ 500 de dialecte.

Milenii de tradiție

Aum; Pace să fie pe pământ, în ceruri și în univers.
Aum; Meditez asupra splendidei lumini a soarelui.
Fie ca soarele să ne lumineze gândirea noastră.

Aceste *mantre* de la capătul a trei milenii sunt recitate de preoții brahmani de fiecare dată când soarele răsare deasupra pământului sfânt al Indiei. Deși poate în casele lor vorbesc hindi sau marathi sau gujarathi sau altă limbă modernă indiană, ei își vor recita întotdeauna rugăciunile în limba veche și sacră, sanscrita.

Sanscrita este limba vechilor indieni, vorbită din mileniul întâi înainte de Hristos până astăzi, cu o continuitate care nu a fost întreruptă nici de invaziile persane, nici de cuceririle musulmanilor, nici de un veac de administrație britanică.

Cele mai vechi creații literare ale Indiei sunt *Vedele*, scrieri sacre, considerate de tradiția ulterioară ca revelate de o instanță divină, compuse și transmise pe cale orală. Un loc comun pentru mentalitatea indiană din toate timpurile este eternitatea *Vedelor* și, prin extensie, a limbii sanscrite care manifestă această revelație. Teoria eternității limbii sanscrite oscilează între ideologie și starea de fapt a lucrurilor.

În fapt, sanscrita, chiar cea vorbită astăzi de către învățații indieni, departe de a fi o limbă statică, s-a dezvoltat paralel cu limbile indiene moderne, hindi, marathi, gujarathi, rajasthani, oriya, bengali. De asemenea, ea a evoluat epicentric față de paradigma

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

inițială pe care gramaticienii tradiționaliști s-au străduit să o mențină vreme de milenii, în conformitate cu sacralitatea limbii și a *Vedelor*.

Imnurile revelate de către divinitate nu puteau curge decât în sonoritățile unei limbi, de asemenea, sacre. Ele au fost transmise prin viu grai în sistemul *guru-shishya* (de la maestru la discipol), vreme de milenii. La capătul acestei veșnicii de transmitere orală, imnurile au fost încredințate scrisului, pentru o păstrare mai fidelă a lor. Alături de tradiția scrisă, tradiția orală a continuat din acele vremuri scurse, fără Cronos, până astăzi. Ea se întemeia pe o memorie surprinzătoare pentru omul modern, fiind perpetuată din gură în gură de preoții *brahmani*.

Era datoria fiecărui indian din castele superioare să-și trimită fiii la învățătură. În școli speciale, textele erau recitate din memorie cu o absolută fidelitate. Incorecta pronunțare și falsa intonație provocau ineficiența rostirilor sacre sau conduceau la reversul demoniacal al acestora. Spre a preîntâmpina acest lucru nefast discipolii trebuiau să îndeplinească un ritual de purificare.

În India actuală, învățații consideră mai de preț instruirea orală decât citirea cărților. De un mai mare prestigiu se bucură un *guru* care și-a tezaurizat în memorie întreaga învățătură, desprinzându-se astfel total de consistența materială a literei.

După cum observa Monier Williams, un pionier al studiilor de indianistică, deși există o vastă literatură de expresie sanscrită, limba nu are un cuvânt care să corespundă exact englezescului *literature*. *Literature* derivă de la cuvântul latin *littera*. Sanscrita nu a creat literatură, de la *littera*, ci tradiție de la *trado* (a încredința), pe care învățații au numit-o *Veda* sau *Vidya* (Cunoaștere), *Shastra* (învățătură), *Smriti* (Ceea ce se ține minte), *Șruti* (Ceea ce se aude).

Cât de puternică trebuie să fi fost împotrivirea învățăceilor ca textele lor sacre să primească trupul material al literelor! Ei credeau că astfel memoria lor se va altera, iar textele se vor înstrăina de originea lor divină. Când scrierea s-a generalizat, indienii au numit grafia lor divină, *devanagari*, adică "Orașul zeilor".

Chiar India britanică nu ar fi putut dura fără sanscrită, atât în administrație, cât și în educație. Colaborarea cu guvernele locale impunea acordarea unor privilegii băștinașilor și respectarea legilor acestora. Pentru descifrarea textelor de lege musulmane s-au găsit mulți interpreți, dar nu și pentru traducerea *Legilor lui Manu*, principalul cod de legi hinduse. Pentru acest lucru, Sir William Jones avea să debarce în 1763 la Calcutta ca judecător al Curții Supreme din Bengal și împreună cu o echipă de colaboratori să dezlege textele sanscrite.

"Chiar în momentul de față, după un secol de guvernare britanică și învățare a limbii engleze, eu cred că sanscrita este mai larg înțeleasă în India decât era latina în vremea lui Dante", spunea Max Müller în secolul trecut.

Sanscrita continuă să fie limba de comunicare în anumite medii culturale. Se scriu gramatici, drame, poeme, și chiar apar reviste de literatură într-o sanscrită care nu se mai ridică, însă, la înălțimea și puritatea limbii clasice. Piesele lui Shakespeare și poemele lui Omar Khaiyam au fost traduse și incluse în corpusul de literatură sanscrită modernă.

Și astăzi sanscrita colocvială poate fi înțeleasă de vorbitorii limbilor indiene moderne. În cea mai răspândită dintre limbile oficiale, hindi, optzeci la sută dintre cuvinte provin din sanscrită. Chiar limbile dravidiene vorbite în sudul Indiei și care fac parte dintr-un grup lingvistic diferit, au împrumutat din sanscrită multe elemente de vocabular.

Numeroși cercetători indologi, oameni de cultură și personalități politice indiene susțin că o formă simplă a sanscritei ar putea fi limba unică a întregii Indii.

Și eu am fost în India

Trăind vreme de patru ani în India aveam să înțeleg cum poate exista diversitatea fără pluralitate și coalescența contrariilor. Aceasta este lecția pe care India o poate demonstra prin continuitatea civilizației și culturii sale vreme de cinci milenii.

Studiam literatura veche indiană, logica și filozofia cu profesori tradiționaliști, pentru care sanscrita reprezenta a doua limbă maternă. În acestă limbă au fost scrise cărțile sfinte ale hinduismului. Deopotrivă cu ceilalți colegi hinduși, îi iubeam pe arienii sosiți în al treilea mileniu a.Chr. în nordul Indiei. Idealizam aproape monoideic avatarurile acelei civilizații străvechi, așa cum le mai întâlneam încă în societatea desacralizată a sfârșitului de mileniu.

Descopeream tot atâtea Indii câte credințe religioase. Sanctuarele hinduse erau expresia unui ritualism continuat din vremurile vedice, din mileniul întâi înainte de Chr. Marmoreele temple jainiste de pe muntele Abu sau din Ranakpur mărturiseau, prin eleganța și curățenia lor imaculată, mesajul lui Mahavira, de puritate și grijă pentru toate formele de viață, care participă la lucrarea spiritului universal. Locurile buddhiste de pelerinaj aminteau, prin moaștele lui Buddha, păstrate în mausoleele de tip *stupa*, de prezența quasi-fizică a celui care s-a numit Iluminatul și a mărturisit prin propria experiență despre posibilitatea depășirii lanțului de reîncarnări. În școlile preoțești ale zoroastrienilor, aveam să mă întâlnesc cu ritualul minuțios al vechilor iranieni. Ca într-un concert, fiecare obiect ritualic era introdus pe rând, identificat cu un element cosmic și întrebuințat la momentul potrivit. La sfârșitul ritualului, sacrificantul, contemplând asupra elementelor cosmice și identificându-se cu ele, se reintegra în Conștiința Supremă primordială.

Între atâtea Indii, hinduse, buddhiste, jainiste, zoroastriene, creștine, cea mai venetică îmi părea India islamică. Însă timpul trăit aici avea să-mi arate frumoasa Indie cu sufletul arab, construită de sultani, cu Taj Mahal, minarete, majid-uri, miniaturi, gazeluri în limba urdu, fachiri și înțelepciunea nopților arabe.

Pe acești cuceritori din pustiurile Orientului apropiat îi simțeam încă străini după unsprezece veacuri, veniți cu războiul sacru, Jihadul, în pământul Bharatului meu, pe care îl căutam febril și cumva fanatic. În urma cuceririlor turcești, afgane, persane și moghule, India a devenit *daru' L-Islam*, teritoriu supus Islamului. Acest canon juridic prevedea că pe un astfel de teritoriu nu se pot construi noi biserici evreiești și creștine, în schimb ele pot fi renovate. Cât privește templele idolatrilor, legea islamică cerea ca ele să fie distruse. Cu toate acestea, de câteva ori în istoria Imperiului Moghul conducătorii musulmani aveau să încurajeze refacerea sanctuarelor în centrele cele mai sacre ale hinduismului, arătând o atitudine indulgentă față de cnoriașii altor credințe.

În vremea celui mai renumit conducător islamic al Indiei, Akbar Cel Mare, în curțile largi ale fortului din Agra și în *diwanurile* din Sikander se întruneau în dispute aprinse credincioșii hinduși, creștini, buddhiști, jainiști și musulmani. În aceste nopți arabe, de la *mahrib*, apusul soarelui, până la *fajir*, spartul zorilor, se năștea noua religie a toleranței, *Din-i-Illahi*, apusă o dată cu moartea lui Akbar.

Una dintre cele mai spectaculoase și emblematice construcții ale Indiei este Taj Mahal, durată în vremea sultanului Shah Jahan, între 1628 – 1657. Mausoleul este durat în amintirea celei mai iubite dintre soțiile sale, Mumtaz, o prințesă persană de o frumusețe proverbială. Taj Mahalul este învăluit într-o frumoasă poveste desprinsă parcă din cele o mie și una de nopți. În acea vreme, după aproape două sute de ani de ocupare a Punjabului și a Deccanului de Nord, cuceririle trebuiau consolidate și păzite de rebeliunile anumitor conducători cu pretenții la sultanat. Într-o astfel de luptă unde Mumtaz îl însoțise pe sultan, aceasta își dăduse sfârșitul după ce îi născuse o fiică. Deasupra mormântului ei, avea să ridice sultanul mausoleul Taj, de referință pentru toată arhitectura sarasenică ce-i va urma. Preceptele islamice cereau să nu se ridice vreo construcție deasupra mormântului, care era săpat și acoperit de cărămizi nearse. Împotriva acestora, musulmanii din India au instituit tradiția mausoleelor care, într-un fel, i-a făcut vestiți.

Nu cred că există turist care, ajuns în India, să nu fi vizitat măcar o dată Taj Mahalul. Mausoleul de marmură albă joacă razele soarelui în cele mai spectaculoase reflexii, în zori, la amiază, sau în crepuscul.

Domul se ridică pe o platformă largă de marmură, așezată pe un brâu de cărămizi nearse. Cele patru minarete din colțuri străpung cerul cu vârful lor subțire și terminat printr-un mic pavilion.

Înăuntrul domului se află cele două morminte ale sultanului și soției favorite, din marmură albă, pictată cu arabescuri și încrustată cu smaralde, safire, jaspere și corneliane. Bolta mausoleului se arcuiește precum capul credinciosului, acoperit în vreme de *Namaz*.

https://biblioteca-digitală.ro / http://bibmet.ro

"Capul este coroana omului. Profetul a spus să îl acoperim în timp ce ne rugăm la Allah, în semn de supunere", îmi explica emoționat ghidul meu în fața Taj Mahalului. În timp ce pronunța numele Profetului își ducea degetele la buze, apoi își săruta ochii.

– *Inshalla, Inshalla*, îi răspundeau trecătorii.

Aceasta este povestea frumoasei Indii cu suflet arab, a unei Indii care îmi păruse contradictorie și venetică, în primele luni de ședere.

Interviu cu E.S. Ajay Malhotra, Ambasadorul Indiei în România

1. Excelența Voastră, dați-mi voie în primul rând să vă urez un an nou fericit și, deoarece sunteți la începutul mandatului Domniei Voastre în țara noastră, vă doresc o ședere plăcută și o activitate bogată.

Julieta, îți mulțumesc foarte mult pentru bunele tale urări și de asemenea adresez aceleași urări atât ție cât și ascultătorilor tăi. 2004 este un an important pentru mine, fiind primul an petrecut în întregime de mine în România.

2. De ce ați optat pentru România? Din puținele mele cunoștințe despre diplomație, știu că există diplomați care cer o numire într-o anumită țară, altora li se oferă, altora li se oferă și ei refuză sau dimpotrivă, li se oferă și ei acceptă.

Din nou ai dreptate, există multe opțiuni pentru o țară când își numește un ambasador. În cazul meu mi s-a oferit și am acceptat pe loc. A fost ceva la care nu m-am gândit la început, pentru că nu plănuisem să plec nicăieri ca ambasador. Deși a venit pe neașteptate, a fost o ofertă atât de bună, încât nu am putut-o refuza! Ar trebui să-ți spun în subsidiar că am avut câteva tangențe cu România în trecut. De pildă, am avut onoarea să organizez vizita președintelui Emil Constantinescu în India. Cu două luni înainte de sosirea mea aici am participat împreună cu ministrul de externe la o conferință despre Noi resorturi ale democrației, *organizată de Ministerul Român al Afacerilor Externe. Vreme de trei ani am fost directorul departamentului de servicii externe care viza Europa estică și centrală, incluzând România. Mai mult, am fost expus mai ales la țările slave din zonă, așadar mare a fost bucuria mea ca să merg într-o țară diferită de cele slave! Am fost foarte entuziasmat să vin aici.*

3. Și noi suntem fericiți că E.V. a acceptat să vină ca ambasador aici. Care sunt argumentele pledoariei Domniei Voastre pentru cauza Indiei în fața oamenilor de afaceri, a personalităților culturale sau a potențialilor turiști? Care ar fi motivele care să-i convingă pe aceștia sau pe alții care au cunoscut deja India să meargă acolo în scopurile definite?

India este o țară mare și complexă. Avem o mulțime de lucruri de oferit, depinde de interesul fiecăruia. Cred că nu există nimic pe lume, în care India să nu aibă cel puțin o idee despre acel lucru. Dacă te-ar interesa dansul și muzica, literatura, voiajul, alpinismul, schiatul, surfingul, plimbările pe plajă, noi le avem pe toate acestea. Important este și faptul că India se schimbă. Ne descurcăm bine ca țară. De 10 – 12 ani produsul general brut a crescut cu 6 la sută pe an iar anul acesta cu puțin peste 8 la sută. Țara noastră are o rezervă de monedă străină de 100 de bilioane de dolari, adică mult mai mult decât rezervele unor țări ca Franța, SUA, Rusia. Deci ne simțim bine și credem că avem ce oferi. Poate te surprinde, dar în 2003 India a devenit un creditor brut la Banca Mondială și la Fondul Monetar Internațional, lucru care este de o importanță covârșitoare.

4. Ce știați despre România înainte de a veni aici și care este raportul între realitatea de pe teren și imaginea pe care o aveați?

Cum am spus deja, am fost în 1997 în București. S-a schimbat mult în bine de atunci. Economia merge mai bine și văd că oamenii sunt în consecință mai veseli. Ceea ce este încurajator. Ceea ce nu văzusem înainte este cât de frumoasă este țara voastră. Am călătorit până acum în Sighișoara, Brașov, Sibiu și Timișoara. Plănuiesc să vizitez în curând Maramureșul și Iașul. Acum știu mai multe despre țara voastră și intenționez să atrag turiștii indieni aici. Indienii călătoresc mult în lume în ultima vreme, ca urmare a creșterii prosperității țării noastre. Puteți vedea turiști indieni în celelalte părți ale Europei și în America. Frumoasa Românie este în drumul lor. Am să le spun ce mult pierd dacă omit acest punct turistic de pe harta Europei.

5. Fiecare șef de misiune vrea să lase ceva care să rămână în urma mandatului său. Care este politica Domniei Voastre?

Este prea devreme să afirm ceva despre ce voi lăsa în urmă. Am sosit de cinci luni numai, dar dacă ar fi să anticipez ce aș dori să văd la sfârșitul mandatului meu, aș fi foarte fericit să văd că s-au stabilit relații trainice între români și indieni, că românii știu mai multe despre India și indienii mai mult despre țara voastră. Aceste relații se întăresc deja. În ultimele trei luni numai, am primit în India vizita ministrului român al comerțului, a Alteței Sale Radu de Hohenzzolern-Veringen, a președintelui senatului, Nicolae Văcăroiu. Și avem acum în pregătire vizita președintelui Ion Iliescu. Acesta va fi cel mai de seamă eveniment al relațiilor diplomatice româno-indiene. Eu cred că sunt multe lucruri pe care le putem face împreună și aștept să le facem.

6. Zilele ce vor urma marchează un moment important din istoria relațiilor româno-indiene, prin vizita Președintelui Ion Iliescu în India. Dincolo de declarații oficiale și diplomatice, ce considerați că ar putea aduce această vizită?

Trebuie să-ți mărturisesc că sunt foarte entuziast de această vizită. Președintele Iliescu s-a oprit în India în 1991 pentru câteva ore. Aceasta este prima sa vizită de stat în țara noastră. Pot să-ți destăinui că îl așteaptă o foarte călduroasă primire acolo. Ca reprezentant și conducător al unui popor inteligent va fi primit cu respectul deplin pe care-l avem pentru poporul român. Cred că dezvoltarea importantă care are loc între țările noastre se datorează marii schimbări care a avut loc în România în 1989. Acest eveniment ne-a adus împreună pe multe platforme de discuții. Acum avem valori și aspirații comune. Avem democrații, respectăm legea de drept, drepturile omului și demnitatea individuală. Aceste lucruri ne apropie și mai mult într-o manieră care nu era cu putință mai devreme. Pot să dau un exemplu în acest sens: înainte de '89 nu erau indieni care să trăiască în România. Acum sunt aproape 1.000 de indieni care trăiesc aici. Aceasta arată că indienii se simt bine în moderna Românie de astăzi.

Revenind la vizită, pot să-ți mărturisesc că Președintele vostru va vizita probabil Mumbay, Bengalore și va vedea marile atracții turistice. Se va întâlni cu liderii industriei noastre, incluzând pe cei din domeniul IT. Dar cea mai importantă din punct de vedere politic va fi șederea în New Delhi. Președintele nostru îl va primi și găzdui la palatul prezidențial. Va primi onoruri de stat care i se cuvin în calitate de conducător al unei țări prietene. Vor fi multe evenimente în New Delhi care să-l onoreze. Pentru noi este o vizită majoră. Sperăm să semnăm câteva contracte de cooperare. Sperăm că această vizită va fi o piatră de temelie a relațiilor româno-indiene și când oamenii vor privi înapoi își vor aminti că președintele Iliescu a fost în India în 2004. Am încrederea că această vizită va fi o piatră de temelie.

7. Vă mulțumesc foarte mult pentru informațiile prețioase pe care ni le-ați oferit și pentru amabilitatea Domniei Voastre.

Și eu vă mulțumesc. Transmit toate gândurile mele bune ascultătorilor dumneavoastră.

(Texte difuzate pe postul de radio România Cultural)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

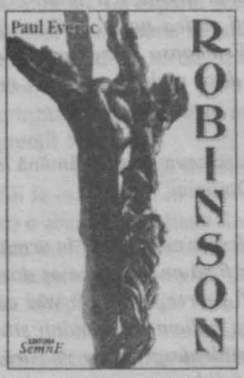

Paul EVERAC, *Robinson*, poem dramatic în patru tablouri. Opus primum (1948)
Editura Semne, București, 2003, 108 p.

Poemul dramatic Robinson *e scris de mine când mă numeam fără pseudonim* Petre Constantinescu, *aveam 24 de ani, o licență juridică în buzunar și, plimbându-mă pe malul Mureșului la Arad într-o singurătate spirituală absolută, saturată de lecturi, "nu făceam nimic", adică îmi statorniceam raporturile cu Dumnezeu și cu lumea. Ele, aceste raporturi, se secularizau, plecând de la minunea necondiționată de* a trăi *și a concepe Întregul, ca să ajungă, prin degradare, la nevoia* de a-trăi-printre-oameni, *condiționat și parțial. Simțeam, asemeni altor tineri presupun, povara necomunicării, ca și lipsa unei adrese transcendente. Această reglare de situație mă va obseda și mai târziu și va sta la baza pieselor mele* Triaj *și* Masa de Gală, *căpătând o formulare teoretică în* Mic Breviar despre Lume și Viață...

Petre GHELMEZ, *Inedite*
Volum îngrijit de Elena Ghelmez, Editura Coresi, București, 2003, 415 p.

Pragul

C-un picior în trecut / Și cu altul în viitor, / Mă prăbușesc în hăul de sub mine, / Amintindu-mi-l pe Esenin, / Marele poet rus ce și-a scris ultima poezie / Cu propriul sânge. // Hăul nu este sub mine, ci dincolo, peste pragul / Dintre veac și mileniu, pe care-l pipăi cu gândul, / Cu toate simțurile mele aprinse, și nu-l găsesc. // Ah, lumea strigoilor din computere, / În care valorile generației mele, de morală, // Frumusețe și bucurie se prăbușesc ca-ntr-o / Groapă comună. // Ne rămân ciorile, râuri de sunete negre / Căutând nordul o dată cu presimțirea iernii...

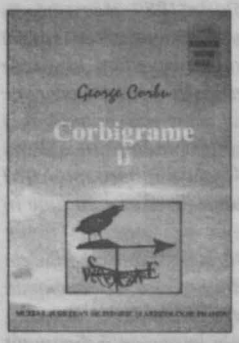

George CORBU, *Corbigrame*, II
Cu o prefață de Mircea Ionescu-Quintus, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești, 2003, 160 p.

Mi se pare mai lesne să scrii un volum de epigrame decât să-l prefațezi pe George Corbu în recidiva Corbigramelor *sale. E atâta risipă de duh, de ironie, de bun-simț critic și autocritic, încât, citindu-l, te simți răsfățat și deopotrivă descumpănit în încercarea de a-l cuprinde și de a-i surprinde înțelesurile...*

Voi spune doar că George Corbu era dator să-și împlinească primele Corbigrame, *că era dator să ne ofere, cu aceeași modestie și mărinimie, ultimele (dar nu și cele din urmă) creații, spre satisfacția celor ce gustă delicatețea și originalitatea operei sale.*

Valeriu BIRLAN, *Colocvii suave*. Poezii
Editura Pegasus Press, București, 2003, 319 p.

... Cu Valeriu Birlan retrăim situația romantică a fiului de țărani care, trecând prin toate școlile înalte, se întoarce în satul său natal – Budești, județul Călărași – ca dascăl al noilor generații. Și încă ce dascăl! Nu numai de limba română, pe care o mlădiază în versuri, o poartă în orizonturile largi ale culturii naționale și universale, dar și de latină și greacă, de franceză, rusă, engleză și maghiară, toate învățate mai mult singur, cum făcuse Timotei Cipariu la începutul secolului trecut...

Nu cred că este cazul să tălmăcesc mai amănunțit elementele originalității acestui poet matur, lăsând cititorului plăcerea descifrării lor... (Ion Brad)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Poeți greci contemporani. De la Palamas până în zilele noastre
Selecție, traducere, prolog și prezentări de Ion Brad, Editura Pegasus Press, București, 2003, 462 p.

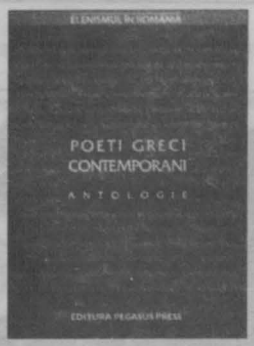

Antologia de față este o amplificare necesară, impusă de trecerea timpului, de împrejurări specifice și de experiența mea literară cu volumul Melancolia Egeei – Poeți greci contemporani, *publicat în 1987 la prestigioasa, pe-atunci, editură "Univers".*

În antologia respectivă – alcătuită și tradusă preponderent între anii 1973 – 1982, perioada în care am fost ambasadorul României în Elada –, îmi propusesem doar includerea poeților greci trăitori în acei ani și pe care îi cunoscusem personal. Un criteriu evident subiectiv și restrictiv. Aceasta însemnând acum obligația de refacere și completare a întregului sumar cu nume care au marcat esențial și definitiv istoria poeziei neoelene: Kostis Palamas, Constantin Kavafis, Ghiorghios Seferis, Anghelos Sikelianos, Andreas Embirikos, Kostas Karyotakis, Zoi Karelli, Kostas Varnalis și alții din pleiada secolului 20...

Radu SĂPLĂCAN, ***Poezii***
Ediție îngrijită de Ion Mureșan, Editura Charmides, Bistrița, 2003, 151 p.

Volumul de față cuprinde integral cărțile pe care Radu Săplăcan (1954 – 2002) le-a publicat în timpul vieții sale, respectiv Livada Roentgen, *Editura Popas, Timișoara, 1995;* Ușor, deasupra lumii, *Editura Charmides, Bistrița, 1999;* Factorul șarpe, *Editura Axa, Botoșani, 2000 (colecția "La steaua – Poeți optzeciști", din care s-a preluat capitolul care dă titlul volumului) și* Memorial cu păianjeni și fructe, *Editura Dacia, Cluj, 2002, carte întocmită de poet, dar pe care nu a apucat să o vadă și care a fost "lansată" la căpătâiul său. La acestea se adaugă un număr de 17 inedite, uneori variante, sau fragmente de manuscrise din ani diferiți pe care le-am găsit printre hârtiile rămase după moartea autorului...*

Ionuț NICULESCU, ***Drama istorică națională între document și ficțiune***
Colecția Biblioteca Teatrului Național "I.L. Caragiale", Editura Nemira, București, 2003, 171 p.

... Înfățișăm 35 de drame istorice naționale reprezentative, în credința noastră, pentru identitatea acestei specii literare în cultura noastră, într-o lectură inedită.

Am reconstituit etapele creației pentru fiecare operă în parte, identificând întâi sursele documentare. Apoi, am arătat în ce măsură documentul istoric este însuflețit și nuanțat de viziunea lirică sau epică a scriitorului. Totodată, imaginația, hotărâtoare în articularea narațiunii scenice, suplinind absența informației de arhivă sau plăsmuind personaje și cadre de acțiune, numește originalitatea scrierii, pecetea înzestrării autorului.

Între document și ficțiune literară, dramele istorice naționale pun în lumină noblețea voievodală a strămoșilor.

Ion POPESCU-BRĂDICENI, ***Mitul Edenului / Paradisului / Raiului în poezia română interbelică.*** **Modele literare**
Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003, 200 p.

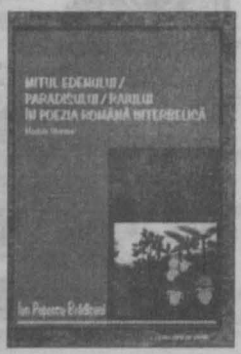

Lucrarea noastră, cu titlul Mitul Edenului / Paradisului / Raiului în poezia română interbelică, *are ca obiect al cercetării clarificarea asimilării și exploatării mitului, cu toposurile aferente, și a sensurilor, accepțiilor, semnificațiilor conceptului de Eden / Paradis / Rai, în diferite faze istorice și literare...*

Problema care ne-a apărut pe parcursul elaborării lucrării a fost dacă tema propusă de noi este validă și validabilă științific. Aducându-ne contribuțiile personale, aspectele discutabile care necesitau lămuriri au primit precizările cuvenite. Avansând noi ipoteze, ele s-au cerut rezolvate...

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

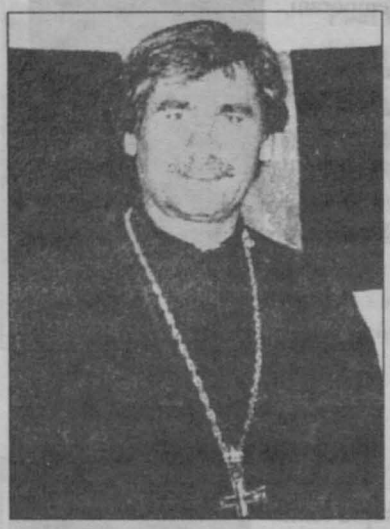

Theodor Damian – 30 de ani de slujire preoțească

24 Octombrie 2003

Prea Cucernice Părinte,

Ne bucurăm nespus să vă adresăm câteva cuvinte la acest moment aniversar, sfinției voastre şi celor dragi care vă sunt aproape.

În scurtul timp de când am primit misiunea de Arhiepiscop, v-am întâlnit de mai multe ori şi am putut aprecia misiunea pe care o desfăşuraţi. Am apreciat în primul rând dorința de a-i sluji lui Dumnezeu pe acest pământ american departe de casă şi de ceea ce aţi împlinit ca preot şi ca protopop în România. Misiunea aceasta este delicată şi dificilă şi singuri trebuie să ne-o asumăm şi să o ducem la bun sfârşit pentru că vom răspunde înaintea împăratului Ceresc şi împrejurările grele nu vor fi circumstanțe atenuante.

Am apreciat apoi darul dumneavoastră de scriitor pus şi el în slujba lui Dumnezeu şi a oamenilor, ca un talent cultivat şi care rodeşte nu la întâmplare, ci în Biserica lui Hristos. Acest dar este evident nu numai în multele cărți pe care le-aţi publicat, ci şi în susținerea apariției revistelor **Lumină Lină, Symposium** *şi* **Romanian Medievalia,** *reviste de spiritualitate şi cultură românească.*

Poate mai presus de toate am apreciat timpul pe care îl acordaţi tuturor, ca şi când aţi avea numai sarcina unei parohii, sau a unei reviste, sau a unei catedre, şi nu toate acestea împreună şi multe altele.

La această frumoasă aniversare a 30 de ani de slujire preoțească vă urez multă sănătate, acelaşi elan şi rodnicie în ceea ce faceți, şi cer binecuvântarea lui Dumnezeu peste dumneavoastră şi familia dumneavoastră.

La Mulți şi fericiți Ani de slujire Părinte Profesor Theodor!

† NICOLAE
Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române
în America şi Canada

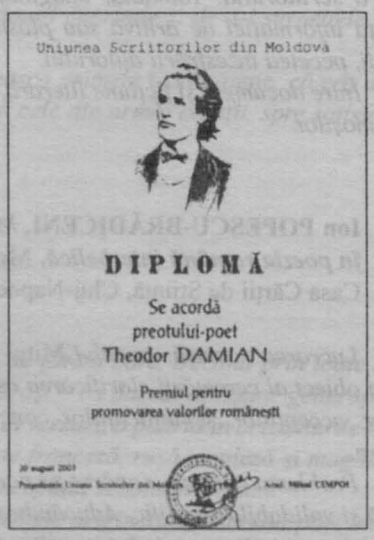

Diplome acordate de Mitropolia Basarabiei şi de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova

(Din "Lumină Lină", nr. 4/2003, New York)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

martie 2004

♦ martie 1919. 85 de ani de la moartea lui **Petre Locusteanu**, publicist, editor, prozator și actor (1883 – mart. 1919)

♦ martie 1949. 55 de ani de la înființarea **Institutului de Istorie Literară și Folclor al Academiei Române**, devenit din 1965 Institutul de Istorie și Teorie literară "George Călinescu"

♦ 2 martie 1859. 145 de ani de la nașterea lui **Șalom Alehem**, scriitor evreu (2 mart. 1859 – 13 mai 1916)

♦ 2 martie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Constantin Blendea**, pictor

♦ 3 martie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Mircea Vulcănescu**, scriitor (3 mart. 1904 – 28 oct. 1952)

♦ 3 martie 1949. 55 de ani de la moartea lui **Carol Ardeleanu**, prozator (16 mart. 1883 – 3 mart. 1949)

♦ 4 martie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Lucian Valea**, poet și publicist (4 mart. 1924 – 4 apr. 1992)

♦ 4 martie 1944. 60 de ani de la nașterea lui **Vasile Igna**, poet și prozator

♦ 5 martie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Alexandru Gregorian**, poet, prozator și ziarist

♦ 6 martie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Benedict Corlaciu**, poet și prozator (6 mart. 1924 – ?)

♦ 6 martie 1934. 70 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Rachici**, poet

♦ 7 martie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **Simion Teodorescu-Kirileanu**, folclorist (7 mart. 1879 – 17 apr. 1926)

♦ 8 martie. **Ziua Națiunilor Unite pentru drepturile Femeilor și Pace Internațională (Ziua Internațională a Femeii)**

♦ 8 martie 1869. 135 de ani de la nașterea lui **Hector Berlioz**, compozitor francez (11 dec. 1803 – 8 mart. 1869)

♦ 9 martie 1454. 550 de ani de la nașterea lui **Amerigo Vespucci**, navigator și explorator italian (9 mart. 1454 – 22 feb. 1512)

♦ 9 martie 1814. 190 de ani de la nașterea lui **Taras Șevcenko**, poet ucrainean (9 mart. 1814 – 10 feb. 1861)

♦ 9 martie 1929. 75 de ani de la moartea lui **Theodor Dimitrie Speranția**, poet, dramaturg și folclorist, fondator al Muzeului Etnografic (4 mai 1856 – 9 mart. 1929)

♦ 10 martie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **Dumitru Caracostea**, istoric și critic literar (10 mart. 1879 – 2 iun. 1964)

♦ 10 martie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Dumitru D. Botez**, compozitor și dirijor (10 mart. 1904 – 1988)

♦ 12 martie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **N. Tertulian**, estetician și critic literar

♦ 14 martie 1804. 200 de ani de la nașterea lui **Johann Strauss**, compozitor și dirijor austriac (14 mart. 1804 – 25 sept. 1849)

♦ 14 martie 1854. 150 de ani de la nașterea lui **Alexandru Macedonski**, poet, prozator, întemeietor al publicației "Literatorul" (14 mart. 1854 – 24 nov. 1920)

♦ 14 martie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **Albert Einstein**, fizician german, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1921 (14 mart. 1879 – 18 apr. 1955)

♦ 14 martie 1919. 85 de ani de la nașterea lui **Alexandru Paleologu**, eseist, critic literar

♦ 14 martie 1929. 75 de ani de la nașterea actorului **Iurie Darie**

♦ 14 martie 1929. 75 de ani de la nașterea **Paulei Diaconescu**, lingvist

♦ 15 martie 1839. 165 de ani de la nașterea lui **Modest Petrovici Musorgski**, compozitor rus (15 mart. 1839 – 29 mart. 1881)

♦ 15 martie 1949. 55 de ani de la moartea lui **Gheorghe Brăescu**, prozator (29 ian. 1871 – 15 mart. 1949)

♦ 15 martie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Păstorel Teodoreanu**, poet, prozator și traducător (30 iul. 1894 – 15 mart. 1964)

♦ 16 martie 1839. 165 de ani de la nașterea lui **René François Armand Proudhomme**, scriitor francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1901 (16 mart. 1839 – 6 sept. 1907)

♦ 16 martie 1859. 145 de ani de la nașterea lui **A.S. Popov**, fizician rus (16 mart. 1859 – 31 dec. 1905)

♦ 17 martie 1819. 185 de ani de la nașterea lui **Alecu Russo**, poet, prozator, memorialist (17 mart. 1819 – 5 feb. 1859)

♦ 17 martie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Mihai Ungheanu**, critic și istoric literar

♦ 17 martie 1944. 60 de ani de la nașterea lui **Paul Corneliu Chitic**, dramaturg

♦ 18 martie 1899. 105 ani de la nașterea actorului **Ion Finteșteanu** (18 mart. 1899 – 21 oct. 1984)

♦ 18 martie 1909. 95 de ani de la nașterea lui **Barbu Brezianu**, poet, traducător, istoric și critic de artă, exeget al operei lui Brâncuși

♦ 18 martie 1919. 85 de ani de la nașterea **Elenei Piru**, istoric literar (18 mart. 1919 – 30 oct. 1974)

♦ 20 martie. **Ziua Internațională a Francofoniei**

♦ 21 martie 1849. 155 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Ollănescu-Ascanio**, poet, prozator și dramaturg (21 mart. 1849 – 20 ian. 1908)

♦ 22 martie 1599. 405 ani de la nașterea lui **Anton Van Dyck**, pictor flamand (22 mart. 1599 – 9 dec. 1641)

♦ 23 martie 1749. 255 de ani de la nașterea lui **Pierre Simon Laplace**, matematician, fizician, astronom francez (23 mart. 1749 – 5 mart. 1827)

♦ 23 martie 1994. 10 ani de la moartea **Giuliettei Masina**, actriță italiană (22 feb. 1921 – 23 mart. 1994)

♦ 24 martie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **I.Gr. Periețeanu**, poet și traducător (24 mart. 1879 – 1959)

♦ 25 martie 1849. 155 de ani de la nașterea lui **Dem. G. Teodorescu**, folclorist și istoric literar (25 mart. 1849 – 20 aug. 1900)

♦ 25 martie – 10 iunie 1849. 155 de ani de la apariția, la Brașov, a publicației bisăptămânale **"Espatriatul"**, editată de Cezar Bolliac, Arhimandritul Snagoveanul și Constantin Bălcescu

♦ 25 martie 1914. 90 de ani de la moartea lui **Frédéric Mistral**, scriitor francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1904 (8 sept. 1830 – 25 mart. 1914)

♦ 25 martie 1949. 55 de ani de la înființarea **Uniunii Scriitorilor din România**

♦ 25 martie 1954. 50 de ani de la moartea lui **Emil Isac**, poet, prozator, dramaturg și publicist (27 mai 1886 – 25 mart. 1954)

♦ 25 martie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Marin Simionescu-Râmniceanu**, istoric de artă și critic literar (9 nov. 1883 – 25 mart. 1964)

♦ 27 martie. **Ziua Mondială a Teatrului**

♦ 28 martie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Petre Bogdan**, chimist (29 ian. 1873 – 28 mart. 1944)

♦ 28 martie 1949. 55 de ani de la moartea lui **Grigoraș Dinicu**, compozitor și violonist (3 apr. 1889 – 28 mart. 1949)

♦ 28 martie 1979. 25 de ani de la moartea lui **Daniel Turcea**, poet (22 iul. 1945 – 28 mart. 1979)

♦ 28 martie 1994. 10 ani de la moartea dramaturgului **Eugen Ionescu** (26 nov. 1909 – 28 mart. 1994)

♦ 29 martie 1979. 25 de ani de la moartea lui **George Suru**, poet (16 feb. 1940 – 29 mart. 1979)

♦ 29 martie 1989. 15 ani de la moartea lui **Nicolae Steinhardt**, critic și istoric literar, memorialist (21 iun. 1921 – 29 mart. 1989)

♦ 30 martie 1844. 160 de ani de la nașterea lui **Paul Verlaine**, poet francez (30 mart. 1844 – 8 ian. 1896)

♦ 30 martie 1879. 125 de ani de la înființarea **Academiei Române**

♦ 30 martie 1899. 105 ani de la moartea lui **Lascăr Catargiu**, om politic (1 nov. 1823 – 30 mart. 1899)

♦ 30 martie 1914. 90 de ani de la nașterea lui **George Hanganu**, istoric literar (30 mart. 1914 – 8 iul. 1994)

♦ 30 martie 1929. 75 de ani de la nașterea sopranei **Magda Ianculescu** (30 mart. 1929 – 2000)

♦ 31 martie 1914. 90 de ani de la nașterea lui **Octavio Paz**, scriitor mexican, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1990 (31 mart. 1914 – 19 apr. 1998)

♦ 31 martie 1919. 85 de ani de la apariția, la București, a săptămânalului **"Universul literar"**, supliment al cotidianului "Universul", sub conducerea lui Perpessicius și Camil Petrescu

♦ 31 martie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Arnold Hauser**, scriitor

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Commemoration Year

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500 – *Ion NECULCE* 2

Anton Pann – 150 – *V. ALECSANDRI, Dimitrie August LAURIAN, Ana Maria ORĂȘANU* 4

Patrimony 9

Mariana JAKLOVSZKY – Old and New in the Popular Books World 10

Centenary – Mircea Vulcănescu 14

Contemporary Autographs – *Mihai UNGHEANU* 16

Viorica PRODAN – Notes on the Central University Library Newsletter and the National Library Review 18

Helsinki City Library. Annual Report 2002 22

Americanism or Europenism in the Present Political Thinking – *Mihnea GHEORGHIU, V.N. CONSTANTINESCU, Mihai DRĂGĂNESCU, Octavian PALER, Alexandru ZUB* 27

Julieta MOLEANU – Aspects of the Indian Culture and Civilization 32

Catalogue 36

Father Theodor Damian, Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality in New York – 30 Years in Serving the Church 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI
Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TARAS ȘEVCENKO

1814 – 1861

190 de ani de la naştere

"... Mai mult ca la alții, la Şevcenko bate dintr-o dată la ochi organica sa legătură cu geniul poetic al poporului său. Se poate spune chiar că Şevcenko nu face decît să continue, ridicînd-o la trepte superioare, creația poetică a poporului...

De aceea tocmai sufletul său n-a încăput în zugrăveli şi a trecut în cuvîntul opresiv al poeziei populare, făcînd să vibreze şi patriotismul său, cu reînnoirea trecutului legendar al poporului, şi ura sa nețărmurită adunată din contactul său nemijlocit cu poporul şi alimentată de legăturile sale cu mediul democrat revoluționar în care se mişca..."

Mihai Beniuc

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ION FINTEȘTEANU

1899 – 1984

105 ani de la naştere

"... A fost unul dintre cei mai inteligenți şi mai multilaterali oameni de teatru pe care i-am cunoscut. Şi în acelaşi timp posedat de iubire de teatru. A venit la catedră în momentul în care era în culmea gloriei. Juca roluri deosebit de grele, cu o măiestrie inconfundabilă, subtilitatea fiindu-i recunoscută şi de către cei mai pretenționi comentatori.

... De la Maestrul Fintesteanu am învățat că teatrul nu se termină niciodată, cu nici un rol, cu nici o piesă, nu se termină cu nici un actor. În meseria asta a noastră ai mereu de învățat, învățînd şi pe alții. Asta a făcut el pînă la sfirşitul vieții..."

Damian Crîşmaru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro